

Г. Г. ВЕЛЛС

НЕВИДИМИЙ ЧОЛОВІК

ФАНТАСТИЧНА ПОВІСТЬ

Накладом: Народного Видавництва

PEOPLE'S PUBLISHING CO.

175 McGregor St. — Winnipeg, Canada

Ціна 50 центів

Printed in Canada

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ

Дуже гарні арабські оповідання п. з.:

Тисяча й Одна Ніч

ЧАСТЬ I. і II. (Дві книжки)

Є це чарівні казки і займаючі оповідання, котрі будуть читати і старші і молоді з великим захватом. З цієї книжки довідаєтеся про звичаї, обичаї, вірування, спосіб думання і характер східних народів, як також про чарівні закляття як стати багатим і щасливим. Кожда часть обнімає 160 сторін друку. Величина книжки $5\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ цалів. Ціна книжки дуже низька. I часть 40 цент. Друга часть ..... 40 центів
Обі части разом ..... 75 цент.

Історія Української Іміграції

Ся книжка має 320 сторін друку великого формату. 6×9 цалів.

Кождий Українець в Канаді повинен набути собі сю книжку. З неї довідаєтеся про українську іміграцію до Канади від перших початків до нинішних часів. Про життя та здобутки Українців в Канаді на полі культурнім, політичним і економічним. Рівнож довідаєтеся про різні віри і церкви серед Українців в Канаді. Книжка написана дуже займаючо з богатьома ілюстраціями.

Ціна книжки всего ..... 75 центів.

Замовляйте впрост в Видавництві на адресу: —

PEOPLE'S PUBLISHING CO.

NARODNE WYDAWNICTWO

175 McGregor St. — Winnipeg, Canada

Стефан Сокар

Г. Г. ВЕЛМС

НЕВИДИМИЙ ЧОЛОВІК

ФАНТАСТИЧНА ПОВІСТЬ

Ціна 50 центів

Накладом: Народного Видавництва

PEOPLE'S PUBLISHING CO.

175 McGregor St. — Winnipeg, Canada

Printed in Canada

РОЗДІЛ І.

ПОЯВА ДИВНОГО ЧОЛОВІКА

Одного морозного дня, в першій половині лютого наближався якийсь подорожний, бродячи при острим вітрі через великий сніг, останній в цім році. Ішов через оболоння від залізничої стації Бромбелгурст, та ніс в руці, котра була окутана в грубу рукавицю, чорний тлумочок.

Завинений був від стіп до голови, а м'який фільцовий капелюх закривав кожний цаль лица з виїмком кінця його лискучого носа; сніг покрив грубо його плечі і груди, додаючи білої ослони пакункові, який він ніс перед собою. Цей дивний подорожний приблукав нарешті до готелю під "Диким Конем", виглядаючи скорше на мертву, чим живу людину і опустив швидко на землю свій пакунок.

Вогню — крикнув — в ім'я милосердя і людськості! Кімнати і вогню!

Почав тупати ногами і стріпувати в буфеті із себе сніг, потім подався за панею Галл до гостинного покою в цілі полагодження вступних готелевих формальностей. Представився в цей спосіб, кинув на стіл дзвінку монету, як належитість за кімнату і остався ночувати в готелі.

Пані Галл розложила вогонь, зіставила гостя в покою, а сама пішла зготовити для нього власноручно якусь перекуску. Гостя, що задержався серед такої зими в Іпінг уважала пані Галл для себе великим щастям і зворотом фортуни, а головне також, що гість не годився проціну за кімнату і тому пані Галл старалася гостя якнайкраще обслужити.

Як лише солонина почала добре смажитися, а помічниця Міля почала швидше рухатися під впливом кількох, зручно дібраних згїрдливих слів, пані Галл занесла обрус, тарелі і шклянки до гостинної і почала те все розкладати з як найбільшою зручністю.

Хоч вогонь розгорівся на добре і в кімнаті зробилося тепло, гість на велике здивовання пані Галл, все таки стояв в плащі і капелюсі обернений до неї плечима та дивився через вікно на падаючий густий сніг.

Не скидаючи рукавиць, загнувши руки на спину здавався, що ввесь потонув у думках. Сніг, під впливом хатнього тепла топився на його одежі, а густі краплі води капали на диван.

— Чи можу взяти ваш капелюх і плащ? — спитала пані Галл — хочу висушити те все в кухні.

— Ні! — буркнув не обертаючися.

Пані Галл не була певна чи чула його слова і вже хотіла другий раз поспитати, але гість раптово повернув голову і поглянув на неї ско-са.

— Краще задержу те все на собі — виговорив гість з притиском.

При тій спосібности пані Галл мала нагоду краще придивитися свому гостеві. Він мав великі сині окуляри з бічними шклянними берегами, подібними до крил. З високо піднесеного ковніра, котрий заслоняв майже ціле його лице, видно було густі бакенбарди.

— Дуже добре, пане — промовила пані Галл. — Як вам краще. За хвилину в кімнаті буде вже зовсім тепло.

Нічого на це не відповів, лише відвернув

знова голову в противну сторону. Пані Галл переконалася, що спроба навязати розмову з гостем не доведе до нічого, положила накриття і швидко вийшла з кімнати. За хвилю вернула і побачила, що гість даліше стоїть на своєму місці як і перше згорблений, ковнір піднесений до гори, криси капелюха зігнуті в діл, котрими здавалося накриті його вуха. Пані Галл поставила яйця, солонину і лагідно промовила:

— Для вас снідання готове!

— Дякую — буркнув гість і не рушився доти, аж зачинила за собою двері. Коли зачинилися двері, зробив швидкий зворот і з поспіхом наблизився до стола.

Коли господиня опинилася в кухні почула звук, котрий поступенно повторявся. Це гість вишкробував ложкою останки вечері.

— Ах та дівчина — ахнула пані Галл — я цілком забула. Вона завсігди таке виробляє!

Скінчила мішати муштарду і кинула на адресу служниці кілька докорів за її повільність. Бо якаж поміч її зі служниці Мілі? Сама зготувала яєшницю, накрила стіл, а Міля не встигла навіть муштарди приготувати для гостя. А се передовсім новий гість, його треба добре обслужити, тимбільше що він думає зістатись тут довше.

Наповнила слоїк муштардою і вмістивши його з найбільшою осторожністю на дорогій підставці, понесла до гостинної.

Запукала і скоро увійшла.

Гість блискавкою порушився так, що ледви успіла побачити якийсь білий предмет зникаючий за столом. Здавалось її, що з підлоги підноситься щось. Поставила слоїк з муштардою на

столі і побачила, що гість вже зняв з себе плащ та капелюх і повісив сушити на крісло близько вогню. Пара мокрих чобіт стояла на білих сталевих кратах, сушилися.

— Думаю, що тепер можу забрати ваші річі і висушити їх — промовила таким голосом, котрому не можна було заперечити.

— Прошу оставити капелюх — промовив гість здушеним голосом, а коли пані Галл повернулась в його сторону побачила, що гість підніс голову і дивиться на неї.

Через кілька секунд здивована дивилась на него і не знала, що з собою почати, що говорити. Принесену нею сервету гість тримав на долішній частині лиця так, що рот і щоки були цілком закриті і то власне було причиною його так глухого голосу. Але не се спостереження так дуже здивувало її. Її здивував факт, що чоловік понад синіми окулярами покривав бандаж, другий знова засланяв вуха, не оставляючи ані крихітки вільного лиця, з виїмком червоного високого носа. Був він так само червоний і лискучий, як попередно. Гість мав на собі брунатну велветову накидку з високим чорним підшитим ковніром, котрим була окутана шия. Грубе чорне волосся повилазило зпід бандажу у виді дивних хвостиків і рогів, надаючи тим йому якогось дивного вигляду. Обандажована його голова була так неподібна до того, чого пані Галл сподівалася бачити, і тому вона стала як врита.

Гість не випускав сервети з рук. Він все ще тримав її на лиці рукою, котра була убрана в брунатну рукавичку і через окуляри дивився на господиню.

— Прошу оставити капелюх — промовив викидаючи уривчасто слова через білу серветку.

Нерви пані Галл почали успокоюватися по першій здивованню. Вона слухняно як дитина повісила капелюх на кріслі коло вогню.

— Я не знала пане — почала — що.....

І затялася змішана.

— Дякую — промовив сухо гість і перевів свій зір на двері, а відтак знова на неї.

— Я зараз те все гарно висушу — промовила і винесла убрання з кімнати.

В останнє глянула на його вкриту білим бандажем голову, як переступала поріг; серветку дальше держав він на лиці. Панею Галл потряс дроз, як зачиняла за собою двері. Лице її виглядало досить бліде і змішане.

— Ніколи! — шепнула. — Дивіться!

Переступила поріг кухні з думкою поспитати Мілю в чім вона так довго пореагує.

Гість сидів і слухав щораз завмираючі кроки пані Галл, кинув оком на двір, потім знова наповнив уста. Вкінці встав, взяв серветку в руки, перейшов в другий кінець покою, стягнув фіранку аж до долішньої шиби. В кімнаті стало темно. Вернув з виразом спокою на лиці до стола і до вечере.

— Бідачесько, мусів мати якусь операцію, або щось такого — промовила пані Галл. — Як же мене ті бандажі здивували!

Насипала до печі трошки вугля і розложила сушити убрання подорожного.

— Ах ті окуляри! Він виглядає в них скорше на шолом костюму морського водолаза, як на чоловіка.

Повісила шаль на розі крісла.

— Цілий час держить хустку на устах і говорить через неї!...

Може і його уста покалічені, може й таке бути!

Раптово обернулася, як чоловік, котрий собі щось нагадає.

— Щоб я так жила — крикнула, рушаючись з місця—ти ще не скінчила роботи, Мілю?

Коли пані Галл пішла збирати начиння зі стола, припущення її, що уста гостя мусіли бути ушкоджені зістало потверджене, бо хоч курив файку, то однак за цілий час її присутности навіть для вложення цибуха до уст, не відважився відвязувати шалика, котрим закрита була його щока. Можна було припускати, що задумався він, але ні, бо заглянув до файки, як згас в ній вогонь. Сидів в куті обернений плечима до фіранки. Видно було, що заспокоїв голод і холод, бо говорив тепер дещо привітніше, чим попередно. Рефлекс вогню надавав його великим окулярам якогось оживлення, чого бракувало їм попередно.

— Маю троха річей — промовив — на стації Бромбелгурст...

І спитав яким способом можна буде їх доставити сюди. Склонив півприємно свою обандажовану голову у відповідь на її вияснення.

— Завтра! — промовив. — Чиж не можнаб доставити скорше?

Здавалося, що дізнав розчарування, коли господиня йому відповіла:

— Ні!

— Чи пані цілком певна? Не може ніхто візком поїхати? — запитав.

Пані Галл покvapно йому відповіла і з це-го навязалася розмова.

— На оболоні дуже не рівна дорога, — відповідає йому на питання і силуючись дальше продовжати розмову, говорить:

— Тому рік перевернувся на дорозі віз, подорожні і візник згинули на місці. На такий случай не тяжко, прошу пана, це діється в одній хвилині!

Але гість не дав себе вговорити.

— Не тяжко — промовив через свій ша-лик, споглядаючи на неї через свої проникливі окуляри.

— Але за те потрібно багато часу, щоби з цього вигоїтись, неправда пане? От наприклад син моєї сестри, Томко, ростяв собі руку косою, на котру впав при кошенню сіна; хорував на це три місяці, пане! Трудно в це повірити. Від того часу я маю страх перед косою.

— Цілком це розумію — відповів гість.

— Одного разу ми боялися, що буде мусів піддатися операції, так йому було дуже зле, пане.

Гість розсміявся коротко.

— Чи дійсно так? — спитав.

— Направду, пане. А не було з чого сміяти ся для тих, котрі мусіли танцювати коло него так, як я мусіла, бо сестра була занята своїми справами. Я мусіла бандажувати і розбандажо-вувати його. Так, як що пан дозволить сказати собі, то.....

— Прошу сірника — промовив нагло гість.
— Файка мені згасла.

Пані Галл зістала нагло здержана в свої-

му запалі. Гість поступив собі дуже ординарно по тім всім, що вона йому сказала.

Бухнула хвилево ненавистю до нього, потім однак пригадала собі, що це її гість і пішла по сірники.

— Дякую — промовив коротко, коли пані Галл положила перед ним сірники.

Обернувся до неї плечима і почав знова дивитися крізь вікно на двір. Видно, що його разила розмова про операцію і бандажі. В кожному разі не мала пані Галл сміливости говорити більше. Але його легковажний спосіб трактування дразнив її в кожному разі, а це все скропилося на бідній Мілі.

Гість остався в гостинній аж до години четвертої, не даючи спосібности на які небудь розмови про свої справи. Цілий час заховувався спокійно. Здавалося, що сидів в темноті, курич файку при світлі вогню, а може і дрімав.

Раз, а може й два цікавий підслухач міг би був почути його кроки по кімнаті. Здавалося, що говорив сам до себе. Нарешті заскрипів фотель на котрому він сів.

РОЗДІЛ II.

ПЕРШЕ ВРАЖІННЯ ТЕДДІ ГЕНФРЕЯ

О годині четвертій, коли на дворі вже цілком стемніло, а пані Галл набрала відваги, аби прийти і спитати свого гостя, чи часом він не бажає собі шклянки чаю, увійшов до буфету годинникар Тедді.

—А Боже! Пані Галл — закликав — але то чорта варта така погода на мої тонкі черевки.

На дворі падав густий сніг.

Пані Галл погодилася з такими привітливими словами. Вона приглянулася bliще і побачила, що пан Генфрей має зі собою мішок з начинням.

— Коли ви вже тут, пане Тедді — промовила, то я бажалаб, щоби ви заглянули до мого старого годинника в сальоні. Він іде і години добре вибиває, тільки годининова вказівка все показує шесту.

Ішла перша до дверей, запукала і увійшла. Отвираючи двері спостерегла, що її гість сидів в фотелі коло вогню і бодай на перший погляд видно було, що дрімав, бо обандажована голова перехилилася на оден бік. Одиноке світло, котре освічувало час від часу кімнату походило від вогню з печі. Вся кімната мала якийсь особливо рудавий кольор, представлялись її очам якісь невиразні тіни, а то тим більше, що мала очі отворені, як засвітила лямпу. Через хвилию здавалося їй, що мущина, на котрого дивилася, має великі, широко отворені уста, котрі здавалось, займають цілу долішну часть обидвох щок.

Коли увійшли, гість рушився на своєму кріслі, зітхнув і підніс до гори долоню. Пані Галл отворила двері на роствір так, що в покою зробилося виднійше, в наслідок чого побачила його виразно з шаликом на устах так само, як бачила його попередно з серветкою. Була того переконання, що його зір окутаний імлюю, бо в очах не було жадного живого блеску.

— Чи пан дозволить поглянути цьому чоловікові до годинника? — спитала відзискуючи потроха спокій нервів.

— Поглянути до годинника — відповів, споглядаючи наоколо себе; а потім розбудився цілком і додав — прошу!

Пані Галл пішла по лямпу, а гість тимчасом встав і витягнувся. Потім зявилося світло, а пан Тедді Генфрей вийшов до сальону і опинився коло цієї забандажованої істоти. Оповідає, що почув тоді якийсь страх.

— Добре пополудне — відізвав ся чужий, дивлячись на него як рак.

— Думаю, що не перешкаджаю вам — відповів Генфрей.

— Це найменше — відказав чужий. — Але о скільки розумію — відповів звертаючися до пані Галл — кімната ця призначена до могого ужитку.

— Припускаю — відповіла пані Галл — що пан волить мати годинник....

— Цілком певно — відповів чужий, цілком певно; а зрештою хочу бути самий і не дізнавати жадної перешкоди.

Звернувся плечима до неї і заложив руки на спину.

— А тепер — додав — скоро лиш направа годинника скінчиться, хотівби я дістати шклянку чаю. Але не скорше, аж скінчиться направа годинника.

Пані Галл мала намір опустити кімнату, тому не починала тим разом жадної розмови, щоби не наразитися знова на згїрдливе трактовання чужинцем перед паном Генфреєм. Коли гість спитав її чи поробила вона яке старання

в цілі спровадження його річей зі стації Брам-белгуст, пояснила йому, що вона говорила в цій справі з почтарем і що річи будуть спроваджені після завтра.

— Чи пані цілком певна, що скорше не можна? — спитав.

Була певна, бо притакнула головою.

— Я повинен був вияснити — додав — чого я не вчинив попередно, бо я був дуже перемучений і перемерзлий. Я є досвідчений дослідник.

— О! то так пане — з цікавістю заговорила пані Галл, викликаючи тим велике заінтересовання.

— А мої річи на стації, це досвідчі апарати. Я очевидно спішусь до дальших моїх дослідів — продовжував гість.

— Очевидно пане — повторила пані Галл.

— Причина, що я прибув до Іпінг — тягнув зпровола гість — було шукання самотности, спокою. Бажаю, щоби в моїй праці ніхто мені не перешкаджав. В додаток до моєї праці припадок....

— Так мені здавалося — подумала собі пані Галл.

— ...зневолює мене до певного відокремлення. Очі мої тепер такі слабі і так мене болять, що я мушу замикатися в темноті через цілі години... замикатись часом... деколи... Очевидно не в тій хвили. В подібних случаях, яка найменша перешкода, вхід когось чужого до кімнати, стає для мене жерелом надто болючим... Я бажавби, щоби це було зрозумілим.

— Очевидно, пане, — відповіла пані Галл. — Але оскільки можливо, позвольте запитати....

— То вже все — перервав чужий з тим

спокійним і незадоволеним виразом остаточно залагодженої справи. Пані Галл сховала свою симпатію і питання на крашу принагідну хвилю.

Коли пані Галл вийшла з кімнати, гість остав даліше в стоячій позі перед вогнем, полискуючи, як оповідає Генфрей, очима на годинник. Тедді Генфрей працював при світлі лямпи. Пересунена накривка лямпи заслонювала собою світло на кімнату, кидаючи все світло на годинник і ваги. Коли поглянув перед себе, в очах скакали йому різнокольорові зигзаки. А що був з роду цікавим, розібрав годинник, хоч це було цілком непотрібним, щоби тим способом продовжити роботу, а може й бажав навязати з чужинцем розмову. Але цей стояв як німий, а ця мовчанка зачала ділати на нерви п. Генфрея. Чувся самотнім в кімнаті, а коли підніс очі до гори, побачив темно-сіру обандажовану голову і великі бурі зіниці, котрі непорушно стояли на одному місці; зелено-плямиста мрака уносилася над ним. Цей привид викликав у Т. Генфрея забобонну тривогу. Його очі чогось самі дивилися на цей привид, а він не мав змоги відвернутися в другу сторону, мимо того, що напружував що сили очні нерви. Стояли оба проти себе, дивилися один одному в очі і мовчали. На силу вдалося панові Генфрееві відірвати зір від цієї дивної постаті-примари і спустити його вділ. Було це для него дуже немиле положення. Щоби бодай троха перервати ту якусь таємничо-грізну мовчанку, пан Генфрей хотів починати щось говорити, та з чого починати не знав. Положення ставало що раз то гірше неприємне. Гість прошибаючим зором немов пи-

тав, чого властиво дальше стоїть пан Генфрей, а цей шукав в своїй голові думки, за котру мож наби бодай вчепитись, щоби що небудь сказати. Між цілою хмарою думок, котрі громадилися в його голові без ладу, п. Генфрей хватився за одну як за спасенний предмет. Підніс очі в гору і напів зрозуміло промовив:

— Погода... — почав.

— Чому не кінчите вже раз роботи і не ідете собі? — відповіла ця дивна постать словами придушеного гніву. — Все, що ви мали зробити, то прикріпити вказівку до оси, а ви тут уряджуєте якісь штучки.

— Справді, пане, за мінуту я справлюся з тою роботою. Недовиджую...

Тедді Генфрей скінчив роботу і вийшов.

Але вийшов під вражінням надзвичайного схвильовання.

— Хай то лихо візьме! — буркнув сам до себе, бродячи до села через упавший свіжий сніг — чоловік мусить займатися деколи на правою годинників.

Потім тягнув дальше:

— Чи не вільно чоловікови поглянути на тебе? Поганий! Видно, що не можна. Колиб його навіть поліція шукала, не мігби бути краще обандажований і скритий.

На закруті Глісона, Генфрей стрінув Галла, котрий тільки що оженився з господинею дивного подорожного і часами займався перевоженням подорожних до стації Сайдбридж як хто цього забажав. Він власне тепер вертав до дому. Галл видно задержався на хвилю в Сайдбридж, що можна було бачити з його способу поведення.

— Як маєшся, Тедді? — закликав, минаючи його.

— Там в дома маєте якогось дивака — відповів Тедді.

— Галл раптово стягнув віжки аж коні дуба стали.

— Що говорите? — запитав.

— Дивний в поведенню і виглядом чоловік задержався в вашому заїзді — відповів Тедді.

— Хай то лихо візьме!

Сказавши се, почав скоро описувати загадкового гостя його жінки.

— Виглядає мені це трохи за переборщене, чи не так. Я мусівби бачити лице того чоловіка, котрий задержався в мене на мешкання — промовив Галл.

— Але жінчини все довіряють чужим людям — сказав Генфрей. Подумайте, цей дивний чоловік замешкав у ваших кімнатах і навіть не подав свого назвиска.

— Чи се правда? — запитав Галл, котрий слабо розумів про що річ йде.

— Так! — потвердив Тедді. На тижні. Хто би то не був, не можна позбутися його перед умовленим речинцем мешкання. Він говорить, що на завтра сподіється багато пакунків. Сподіймося, що в тих його паках каміння не буде.

Почав оповідати Галлові, як то його тітку в Гастінгс ошукав подорожний, котрий прийшов з клунком під пахою. Вкінці оставив Галла в стані неясного підозріння.

— Вйо стара — крикнув Галл. — Мені здається, що потрібно буде подумати щонебудь в тій справі.

Тедді пішов дальше своєю дорогою з вели-

кою полекшою на серці, що вспів поділитись своїм спостереженням про цього дивного подорожного, котрий замешкав в заїзді п. Галла.

Галл місто подумати щось в тій справі про що говорив з Теддом, ще й не розглянувся добре дома, як пані Галл накинулась на него за це, що так довго забарився в Сайдбріджі. Його лагідні випитування завсігди стрічалися з погрозовою відповіддю жінки, які не довели до ціли. Але зерно підозріння засіяне Теддом кильчилося в умі Галла мимо такого накиду жінки.

— Ви, баби, не знаєте нічого — відрізав п. Галл, здецидований довідатися при найближшій спосібности чогось певнішого про особу свого гостя.

А коли загадочний гість пів до десятої положився спати, Галл замашисто вгнався в кімнату і почав оглядати меблі своєї жінки, щоб переконатися, чи цей чужий гість не був там господарем в часі його відсутности; врешті переглянув лише аркуш математичних обчислень, котрий гість оставив. При відході пояснив своїй жінці, пані Галл, щоби вона строго переглянула багаж гостя, котрий завтра мають доставити.

— Пильнуй свого носа і інтересу — відповіла пані Галл, — а я буду пильнувати свого.

Чула нахил до сварки з мужем тому, що прибувший гість був незвичайно цікавим і дивним типом, а вона що до него не мала найменшої певности і длятого лише не хотіла признати підозріння мужа слухними. Всеж таки особа дивного подорожного трівожила її. Серед ночі збудилася з причини поганого сну, в котрім

бачила незмірно багато великих як бруква голів, які виставали з тонко-сухих ший та світили страшно очима. Але, що пані Галл була розсудною жінкою, тому відігнала від себе ті страшні примари сну — обертаючись на другу сторону і заснула знову.

РОЗДІЛ III.

ТИСЯЧ І ОДНА ФЛЯШКА

Дня 28-го лютого почалась на дворі зміна, почав топитися сніг і в селі Іпінг зробилося болото. На другий день привезли нарешті річи гостя. Складалися вони з кількох великих куфрів. Між тими куфрами була скриня з книжками, в ній кілька книжоқ на якійсь незрозумілій мові. Було також кілька скринюк опакованих соломю в котрих були фляшки. Гість отулений щільно в капелюх і плащ, рукавички і шаль, вийшов на стрічу візникові з Ференсайд. Галл бурмотів собі щось під носом, скидаючи річи з воза. Гість з виразом незадоволення за спізнену доставу його річей, підійшов блище і крикнув:

— Спішітьсья з тими річами, вже й так досить довго чекаю не них.

Зійшов по сходах на долину, наближився до воза і здавалося, що він буде помагати скидати річи.

Пес візника причепився до Галла, наїжив шерсть і почав гарчати, а коли Галл пустився по сходах в діл, пес скочив як стріла просто до його руки.

— Гей! гей! — крикнув Галл, відступаючи-ся в зад, бо не був він таким героєм, щоби оборонятися від пса.

— Лежати! — крикнув візник і схопив за батіг.

Показалося, що зуби пса посовгнулися по руці, Галл копнув пса, а цей блискавкою скочив до ніг гостя та так гепнув собою, що гостеві тріс на нозі обвивач. Візник почав бити пса куди попало, а пес вючись з болю, сховався під колеса воза. Це все сталось моментально. Ніхто не вимовив ані слова. Гість глянув на свою роздерту рукавичку і на ногу, нахилився до неї, а потім різко завернув на місці і збіг скоро по сходах до спальні.

Галл став журитися:

Певно пес покусав його — відізвався. Піду побачити, що з ним діється.

І поволікся за гостем.

В переході стрінув паню Галл.

— Пес візника покусав гостя — промовив.

Пішов просто на перший поверх, а що двері були трохи відхилені, отворив їх ширше і без жадної церемонії увійшов до середини.

Фіранка на вікні була стягнена до самої долини і в кімнаті було темно. Всеж таки це, що Галл побачив стрясло ним. Йому видавалося, що гість немає руки і що місто лица бачить три великі білі плями. Страх і цікавість боролись із собою, Галл хотів краще прослідити цю дивну особу, аж тут раптом почув удар в груди та такий сильний, що він вилетів аж за двері, які сейчас за ним зачинилися. Було чути скрегіт ключа, як знак, що двері замкнені. Сталось це так

скоро, що він не міг навіть зібрати до купи всі свої спостереження. Тепер він стоїть в малій кімнаті і думає над цим, що перед хвилию бачив. Йому цікаво, що то могло бути.

В кілька хвилин пізніше він прилучився до малої громадки людей перед заїздом. Візник оповідав про минулу пригоду вже другий раз з початку, а пані Галл доводила йому, що його пес не має права кусати її гостей. Був там також присутний склепар Гакстер, котрий випитував про все, що сталося. Був також п. Сенді Вадгерс з кузні, котрий все любив бавитися в судю, крім того жінки й діти, котрі виговорювали безліч дурниць.

— Вжеж би я там не дозволила себе кусати. То взагалі не варто мати таких псів. За щож він його вкусив?

Галл дивився на них зі сходів і не міг повірити, що він перед хвилию бачив перед собою це диво. Його мізок був за слабкий, щоб відновити в ньому якоесь певне заключення на ці вражіння, котрих він зазнав.

.... Не потрібує помочі, як самий говорить — відповів на питання, яке поставила йому пані Галл в справі укушення псом. От краще зносім річи до середини.

— Повинен був зараз сказати випалити місце де вкусив пес — відіззався Гакстер — бо так може повстати запалення.

— Я передовсім застрілилаби пса — відізвалася якась жінка в гурті.

Нагло пес почав знова гаркотіти.

— Спішітьса — закричав гнівним голосом

гість в дверях. Чим скорше знесете річи до середини, тим приємнійше буде для мене.

Якийсь свідок запрямітив, що гість змінив сподні і рукавички.

— Чи пес вкусив вас? — запитав візник. — Мені дуже прикро...

— Ані трошки — промовив гість. — Навіть шкіри не драпнув. Спішіться з тими річами.

Потім, як зауважив Галл, заляв під носом.

Заледви першу скриню занесли до кімнати, як гість із запалом взявся отворити її. Роскидаючи солому по дивані, добував фляшки — малі грубі фляшочки були наповнені порошками, другі знову менші містили в собі якісь закращені і білі плинні; подовгасті синявого коліру фляшочки з написею “отруя”, випуклі зелені фляшочки із шклянними корками; фляшочки з делікатним викінченням, з деревляними головками — все те він витягав і в порядку одну коло другої ставив на столі, бюрку, підлозі, комині, на полицях, словом всюди. Аптикар з Бромбелгурст не мав і половини таких фляшочок. Справді було на що дивитись. Випорожнював одну скриню по другій і кожна з них становила велику вартість. Постепенно закінчував випорожнювати шесту скриню, роскинувши наоколо себе стирту соломи по підлозі і дивані. Одинокі річи, які були в скринях окрім фляшок се різні лябораторійні прилади і ваги до фізичних дослідів.

Коли пані Галл принесла обід, гість був дуже пильно зайнятий коло своєї праці. Він переливав і пересипував різні плинні і порошки в маленькі посудини так, що й не зауважив перед собою господині з обідом. Звернув увагу аж тоді,

коли господиня почала скидати солому з меблів. Підніс голову до гори і моментально повернув її до першої постави. Всеж таки пані Галл успіла зауважити, що він був тепер без окулярів, котрі лежали коло него на столі. Видалося їй, що його очодолі є дуже глибокі. Гість побачив на собі впертий зір пані Галл, схопив зі стола окуляри і насадив їх на очі і тепер доперва поглянув довше на неї. Пані Галл вже мала почати скаржитись на що так багато соломи накинув всюди, коли він почав говорити:

— Бажаю собі, щоби пані не важилась входити більше без стукання — виговорив гнівним голосом.

— Я стукала, але мабуть...

— Може бути, що пані стукала, але при моїх дослідах... при моїх дуже пильних дослідах... найменша перешкода, скрип дверей... мушу длятого просити пані...

— Прошу. Але можете замикатися на ключ, оскільки вам се подобається.

— Дуже добра думка — промовив гість.

— Тільки та солома, пане! Оскільки мені вільно звернути вам увагу...

— Не робіть мені пані жадної уваги; як що солома робить вам яку різницю в ціні за мешкання, то прошу це вставити до мого рахунку.

Пані Галл незрозуміло муркнула собі щось під носом, немовби заклала.

Гість був так дивний, так напасний і подервований, що аж встав, тримаючи в одній руці фляшку, а в другій термометер і це паню Галл занепокоїло, але їй не забракло резолютности.

— В такому разі я хотілаби знати, прошу па на, що пан думає....

— Шилінг... почисліть пані, шилінг. Сподіюся, що шилінг вистарчить.

— Та нехай вже буде — відповіла пані Галл збираючи зі стола сервету і почала стріпувати з неї соломку.

— Оскільки це панови вигідно, очевидно я...

Відвернувся, сів і підніс ковчир до гори як раз з цієї сторони, де стояла пані Галл.

Ціле пополудне працював при замкнених дверях і як говорить пан Галл — в цілковитім спокою. Але раз чути було зударення двох шклянок. Видавалось так, якби стіл захитався і шкло скотилося на підлогу. Чути було його кроки в півперек кімнати. Пані Галл боялась, щоби щось особливого не сталося, тому підійшла до дверей і підслухувала:

— Не можу йти дальше — говорив. — Не можу йти дальше! Триста тисяч, чотиреста тисяч! Страшна маса! Я ошуканий! Це може забрати ціле моє життя. Терпеливості! Сильної терпеливості!.. Дурень!... дурень!...

Тимчасом на цегляній підлозі в буфеті дальше чути було чийсь кроки і пані Галл мимо великої неохоти мусіла опустити місце під дверима, не маючи змоги довідатися про решту розмови цього дивного гостя. Коли вернула зі своєї кімнати під двері гостя, в середині було цілком спокійно з виїмком тріскоту крісла і брязкоту шкла. Згодом все минуло і гість вглубився дальше в свою роботу.

Принесла чай і побачила потовчене шкло в куті кімнати коло великого зеркала, як також

золоту пляму недбало витерту. Звернула йому на це увагу.

— Зачисліть це до мого рахунку! — просичав гість. — На милість Бога, не дрочіться зі мною пані! Як що тільки що ушкоджу, пишть сейчас на мій рахунок.

Промовивши це, почав далше розглядати-ся в лежачім перед ним сектёрни.

**

— Скажу тобі щось — промовив таємничо візник.

Було то пізно пополудни, а оба товариші сиділи в малій пиварни в Іпінг.

— Щож такого? — спитав Генфрей.

— Цей фацет, про котрого говорите і котрого покусав мій пес, є чорний, а що більше, то має чорні ноги. Я бачив через дірку в споднях. Кождий сподівавбися побачити колір рожевий, чи не правда? Ба... а то власне, ні сліду. Чистісенько чорний, кажу вам, такий чорний, як мій капелюх.

— Боже мій! — промовив Генфрей.

— Це дуже дивна справа. Але дивіть, що його ніс є такий рожевий, як фарба.

— То правда відповів візник, — знаю про це, але оповім вам, що я думаю. — Той фацет є сорокати—ти зауважив це Тедді?, місцями чорний і білий, встидається того. Мусить бути мішаної крові, а колір місто мішатися, виступає плямами. Я чув вже давно про такі випадки. Те саме можна зауважити і в коней, й про це кожний знає.

РОЗДІЛ ІV.

ПАН КУСС ВІДВІДУЄ ДИВНОГО ГОСТЯ

Обставини прибуття цього дивного гостя до Іпінг я навів навіть в певних подробицях в тій цілі, щоби читач міг добре зрозуміти особливіше вражіння, яке цей новий гість викликав. Але з виїмком двох дивних приключень обставини його побуту аж до незвичайного дня клубової урочистости можна зазначити лише поверховно. Треба занотувати певну скількість непорозумінь з панею Галл, але поза тим, аж до початку квітня, коли почали з'являтися перші сліди браку грошей, гість поконував свою господиню тим, що платив додатково. Галл не любив гостя і кілька разів виявляв це, даючи до зрозуміння, що радий позбутися його, через те і уникав дивного гостя.

— Чекай аж до літа — говорила мудро пані Галл. — Коли артисти почнуть зізджатися тоді побачимо. Може він і є зарозумілий, але свої рахунки платить все на час, без огляду на то, щоби ти не говорив.

Гість не ходив до церкви і не робив різниці між буднем а неділею, навіть в убраню. Пані Галл судила по тім, що він працював ріжно. Певних днів сходив на діл і був безнастанно занятий. В другі знову вставав досить пізно, ходив по кімнаті, курив або спав в фотелі при комині. По за селом не мав зі світом жадного звязку. Успокоєння його було все якесь непевне, по більшій

части спосіб його заховування пригадував чоловіка терплячого. Раз чи два в спазматичнім нападі гніву пірвав і поломив різні річи. Звичай голосного говорення до самого себе збільшував ся у него, але мимо того, що пані Галл старалася схопити ту його мову, ніколи не могла звязати її в якусь льогічну цілість.

Рідко коли за дня виходив з дому, зате вечером висувався крадькома, обтулюючи голову капелюхом і плащем, мимо того, що на дворі нераз і тепло було. Вибирав для проходу найбільш тіністі і самітні місця.

Його дивні окуляри і як в опира твар під крисами капелюха висувалася з тіни ночі на повертаючих до дому робітників. Тедді Генфрей вихопився одного разу зі шинку о годині пів до десятої вечером, наткнувся на него, та перестрашився його великої голови, так дуже подібної до трупа. Дітям, котрі бачили його вечерами, снились ночами різні опирі і невідомо хто кого більше не любив, — чи він дітей, чи діти його; але є певною річчю, що по обидвох сторонах панувала взаїмна ненависть.

Чоловік цей, своїм дивовижним виглядом і поведенням, мусів з конечности стати предметом різних поговірок в Іпінг. Опінія була дуже поділена на тому пункті. Пані Галл зраджувала велику дражливість в цій справі; запитана відповідала дуже старанно, що він є “досвідченим дослідником”, вимовляючи слова осторожно, якби боялась, що загикнеться. Коли питали її, що це значить “досвідчений дослідник” — відповідала з виявом вищости, що більшість кваліфікованих людей розуміє це досконало і додавала в формі пояснень, що “відкривав річи”. Кро-

мі того твердила, що гість її мав якийсь випадок, з чого він дістав плями на лиці й руках, а через те, що був дуже вражливий, не хотів такого факту виставляти на публичне видовище.

Поза нею одною, решта людей інакше думали про него. Ходили поголоски, що він є якийсь злочинець, який ховається перед оком поліції, аби оминути кари. Ця думка зродилася в голові Тедді Генфрея. Невідомо було про жаден більший напад або розбій, котрий мавби місце в половині або кінці лютого. Цю теорію послідовно передумав пан Голд, кандидат на учителя місцевої школи і прийшов до заключення, що цей гість є перебраним анархістом, котрий препарує вибухові матеріяли. Для того п. Голд постановив взятися за вислідження цього і цій справі присвячував весь свій вільний час. Вся його слідча якість полягала на тому, що при стрічі з цим дивним гостем, він старався уперто дивитись на него, або випитував про него в людей, котрі гостя ніколи на свої очі не бачили. І тому не вдалося йому нічого вислідити.

Та інакше думав п. Ференсайд, бо на його погляд гість був диваком, або бодай зближеним до него. Пан Дурган твердив, що якби гість хотів показувати себе по ярмарках, то зробивби велику фортуна, а будучи трохи теольогом, порівнував гостя до чоловіка з одним таланом. Знову інший погляд доказував, що гість є собі невинним варіятом. Та опінія виказувала ту користь, що від разу пояснювала всі здогади. Поміж тими головними групами всі ці розмови про гостя сходилися в повище заключення. Жителі Сусексу не багато мають пересудів і тому до них аж по квітневих випадках почали прихо

дити вісти про ці надприродні річи. І почали в них вірити жінки.

Але без ріжниць на те, хто що думав про цього дивного гостя — всі його однако не любили. Його дражливість, як небудь зрозуміла для чоловіка працюючого мозком, була річчю надто дивною для спокійних мешканців села Сусекс. Його шалені і дивні рухи, котрі припадково бачили, поспішні кроки по заході сонця, котрими випадав на них з поза спокійних завулків; нелюдська скрита таємниця, котра моглаб заспокоїти цікавих; його праця при замкнених дверях; стягання в день фіранок; гашення свічок і ламп... хтож би міг спокійно згодитися на це все? Всі вступалися на боки, як він переходив селом, а як відійшов дальше, молодь піднімала ковніри своїх плащів до гори, криси капелюхів в діл і нервово ступала за ним, наслідуючи його таємниче заховання. В тій порі власне зявилася в селі популярна пісня “Страшний Чоловік”. Панна Сачель співала її на шкільному концерті... на ціль костельних ламп. І з цеї пори, коли зібралося кілька селян разом, а зявлявся коло них цей дивний гість, зараз давався чути голос одної або двох стрічок цеї пісні. Діти завсїгди викрикали за ним: “Страшний чоловік“ і втікали урадовані, що бодай тим йому дошкулять.

Лікаря Кусса цікавість пожирала живцем. Бандажі будили в ньому чисто фаховий інтерес; вістка про тисячу і одну фляшку взбуджувала в ньому велику задрість. Через цілий місяць квітень і май мріяв про спосіб навязання розмови з гостем; врешті коло Зелених Свят не міг вже довше витримати і щоби чимбудь задуритись, пішов збирати жертви на сільський шпи-

таль. Дуже його здивувало це, що пані Галл не знала назвиска свого гостя.

— Сказав мені своє назвиско — відповіла пані Галл голосом, на який не скоро можна було повірити, — але я не дочула добре.

Подумала собі, що дійсно воно не добре, що не знає назвиска свого гостя.

Лікар Кусс застукав до дверей і увійшов до середини. Чути було виразно проклін, яким гість привитав його.

— Прошу мені вибачити, що докучаю Вам — сказав лікар Кусс замикаючи за собою двері, чим не дозволив пані Галл слухати дальшої їх розмови.

Через кілька хвилин дався чути якийсь шум, потім крик, совгання ногами по підлозі, кидання кріслами на боки, охриплий сміх, скорі кроки в напрямі дверей і Кусс з'явився блідий як стіна. Очі його дивно вивернені дивились в зад на рамя. Вибігаючи оставив за собою двері отворені і не дивлячись навіть на паню Галл, скочив через сіни і зсунувся по сходах. Потім почула пані Галл як поспішно біг по дорозі, тримаючи капелюх в руці. Станула за шинквасом і дивилася на отворені двері кімнати. Чула, як гість лагідно засміявся і проходжувався по кімнаті. З місця, в котрому стояла, не могла бачити його лиця. Двері кімнати знова з лоскотом зачинилися і настала тишина.

Лікар Кусс забіг просто до вікарного, котрому на імя було Бантінг.

— На що я подобаю?—закричав нагло Кусс, входячи до малої, нужденної комірки. — Чи виглядаю на божевільного чоловіка?

— Шюж знову сталося? — запитав вікарій.

— Той фацет в заїзді....

— Ну і щож?

— Дав мені чогось напитись — сказав лікар Кусс і сів.

Як тільки його нерви трохи успокоїлися під впливом шклянки таного напитку, саодиного трунку, який був у вікарого до його розпорядимости, оповів йому свою пригодоу, котру мав перед хвилею.

— Прийшов я — говорив тяжко віддихаючи — і почав просити жертви на фонд шпиталю. Коли я увійшов до кімнати, дивний чоловік всадив руки в кишені і тяжко сів на крісло, потягнувши кілька разів носом. Я оповів йому, що чув що він інтересується справами науковими. Він відповів “так” і знову потягнув носом. Кождого разу підтягав носом, з чого можна догадатися, що має тяжкий катар. Нічого дивного... Я представив йому шпитальну справу, дивлячись цілий час дуже уважно. Фляшки... хемікалії.... всюди маленькі ваги, пробні підручні предмети і купа книжок. Я спитав його чи підпише своє імя на лісті? Сказав, що подумає над цим. Спитав я тоді вже без церемонії, чи віддається до дослідам? Відказав, що так! — Довгим дослідам? Це його розгнівало. — Прокляття довгим дослідам — відказав, вибухаючи гнівом. — Ох! відповів знову я і з цього вивязалась ціла історія. В тім чоловікови кипіло, а мое питання доляло ще оливи до огню. Працює над формулою, дуже цінною формулою... не хоче лише сказати на що. Чи то річ лікарська? — До чорта, що ви задумаете винюхати?... — Я вияснював йому. Від-

повів на то повним гідности потягненням носа і кашлем. Почав говорити дальше. Перечитав формулу, пять складників, положив її на столі і відвернув голову. Перетяг з вікна зірвав папір, свист, шелест, рецепта горіла, і вносилася до комина. Він скочив за нею в той час, коли вносилася до комина. Так! І власне в тій хвилі для зілюстровання оповідання вийшло на сцену його рамя.

— Ну і щож?

— Рамя без руки. Попросту порожний рукав. — Боже, — подумав я собі — ото каліцтво! — Припускаю, що має рамено з корка, котре відняв. Відтак я подумав, що в тім є щось особливого. Що до чорта тримає той рукав в горі отворений, коли там нічого нема? Говорю вам, отче, що в рукаві не було нічого, нічогісенько аж до самого ліктя. Я міг заглянути наскрізь аж до ліктя, а там спостеріг я світло, переходяче через діру в матерії. Боже великий! — крикнув я. Він зупинився. Дивився на мене через свої окуляри, а відтак глянув на свій рукав.

—Щож дальше?

— То вже все. Не відповів ані слова, лише блиснув своїми окулярами і сховав з поспіхом рукав до кишені. Говорю вам—обізвався по хвилі — що рецепта горить, чи не так? — І потягнувши носом, кашельнув. — Якже — питаю я— можете в такий спосіб порушати пустим рукавом? — Пустим рукавом? — Так — відповідаю — пустим рукавом. — Значиться, що це пустий рукав, чи так? Чи ви виділи, що то був пустий рукав? Мається розуміти — відказав я. Тогди дуже спокійно витягнув рукав з кишені, підніс

рамено до мене, як би хотів його показати мені знова. Робив то дуже, дуже поволи. Я обсервував все. Хвиля видавалася мені віком. — Прецінь — відповідаю я — нема нічого в рукаві. Він буркнув щось під носом. Я почав відчувати тривогу. Я міг видіти рукав наскрізь. Він протягав рукав до мене поволи, дуже поволи, аж на решті маншет зупинився шість цалів перед моїм лицем. Дивно видіти порожний рукав, який посувається до чоловіка в такий спосіб! Відтак...

— Щож відтак?

— Щось... як би великий палець і палець вказуючий... стиснуло мене за ніс.

Парох Бунтінг почав сміятися.

— Абсолютно нічого не було в рукаві — продовжував лікар Кусс, а його голос змінився на писк при слові “абсолютно”.—Добре то вам сміятися, але що до мене, я був так здивований, що ударив сильно в маншет, звернувся на місці і вибіг з кімнати... лишив його...

Лікар Кусс урвав. Не можна було підозрівати щирости його перестрашу. По хвилі наляв собі і випив другу шклянку таного напитку.

— В хвилі, коли я ударив в маншет — почав дальше Кусс — дізнав я такого вражіння, мовби я натрафив на руку. А прецінь руки не було. Не було ані тіни руки!

Парох Бунтінг задумався. Поглянув підозріло на лікаря.

— Це незвичайно дивний случай — сказав, а притім виглядав дуже поважно і розумно

— це незвичайно дивний случай.

РОЗДІЛ V.

ГРАБІЖ НА ПАРОХІ

Подробиці грабіжи на парохії маємо за посередництвом пароха і його жінки. Сталася вона раненько в перший понеділок по сім'ї неділі по Великодні, посвяченій в Іпінг клубним торжествам. Здається, що пані Бунтінг збудилася з тим вражінням, що двері її спальні отворилися, а відтак замкнулися. Зразу не будила чоловіка, лише сіла на ліжку і надслухувала. Відтак цілком виразно почула відголос босих ніг, доходячий до неї з сусідньої кімнати і посуваючийся через сінки до сходів. В тій хвилі збудила свого чоловіка дуже тихонько. Він не світив світла, накинув на себе шляфрок і купелеві пантофлі, вийшов з кімнати, надслухуючи. Почув цілком докладно, що на долині хтось бушує в його бюрку, а відтак сильне пчихнення.

Вернув назад до спальні, узброївся в погребач і зійшов зі сходів, як можна було найтихше. Жінка його вийшла на коритар.

Було се около четвертої години. На дворі почало що лиш свитати, але в кімнаті було ще цілком темно. Всюди панувала тишина, переривана лише слабоньким скрипом сходів під тягаром кроків пароха і шелестом в долішній кімнаті. Нагло щось трісло, шуфляда отворилася і дався чути шелест паперів. Відтак парох почув клятву, черкнення сірника і в кімнаті блисло жовте світло. Бунтінг находився в цій хвилі

в сінях і через щілину в дверях міг видіти бюрко, отворену шуфляду і горіючу на бюрку свічку. Але злодія не міг доглянути. Стояв отже в сінях, не знаючи, що робити, а жінка його з блідим і застрашеним обличчям, зсувалася поволи по сходах. Одно підтримувало відвагу пароха, а то переконання, що злодій мусить бути мешканцем села.

Чули виразно брязкіт грошей, що означало, що злодій відкрив господарську резерву в золоті... два фунти і десять шілінгів всього. Той звук приневолив пароха до скорого ділання. Стиснувши сильніше погребач, влетів до кімнати, а за ним його жінка.

— Піддайся! — крикнув парох і нагло став зі здивовання. Покій на позір був цілком порожний.

А однак переконання їх, що перед хвилию чули когось, що порушався в кімнаті, рівналося певности. Через хвилию стояли замкнувши в собі дух, відтак пані Бунтінг перейшла впоперек кімнати і заглянула за параван, а парох Бунтінг, захочений приміром жінки, заглянув під бюрко. Потім пані Бунтінг піднесла фіранку на вікні, а парох заглянув в комин. Потім пані Бунтінг перешукала кіш з паперами, а парох заглянув до ведра з вуглям. Вкінці стали проти себе і гляділи одно на другого питаючим поглядом.

Я моглаби присягнути... — промовила перша пані Бунтінг.

— Свічка — звернув увагу парох. — Хтож міг її запалити?

— А шуфляда? — відказала пані Бунтінг. А гроші де?

Говорячи це, підійшла до дверей.

— Зі всіх дивних приключень...

Нагло почули пчихнення в коритарі. Вилетіли обоє, а в той час кухонні двері замкнулися.

— Принеси свічку — крикнув парох і перший поступив вперед. Чув виразно звук поспішно відсуваних риглів.

Коли парох отворив двері до кухні спостеріг, що задні двері в тій хвилі отвіралося, а слабе світло ранного блиску продиралося через тинисті дерева в городі до кімнати. Парох був певний, що ніхто не вийшов дверима. Вони отворилися самі, якийсь час стояли отвором, а відтак з тріском замкнулися. В тій хвилі принесена панною Бунтінг свічка замиготіла... Дперва по хвилині ввійшли обоє до кухні.

Кухня була пуста. Замкнули знова задні двері, перешукали кухню, спіжарню і умивальню докладно, а відтак пішли до пивниці. В цілім домі не було живої душі.

Денне світло застало пароха і його жінку в дивачних убраннях на партері їх власного мешкання, при непотрібнім вже світлі свічки.

— Зі всіх дивних випадків... почав парох вже по раз двацятий.

— Дорогий мій, — відізвалася його жінка — власне надходить Зося. Зачекай аж вйде до кухні, а відтак іди на гору.

РОЗДІЛ VI.

ЗАЧАРОВАНІ МЕБЛІ

Тимчасом сталося так, що раненько того самого понеділка, заки ще Міля встала з ліжка, панство Галл встали обоє і пішли до пивниці.

Мали вони там чисто власний інтерес, будучий в злуці з гатунком їх пива.

Що лише ввійшли до пивниці, як пані Галл нагадала собі, що забула взяти зі собою фляшчинку зі сарсапарилею. Післала отже чоловіка по бутельку на гору.

Переходячи через коритар, спостеріг він зі здивованням, що двері до кімнати гостя були відхилені. Одначе він з поспіхом пішов до своєї власної кімнати і відшукав потрібну бутельку.

Але вертаючи з фляшчинкою, зауважив, що засуви при фронткових дверях були відсунені, а двері були лише примкнені гачком. Роздумуючи над тим, нагадав собі свого дивного гостя. Пам'ятав дуже добре, що тримав свічку в той час, коли його жінка замикала двері на ніч. Постояв хвилику на місці, а відтак з фляшчинкою в руці пішов знова на гору і запукав до дверей гостя. Не було жадної відповіді. Запукав ще раз, а відтак отворив двері і увійшов до середини.

Тут застав все, як сподівався. І ліжка і покій були порожні. А найдивніша річ, що на кріслі і на поручах ліжка лежало розкинене убрання, одиноке, яке після його знання мав гість, а також і бандажі дивака. Навіть його капелюх з великими крисами звисав недбало з поруча ліжка.

В тій хвилі почув голос жінки, виходячий з пивниці, котрий зраджував в тоні велику нетерпеливість.

Почувши крик жінки, з поспіхом удався до неї.

— Мариню, — крикнув зі сходів, то правда, що говорив Генфрей. Нема його в кімнаті, а фронтві двері відсунені.

Зпочатку пані Галл нічого не розуміла але як лише здогадалася в чім річ, постановила на власні очі побачити порожню кімнату. Галл все :ще тримаючи флящинку в руках, пішов наперед.

— Коли його нема — сказав він — то за те є його убрання. А я є дуже цікавий, що він може робити без убрання? Це дуже цікава історія.

Відтак стверджено, що паньство Галл ідучи по сходах до пивниці, дізнали такого вражіння якби фронтіві двері отворилися і замкнулися; коли не побачили нікого в кімнаті, постояли хвилинку, не говорячи нічого, а відтак пані Галл виминула чоловіка в коритари і побігла на гору. На сходах хтось пчихнув. Галл ідучи о шість ступнів низше за жінкою, думав, що то вона пчихнула; а вона знова, ідучи наперед, думала що то її чоловік пчихнув. Отворила двері і заглянула до кімнати.

— А то що до біди! —

Почула потягнення носом коло свого вуха, так її щонайменше здавалося, а коли обернулася спостерегла зі здивованням, що її чоловік стоїть від неї щонайменше о двацять стіп поза нею, на найвищім ступні. В тій хвилі знайшовся коло неї. Похилилася наперед, положила руку на подушку, а відтак під колдру.

— Зимні — відізналася — мусів встати не менше як перед годиною.

Нагло сталася незвичайно особливша річ. Постіль з ліжка піднеслася в гору і перескочила через ліжко. Виглядало то так, неначеби рука під несла постіль і кинула в бік. Зараз після того ка пелюх скочив з поруча, зробив лук в повітрі і опинився на лиці пані Галл. Відтак з такою са-

мою скорістю полетіла губка з умивальні. Нарешті крісло, скинуло недбало убрання гостя на землю, засміялося сухим голосом, дуже подібним до голосу гостя, і звернулося всіма чотирма ногами в сторону пані Галл; так затрималося хвилинку в повітрі, а відтак посувалося на паню Галл. Вона крикнула, поступила трохи в бік і обернулася, а тоді ноги крісла оперлися делікатно, але сильно в її плечі і випхали її разом з чоловіком з кімнати. Двері гримнули сильно і замкнулися на ключ. Ще якийсь час чути було в середині рух, як би крісло і убрання гуляли, а відтак все затихло.

Пані Галл впала в рамена свого мужа. Галл і Міля, збуджена її писком, повним тривоги, з великою трудністю змогли знести її на долину і почали її чутити.

— Духи! — промовила пані Галл; відзискуючи притомність. Знаєш, що то духи. Я читала про них в часописах. Крісла і столи скачуть і танцюють...

Возьми ще одну кроплю, Мариню — промовив Галл — то тебе зміцнить.

— Замкніть перед ним двері — розказувала пані Галл — Не дозвольте йому знова входити. Я повинна була догадуватися чогось. Такі погані очі, забандажована голова і ніколи не ходить до церкви. А ті всі фляшочки.... більше ніж хтонебудь повинен мати. Він то зачарував мої меблі... Мої добрі старі меблі! На тім самім кріслі моя стара мама сідала, коли я еще була малою дівчинкою. Лише подумайте, а воно тепер піднеслося само проти мене...

— Возьми ще кроплю Мариню — сказав Галл. Твої нерви дуже збурені.

Післали Мілю на другу сторону дороги, що-би збудила коваля Сенди Вадгерса.

— Пані Галл чемно кланяється, а меблі заховуються в якийсь дивачиний спосіб — каже Міля. Чи ви схочете прийти.

Був то дуже поважний чоловік. На справу задивлявся дуже розсудно.

— Най мене біда візьме, як то чари— сказав Сенди Вадгерс. Не треба вам було заходитися з такими людьми.

Прибіг дуже зажурений. Хотіли, щоби пішов з ними на гору. Але йому якось цілком не було спішно. Волів говорити на коритари. За хвилю надійшов термінатор Гукстера, а в кілька хвиль пізніше з'явився і сам Гукстер. Всі говорили багато але нічого не робили.

Спершу факти — говорив Сенди Вадгерс. — Подумаймо наперед, чи зробимо добре, коли висадимо двері?

Тимчасом нагло і неожидано двері горішньої кімнати отворилися самі, а коли всі звернули свої очі в гору, з перестрахом побачили дивну статть гостя, як сходила зі сходів, отулена щільно. Ішов штивним і повільним кроком, дивлячися на зібраних, перейшов впоперек коритар і затримався на хвильну.

— Дивіться там! — сказав, а коли зір їх звернувся за його пальцем, одітим в рукавичку, побачили флящинку сарсапарилі коло дверей пивниці. Потім пішов скорим кроком до сальону і тріснув їм дверми перед носом.

Ніхто не промовив ані слова. Всі дивилися оден на другого.

— Ну, коли то не переходить всякого поняття! — промовив Вадгерс і замовчав.

— Іди до середини і поспитай його про все — промовив відтак Вадгерс до Галла. Жадай вияснення.

Минуло досить багато часу, заки господар здобувся на відвагу. Вкінці запукав, отворив двері і зачав: — Перепрашаю вас...

— Іди до чорта! — крикнув гість страшним голосом — і замкни двері за собою.

Так скінчилася та коротка розмова.

РОЗДІЛ VII.

ЗДЕМАСКОВАННЯ ДИВНОГО ГОСТЯ

Гість ввійшов до малого сальону около години пятої рано і остав там аж до полудня зі спущеними фіранками і замкненими дверми. По вигнанню Галла ніхто не посмів зближитися до него.

Через цілий той час гість мусів правдоподібно нічо не їсти. Три рази дзвонив його дзвінок, третим разом насильно і дуже довго, але ніхто не відповідав на його зазив.

— Нехай його з тим “іди до чорта”! — говорила пані Галл.

Нагло дійшли до них вісти о грабіжи на пагорхії і обі ті справи почато лучити разом. Галл, в товаристві Вадгерса вийшов пошукати урядника Шукелфорта, щоб з ним нарадитися. Ніхто не хотів іти на гору. Ніхто не знав, що робить гість. Часами ходив по кімнаті, а два рази дали чути прокляття, дертя паперу і биття фляшок.

Громада перестрашених але цікавих людей зростала. Прийшла також пані Гукстер, до громади прилучилися якісь молоді люде, чорно убрані, прикрашені паперовими краватками. Але молодий Архібалд Гаркер відзначився тим, що увійшов на подвір'я і старався заглянути через вікно, заслонене фіранкою. Нічого не міг видіти, але удавав, що прецінь щось видів.

В штучній темноті сальону, куди лише дуже слабе світло проникало, гість певно голодний і страшний, закутаний в свої невігідні лахмани, дивився через свої темні окуляри на папір, або подзвонював малими, брудними фляшочками і часами кляв хлопцям, котрих вправді не видів, але чув їх за вікнами.

Коло полудня отворив нагло двері і став, дивлячися уперто в громаду людей, котрі знаходилися в буфеті.

— Пані Галл! — крикнув

Хтось зі страхом рушився з місця і покликав господиню.

За хвилию зявилася пані Галл, трохи змішана, але грізна. Чоловік її ще не вернув. Подумала дещо над справою і йшла з малою тацою в руці, на котрій знаходився незаплачений рахунок дивного гостя.

— Чи ви хочете видіти той рахунок — спитала.

— Чому не злагоджено мені снідання і чому не відповідано на мій дзвінок? Чи думаєте, що я жию повітрям?

— А чому мій рахунок незаплачений? — запитала пані Галл. — Я хотілаби се знати.

— Я сказав вам, пані, тому три дни, що чекаю на гроші....

— А я сказала вам також три дні тому, що не буду чекати на жадні пересилки. Чи маєте право сваритися за те, що ваше снідання дещо спізнилося, в той час, коли мої рахунки чекають на полагодження вже п'ять днів?

Гість закликав коротко але злісно.

— Я булаби вам дуже вдячна, колиби ви затримали прокляття для себе — відізвалася пані Галл.

Гість стояв дуже подібний до морського водолаза. В буфеті всі прекрасно відчували, що пані Галл має над ним перевагу. А потверджали се слідуючі слова:

— Слухайте, моя гарна добродійко... — почав.

— Не видумуйте мені жадних гарних добродійок — відказала пані Галл.

— Таж я говорив вам, що моя пересилка ще не надійшла.

— Ага пересилка... відрізала пані Галл.

— Але помимо того в моїй кешені...

— Три дні тому ви сказали мені, що не маєте більше при собі як кілька шісток.

— Ну так, але знайшлося трохи більше.

— Пфу — далось чути з буфету.

— Я дуже цікава, де ви знайшли їх? — поспитала пані Галл.

То питання почало дразнити гостя. Тупнув ногою.

— Що хочете цим сказати? — спитав.

— Що я є дуже цікава, звідки ви взяли гроші? — повторила пані Галл. — А заки возьму від вас заплату за рахунок, або подам снідання, або зроблю щонебудь іншого, ви мусите вияснити мені кілька річей, котрих не розумію, і

котрих ніхто не розуміє, а всі хочемо знати. Хочу знати, що ви зробили з моїм кріслом на горі, і хочу знати, як то сталося, що ваша кімната була пуста, а відтак якимсь способом ви увійшли до неї... Мешканці цього дому мусять входити дверима.... така в мене установа, а ви цього не зробили, і я мушу знати яким способом ви увійшли. А крім того хочу знати...

Нагло гість підніс свої сильно затиснені і одіті в рукавички, кулаки, тупнув ногою і крикнув:

— Замовчи!

Сказав це з таким насильством, що пані Галл перестрашена, замовчала.

— Не розумієте, пані, сказав по хвилі — хто я і що я за оден. Але я се вам покажу.

Відтак накрив своє лице долонею, але сей час відслонив його знова. Середини лиця не стало, а в тім місци остала чорна заглибина.

— Маеш! — сказав.

Поступив наперед і подав пані Галл щось, що вона, дивлячись на його змінену твар приняла від нього махінально. Відтак доглянувши, що це таке, кинула на землю, крикнула голосно і подалася в зад. То був ніс... ніс дивного гостя! Рожевий і полискуючий покотився по підлозі зі звуком порожного картону.

Подорожний скинув окуляри, а кождий при сутний в буфеті затримав дух в собі. Скинув капелюх і насильним рухом почав шарпати бакенбарди і бандажі. Тревало це хвилю. Страшне прочуття пролетіло через буфет.

— Ох, Боже, — крикнув хтось з присутних. Відтак всі розлетілися.

Сталося щось такого, чого ніхто не споді-

вався. Пані Галл з отвореним ротом, перестрашена, крикнула на вид, який побачила і кинулася до дверей. Всі почали утікати. Були приготовані побачити шрами, знищене лице, страшний вигляд, а тут нічо з того. Бандажі і штучне волосся летіло через коритар до буфету, приневолюючи упертих до скоків, щоби не спіткнутися з ними. Оден летів по сходах через другого. Тимчасом гість, викрикуючи все ще якісь незрозумілі слова, був правдивим, порушаючимся чоловіком аж до ковніра, а відтак нічого з него не було видно.

Мешканці села чули крики і писки, а коли глянули на вулицю, побачили людей вибігаючих з перестрахом з гостинниці. Виділи як пані Галл упала, як Тедді Генфрей перескочив через неї, щоби самому не упасти, а відтак дався чути переразливий писк Мілі, котра почувши крики, вибігла з кухні і влетіла з заду на безголового подорожного.

За кілька хвилин перед гостинницею зібралася товпа народу, котра все ще зростала. Всі кричали, вимахували руками, розпитували, робили всякі домисли, але ніхто не відважився ввійти до середини. Пані Галл зімліла. Повстало велике замішання, серед котрого чути було викрики:

— О то страхопуд!... Щож він такого зробив?... Чи не ранена?... Здається, що кину на неї ножем... Ні..., кажу вам, ні!... Не люблю їайкувати. Я видів чоловіка без голови! Неправда, то якась магічна штучка.... Скинув зі себе ладжмани і все....

Щоби можна побачити дещо через отворені двері товпа сформувалася щось в роді клина,

котрого острій кінець становили найвідважніші.

— Затримався на хвилику — оповідано — відтак дівчина запищала, а він звернувся до неї. Вона почала утікати, а він кинувся за нею. Все те разом не тревало навіть кілька секунд. Нагло вертає з ножем в руці і з бохонцем хліба. Що лише я видів його. Ввійшов в тамті двері. Говорю вам, що не має зівсім голови...

Тимчасом в задних рядах товпи повстало мале замішання, і промовець відсунувся в бік, щоби зробити місце для малого походу, який ступав дуже серйозно в напрямі гостинниці; на чолі знаходився Галл, дуже червоний і рішучий, за ним Боб Джеферс, сільський поліцай, а за ними розважний Вадгерс. Прибули заосмотрені розказом арештовання.

Товпа викрикувала суперечні інформації, в злуці зі свіжими випадками.

— Чи має голову, чи без голови — сказав Джеферс — маю його арештувати і то зроблю.

Добродій Галл увійшов по сходах, наближився до дверей кімнати і застав їх отвореними.

— Паңе поліцай — сказав — виконайте свій обовязок.

Наперед увійшов Джеферс, а за ним Галл, а відтак Вадгерс. В напів темноті побачили чоловіка без голови, зверненого до них, з кавалком надкушеного хліба в одній і кавалком сира в другій руці.

— То він — показуючи, відіззався Галл.

— Щож, до чорта, має се означати? — відіззалося в гнівнім тоні щось з під ковніра по-статі.

— Ви є тим проклятим гостем — обіззався

Джеферс. — І чи маєте голову чи ні, розказ звучить — арештувати, а обов'язок свій вповні вивповню.

— Здалека! — сказала дивна постать, подаючися взад.

Нагло кинув хліб і сир, а Галл в саму пору хопив ніж зі стола. Тимчасом ліва рукавичка злетіла з руки гостя і вдарила Джеферса в лице. В тій хвили Джеферс промовив кілька коротких слів в зв'язку з наказом арештовання, поступив вперед, простяг руку і зляпав гостя за невидиму гортанку. За це дістав сильне копнення, що аж крикнув, але не пустив, Галл посунув ніж по столі до Вадгера, котрий виступав в ролі вязничного дозорця, і тогди доперва поступив вперед, коли Джеферс і чужий подорожний, підсунулися до него, змагаючись між собою. Якесь крісло стало їм на дорозі і з тріскотом полетіло в бік.

— Ловіть його за ноги — крикнув кріз зуби Джеферс.

Галл, хочаки виконати розказ, дістав копнення в ребра, котре обезвладило його на хвили, а Вадгерс, видячи, що безголовий гість повалив поліцая, відступив до дверей з ножом в руці і в цей спосіб влетів на Гакстера і візника зі Сайдбрідж, котрі поспішали на поміч законови і порядкови. В тій хвили злетіли зі шафи три чи чотири бутельки, а в повітрі рознісься якийсь дивний запах.

— Піддамся — промовив дивний гість.

Хотяй мав поліцая під собою, встав задиханий, без голови і без рук, бо в тій хвили скинув другу рукавичку.

— То не має сенсу — відіззався хлипаючи.

Дуже дивне вражіння робив голос, виходячий з пустого місця. Джеферс встав також і в його руках з'явилися кайдани. Відтак витріщив очи. Не міг зрозуміти дивного положення.

— До чорта! Виджу, що сам не дам собі ради.

Тимчасом подорожний перебіг рукою по камізельці і якби чудом гузики, котрі показували на его порожній рукав повідпиналися. Відтак постать похилилася до ніг. Виглядало, що нишпорить коло черевиків і панчіх. — —

— Дурниця! — крикнув Гакстер — таж то не чоловік... То попросту пусте убрання. Дивіться. Можна наскрізь видіти через ковнір і видіти підшиття убрання. Мігбим всадити руку...

Витягнув руку, але здається що стрівувся в повітря з чимось твердим, бо з криком цофнув руку.

— Можеби ви схотіли тримати свої пальці з далека від моїх очий—сказав повітряний гість. — Фактом є, що знаходжуся тут цілий... з головою, руками, ногами і рештою тіла, лише цілком невидимий. Є се проклята дурниця, але правда. Але се ще не причина, щоби мене бив кожний гбур в Іпінг, чи не так?

Убрання, тепер цілком порозпинане і звисяюче свобідно на своїх невидимих підпорах, випростувалося і взялося під боки.

До кімнати ввійшло ще кількох муштин.

— Невидимий? — спитав Гакстер. — Хто коли небудь чув про щось подібного?

— Може то і трохи дивне, але це не є проступком. З якої рації поліцай нападає на мене в так брутальний спосіб...

— О! то цілком инша річ! — сказав Дже-

ферс. — Се правда, що вас тяжко побачити в тім світлі, але маю розказ аршетовання і все в порядку. Невидимість мене цілком не обходить, але рабунок. Хтось вломився до дому пароха і украв гроші.

— Ну і щож?

— А всі припущення вказують...

— Байка і дурниця — сказав невидимий.

— Маю таку надію, але розказ...

— Добре, — сказав гість — піду але не в кайданах.

— То неможлива річ — відказав Джеферс.

— Без кайданів — застерігав невидимий.

— Вибачайте — сказав Джеферс.

Нагло фігура сіла і нім хто оглянувся, пантофлі, панчохи і штани опинилися під столом. Відтак постать зірвалася і скинула сурдут.

— Не розбирайся — крикнув Джеферс, розуміючи, на що заноситься.

Злапав за камізельку, але вона опиралася, а вкоротці сорочка висунулася з неї і поліцей тримав в руках саму камізельку.

— Тримайте його! — крикнув Джеферс.— Як скине з себе убрання...

— Тримайте його — почали кричати всі і кинулися до повіваючої білої сорочки, котру було видно на подорожнім.

Але рукав сорочки вдарив сильно в лице Гала, затримав його з отвореними раменами і кинув ним взад на старого Томсона, а відтак сама сорочка піднялася в повітря, скрутилася, залопотіла в рукавах, як звичайно сорочка, коли скидається її через голову. Джеферс схопив за сорочку, чим поміг стягнути її. Рівночасно з по-

Вітря'шось вдарило його в лице, через що відкинув голову в бік і ударив Тедди Генфрея.

— Тримайте! — кричали всі, ударяючи на сліпо і не трафляючи. Тримайте його. Позамикати двері! Не випустити його! Маю щось! Він тут!

Повстав цілий старинний Вавилон. Всі діставали рівночасно удари, а Сенди Вадгерс, мудрий як звичайно, діставши страшний удар в ніс, отворив двері і почав утікати. Інші пішли за його прикладом і скупчилися на хвилю в сінях коло дверей. Биття тревало дальше. Фіппс вилетів з вибитим зубом, Генфрей без вуха, Джеферс дістав удар в щоку, але обернувся і зловив щось, що пересувалося між ним і Гакстером. Учув мускулярну грудь і в одній хвилі ціла маса подразнених бойовиків наповнила сіни.

— Маю його — кричав Джеферс і посувався через натовп, змагаючись з невидимим ворогом.

Люде утікали на право і на ліво в міру, як ці незвичайні змагання посувалися до дверей і посувалися по сходах в долину. Джеферс кричав триглушеним голосом і тримав руками тото щось сильно, вкінці, хочачи зробити ужиток зі своїх колін, скрутився і упав тяжко головою в долину на шутер. Дперва тоді отворилися його пальці.

Дали чутися подразнені голоси:

— Тримайте його! Невидимий! — і тим подібне, а молодий чоловік, чужий в цій місцевості, котрого назвиска не знаємо, кинувся в тій хвилі, поховзнувся і упав на лежачого на землі поліцая. На половині дороги якась жінка крикнула в хвилі, як коло неї щось пересунуло-

ся; пес, правдоподібно копнений, завив і влетів до городу Гакстера — почім утеча невидимого чоловіка удалася. Через якийсь еще час люди стояли перед гостинницею, розмахували руками і голосно дебатували про ту подію, але з часом розбрилися по селі як листя від подуву вітру. Лише Джеферс лежав спокійно лицем до гори і зігненими колінами біля сходів гостинниці.

РОЗДІЛ VIII.

В МІЖЧАСІ

Розділ осьмий є дуже короткий і говорить про дослідника природи Гібінса, котрий лежав на обширнім оболоню думаючи, що він сам на сфері шарі кілька миль довкола, майже дримаючи, коли почув близько себе такі голоси, як колиби чоловік кашляв, пчихав і кляв страшно. Оглянувшись не побачив нікого. А однак голос чув цілком докладно. Кляв дальше в спосіб, що зраджував культурного чоловіка. Ці клятви дійшли до найвищого напруження, а відтак почали слабнути і гинули в віддалі, посуваючися, як йому здавалося, в напрямі Адердану. Далось чути спазматичне пчихнення, а відтак все затихло. Гібінс не знав нічого про ранішню подію, але це приключення було так ударяюче і непокаяче, що його фільозофічний спокій чорти взяли. Встав нагло і побіг скоро в напрямі горбка, до села.

РОЗДІЛ ІХ.

ТИМКО МАРВЕЛ

Читач мусить представити собі Тимка Марвела, як чоловіка з великим рухливим лицем, з вистаючим носом, з рухливими устами і дивачно наїженою бородою. Носив старий пірваний циліндер, гузики защіпав шнурками і шнурівками від черевиків, а це все разом взяте доводило ясно, що мусів бути кавалером.

Тимко Марвел сидів при дорозі, котра провадила через оболоння до Адердану, якої півтора милі від Іпінг. Його ноги, з винятком дуже прозорних панчіх, були босі, великі пальці були широкі, вистаючі, як вуха чуйного пса. В недбалий спосіб — він у всім був недбалий — роздумував чи має примірити пару черевиків. Були то найліпші черевики які по раз перший мав від довшого часу, лише біда в тім, що були трохи за великі на него, а ці, що мав надавалися дуже добре до сухої дороги, але на дощ мали за тонкі підшви. Тимко Марвел не любив великих черевиків, але не любив також вогкості. Власливо ніколи не рішився чого більше не любив, а тимчасом був гарний день і не мав нічого ліпшого до роботи. Положив дві парі черевиків на траві і так з задоволенням приглядався їм, коли нагло видалося йому, що обі пари на око не дуже гарні. Якийсь голос з заду цілком його не перестрашив.

— Але мимо всього, тож черевики — відізнався Голос.

— Так черевики з Милосердя — відказав Тимко Марвел; голову перекривив на оден бік і дивився з несмаком на черевики. І най мене чорти возьмуть, як я знаю котра з тих пар е найпоганійша на цілім широкім світі?

— Гм — сказав Голос.

—Що правда, я носив вже і гірші, а були часи, що і жадних не носив. Але ніодні з них не були такі шкарадні. Через кілька днів я жебрав спеціально черевиків, бо ці обридли мені. Ці по-слідні ще досить цілі, то правда. Але чи ви повірите мені, що в цілій околиці, мимо сильних трудів, не міг я нічого дістати, лише черевики. Подивіться на них. Беручи загально, то цей повіт не так злий на черевики. Таке то вже моє прокляте щастя. В цім повіті від десять літ за-пасуюся в черевики.

— То лайдацький повіт — сказав Голос — а люде, це чисті свині.

— Чи не правда? — відказав Марвел. — Боже! але ці черевики! — це найгірші.

Звернув голову через рамя, щоби поглянути на черевики говорячого: — не було ні ніг ні черевиків. Осліпив його блиск великого здивовання.

— Деж ви там ділись? — спитав Марвел через рамя і став рачки.

Очі його увиділи лише пусте оболоня, на котрім вітер порушав зеленими верхами далеко ростучого ялівця.

— Чи я паний? — промовив Тимко. — Чи мені причулося? Чи я може говорив сам до себе? Що до...

— Заспокійся — відізвався Голос.

— Лише без тих черевомовних штучок —

сказав Марвел, зриваючися скоро на рівні ноги.
— Де ти є?

— Заспокійся — повторив Голос.

— Ти заспокійся самий, дурний варіяте! — сказав Марвел. — Де ти є? Покажися лише. Чи ти може закопаний в землю?

Не було жадної відповіді. Тимко Марвел стояв босий і здивований.

— Піюіт! — відізвалася десь далеко чайка.

— О так... піюіт — повторив Марвел. — Тепер цілком не пора на блазновання.

Оболоння було пuste на схід і захід, на північ і полудне, лише пуста дорога з плитками ровами з півночі на полудне з винятком цієї одні синької чайки. Голубе небо було також пuste.

— Ратуйте!... — крикнув Тимко, одягаючися в нагортку. То причина пиття. Я повинен був того сподіватися.

— То цілком не причина пиття — сказав Голос. — Запануй лише над своїми нервами.

— Ох! — крикнув Марвел, а лице його сильно поблідло. — То причина пиття — промовив тихо.

Вдивлявся питаючим зором кругом себе і поволи відступав.

— Присягаю, що я чув голос! — шепнув.

— Мається розуміти, що ти чув.

— Знова є! — сказав Марвел. Заплющив очі і долонею хопився за чоло.

Нагло щось схопило його за ковнір і сильно ним потрясло, що ще гірше його перестрашило.

— Не будь дурний — сказав Голос.

— Щоб чорти взяли... мою... рожеву... ма-

ківку! — промовив. То недобре. То з гризоти через ці прокляті черевики. Чортиб взяла мою красну, рожеву маківку. А може це духи?

— Ні одно ні друге — сказав Голос. Слухай мене!

— Маківка! — промовив Марвел.

— Хвильку — промовив проникливий голос, стараючись панувати над собою. —

— Ну і щож — спитав Марвел з дивним вражінням, що якийсь палець посувається по його грудях.

— Думаєш, що я є уявою, лише уявою?

— Чимже іншим можеш бути? — спитав Марвел, потираючи рукою свою шию.

— Добре — сказав Голос. — В такім случаю почну кидати в тебе камінням так довго, поки не зміниш свого переконання.

— А деж ти знаходишся?

Голос нічо не відповів. Бззз... фуркнув камінь ніби з повітря і хибив рамя Марвела на волосок. Марвел відвернувся і спостеріг як камінь підносився в повітря, закрутив колесо, завис хвилину в повітрі, а відтак упав з великою шкідливістю коло його ніг. Був тим занадто здивований, щоби уступитися. Камінь відбився від його босої ноги і полетів в рів. Марвел підскочив в гору і закричав голосно. Відтак почав утікати, піткнувся на якийсь невидимий предмет і опинився в сидячій позиції.

— А тепер — поспитав голос, коли третій камінь піднісся до гори і повис над волоцюгою — чи я є лише уявою?

В відповідь на це, Марвел зірвався на ноги, але в тій хвилі упав. Хвилю лежав непорушно.

— Коли схочеш зі мною боротись еще раз

— промовив Голос—свисну тебе каменем в лоб.

— Це якісь чари — сказав Марвел, сів, зловився за ранений палець і обсервував третій кид каменем. — Цего не розумію! Каміня, котре само кидається. Говоряче каміня.

Упав третій камінь.

— Це річ цілком звичайна — обізвався голос. Я є невидимим чоловіком.

— Скажи, будь ласка, як маю це розуміти? — промовив Марвел, віддихаючи з болю. Деж ти ховаєшся... як це робиш... я не годен цього поняти. Ти мене побиваєш.

— Це і все — промовив Голос: — Я невидимий. І це все, що хочу дати тобі до зрозуміння.

— Кождий чоловік може це зрозуміти. Але не виджу цілком потреби такого проклятого поспіху з твоєї сторони. Но, а тепер поясни мені, яким способом скриваєшся?

— Я невидимий. Це власне суть річи. А все, що мусиш зрозуміти, то....

— Але деж ти знаходишся? — перервав Марвел.

— Тут... шість ярдів перед тобою.

— Ага! Чейже я не сліпий. Відтак може схо-чеш, щоб я повірив, що ти є чистим повітрям? Я не є одним з тих дурних волоцюгів.

— Так. Я є повітрям, чейже можеж провидіти через мене?

— Що не маєш цілком тіла? Чи це може звичайні жарти?

— Я є звичайною людиною.... з тілом, потребу їдження, пиття, а також і убрання. Невидимий. Цілком звичайна історія. Невидимий.

— Якто, ти подібний до правдивого чоловіка?

— Мається розуміти!

— Коли так, то подай мені свою руку — від казав Марвел.

— До чорта! — крикнув нагло, — я аж підскочив від таких обіймів.

— Своїми пальцями почув руку, котра зловила його за лікоть. Посунув пальці в гору по рамени — натрапив на мускулярну грудь і обросле лице.

Волоцюга здивувався.

Я став цілком дурний! — сказав. — Це ще ліпше від бійки когутів. Незвичайно дивна історія!... О милю виджу через тебе крілика. А тебе ані крихітки не видно... з винятком...

Слідив пильно оком позірно пустий простір.

— Чи не їли ви случайно хліба зі сиром? — запитав, тримаючи невидиме рамя.

— Так, але мій організм не присвоїв собі еще цього корму.

— Ох — промовив Марвел — рід духа, що?

— Це все не є так дуже дивне, як тобі здається.

— В кождім разі є досить дивне для мене — відказав Марвел. — Але якже це робиться до чорта. Як взятися до цього?

— Це за довга історія. А зрештою....

— Говорю щиро, що ціла та справа збила мене з пантелику — відповів Марвел.

— Менше з тим; хочу тобі лише це сказати, що я потребую помочі. Дійшло аж до того. Я стрінув тебе случайно. Я волочився нагий і безсильний, дурійка напала на мене. Я рішився навіть на самоубійство.... В час стрінув я тебе.

— Боже!... крикнув Марвел.

— Я підійшов до тебе з заду... задумався хвилину... хотів іти далше.

Вираз лица у Марвела був дуже значучий.

— Відтак я затримався. Це подумав я собі такий нещасний, як і я. Це чоловік, якого мені треба. — Я вернувся і підійшов до тебе. До тебе, чуєш, і....,

— О Боже — шепнув волоцюга. Алеж мені попросту в голові крутиться. Чи дозволиш спитати о що ходить?... Якої помочі може жадати від мене “Невидимий?”

— Хочу, щоби ти поміг мені здобути убрання і приют, а відтак ще інші ріжні річи, котрі я полишив за собою. Коли не схочеш... ба! Але ти схочеш... ти мусиш!

— Слухай — промовив волоцюга. — Я тим всім занадто помішаний.. Не доводи мене до дудійки. Позволь мені відійти. Мушу трохи успокоїтись. Дивись на мій розбитий палець. Все це якесь таке дивне... Порожна левада, порожнє небо, нічого кругом не видно, крім природи... Нагло дається чути голос просто з неба! І літаюче каміння і кулак — Боже!

— Запануй над собою — перервав Голос— ти мусиш сповнити це, чого від тебе бажаю.

Марвел надув лица і витріщив очі.

— Я вибрав тебе — продовжав голос. Ти є однісіньким чоловіком, крім кількох дураків в селі, що знаєш що існує на світі така річ як невидимий чоловік. Ти мусиш бути моїм помічником. Поможі мені... А я за це відплачу тобі стократно. Невидимий чоловік — це сила.

Замовчав хвилину і нагло пчихнув.

— Але памятай, коли мене зрадиш — до-

дав — если не будеш так поступати як тобі прикажу....

Не докінчив. Поплескав волоцюгу по рамени, а цей формально завив з перестрашу.

— Не маю заміру зрадити тебе—промовив і відсунувся дещо в бік. Не припускай того ніколи. Овсім хочу бути твоїм помічником... од-но лише скажи мені, що маю робити. Боже! що лише схочеш, все зроблю для тебе охотно.

РОЗДІЛ Х.

ВІЗИТА МАРВЕЛА В ІПІНГ

По великім замішанню село Іпінг почало по-воли приходити до нормального стану. Недовірство піднесло голову.... дещо нервове недовірство, а всеж таки недовірство. Бо лекше є не вірити в Невидимого Чоловіка, а цих, котрі виділи як він розплився в повітрі, або відчували силу його кулака, можна було порахувати на пальцях обох рук. А в додатку з цих свідків бракувало хвилево Вадгерса, котрий сховався поза за суви і замки власного дому, а Джеферс все ще лежав на пів непритомний в гостинниці під “Диким конем”. Великі і повні подиву ідеї, перевисшаючі всякі досвідчення, викликають часами менші наслідки ніж дрібніші, маловажні справи. Село мерехтіло під бандерій, а кожний селянин був святочно пристроений. Всі очікували торжества від місяця або і більше. Около полудня навіть ці, котрі вірили в Невидимого, почали по-воли брати участь в торжестві, а це на підставі припущення, що він пішов проч. В очах недовір-

ків був він попросту якимсь жартом. Але всі, віруючі і невіруючі були цього дня надзвичайно товариські.

Левада Гейсмана пишалася гарним наметом, в котрім пані Бунтінг з іншими жінками приготувляла чай, а тимчасом діти місцевої недільної школи уряджували перегони і інші забави під галасливою командою пароха і пань Кусс і Секбут. Безперечно в повітрі панувало деяке заклопотання, але люде мали на стільки розваги, щоби старанно заховати це неприємне вражіння, яке мало місце цього ранка. На зеленій сільській траві велике поводження мав похило прикріплений шнур, по котрім тримаючися ручки, причіпленої до легко посуваючогося колісцяти, падалось в долину і ударялося в мішок, напханий соломою; тій забаві і гойданкам віддавалися з охотою старші. Не бракувало також аматорів свіжого повітря, а парова катаринка з карузелем наповняла повітря переразливою музикою. Члени клубу, котрі рано були в церкві виглядали дуже гарно в рожево-зелених кокардах, а декотрі більш весело настроєні прикрасили свої капелюхи ріжнокольоровими стяжками. Старий Флечер, не дуже охочий до забави приглядався всему через вікна або отворені двері.

Около четвертої години появился в селі якийсь чужинець, ідучи зі сторони оболоня. Був це низький, сильний чоловік в дуже знищенім циліндрі і робив вражіння задиханого. Лиця його на переміну то видувались, то опадали. Лице його зраджувало перестрах, а посувався вперед в роді опірнього поспіху. Звернув коло церкви і спрямував свої кроки до гостинниці під “Диким ко-

нем". Між іншими старий Флечер пригадав собі, що десь його видів.

Чужий пришелець після завваги властителя лавки з кокосовими оріхами, здавався промовляти сам до себе, А добродій Гакстер зауважив те саме. Затримався хвилюк перед заїздом і згідно зі зізнаннями Гукстера, таке робив вражіння якби переходив завзяту внутрішню боротьбу, заки рішився вийти до середини. Вкінці вийшов по сходах і як видів Гакстер, скрутив на ліво, а відтак отворив двері до сальону. Гукстер чув голоси з кімнати і з буфету, звернеї до подорожного.

— Це приватне мешкання — відізався Галл — почім подорожний замкнув незручно двері і ввійшов до буфету.

По кількох хвилинах вийшов знова, отираючи уста рукою з проявом спокійного задоволення. Став хвилину і оглядався довкола, відтак видів Гакстер, як в дивний спосіб скрадався до фіртки, а відтак вікно сальону отворилося. Чужинець, по хвилевій надумі, сперся на оден зі стовпів фіртки, витягнув коротку глиняну люльку і почав напихати її. Було пізнати, що руки тряслися йому. Закурив люльку і спершись на лікоть почав пакати.

Все те видів Гакстер з поза бляшанок свого виставового вікна, а особливе поведження чужого заставило його до дальшого слідження.

Нагло пришелець скоро випростувався і сховав люльку в кишеню. Відтак зник на подвір'ю. Гакстер думаючи, що він є свідком якоїсь дрібної крадіжки вискочив ского з ванкира вибіг на дорогу з цілею зловлення злодія. Але за той час Марвел з'явився знова в капелюсі на ба-

кер, з великим клунком в одній і кількома книжка ми — звязаними як відтак вияснилося — шлейками пароха, в другій руці. А коли доглянув Гакстера втягнув дух в себе, завернув нагло на ліво і почав утікати.

— Тримайте злодія! — кричав Гакстер і пустився за ним.

Вражіння Гакстера були живі, але короткі. Видів перед собою чоловіка, котрий утікав що сили в напрямі церкви, а відтак в напрямі дороги, котра провадила на оболоння. Видів по другій стороні прапори і забаву, а лише кількох людей звернулося в його сторону. Крикнув знова: — Тримайте злодія! — і пустився сміло за ним. Але не долетів ще й десять кроків, як щось зловило його в таємничий спосіб за горло, причім він вже не біг, але летів з блискавичною скорістю. Нагло побачив землю коло своєї голови. Світ розлетівся в його очах на мільйони зізд, після чого нічо його більше не обходило.

РОЗДІЛ ХІ.

В ГОСТИННИЦІ ПІД “ДИКИМ КОНЕМ”

Щоби докладно зрозуміти, що сталося в гостинниці, мусимо вернутися до тої хвилі, в котрій Гакстер по раз перший заглянув з вікна по-дорожного.

В тім самім часі Кусс і Бунтінг знаходилися в сальоні. Обговорювали поважно дивні ранішні приключеня і за згодою Галла, оглядали докладно всі річи Невидимого Чоловіка. Джеферс

прийшов трохи до себе і подався домів під опікою своїх приятелів. Пані Галл спрятала убрання Невидимого і прибирала кімнату. На столі під вікном, де звичайно сидів гість, Кусс доглянув три великі книжки, писані, недруковані з на головком “Дневник”.

— Дневник! — промовив Кусс, і розложив три книжки на столі, — Но тепер певно чогось довідаємось.

Парох стояв, опертий руками о стіл.

— Записник! — повторив Кусс, положив книжки на стіл і почав переглядати. — Гм..... нема імени на першій картці. Дурниця! Зеро і цифри.

Парох підступив блище, щоби заглянути через рамя.

Кусс перевертав картки з розчарованою міною на лиці.—Ба все на дармо! Це лише цифри, отче Бунтінг.

— Нема пояснень? — поспитав парох. Ілюстрацій, що кидалиби світло?

— Подивіться отче самі — промовив Кусс. Одна часть чисто математична, друга по російськи, або якімсь іншим спорідненім язичу, а часть думаю по грецьки.

— Справді — промовив парох; витяг окуляри і почав їх обтирати. Був дещо заклопотаний, бо з греки не осталось йому в голові нічого.

— Думаю, що грецька мова дасть нам ключ до розвязки.

— Пошукаю вам місце.

— Скорше перейду перше всі томи — відказав парох, все ще витираючи окуляри. Перше, пане Кусс, загальне вражіння, а відтак спробуємо пошукати ключа.

Кашельнув, вложив окуляри, кашельнув

знова, а в душі думав собі, щоби щось трафилось такого, що виратувалоби його з немилого положення. Врешті взяв недбало подані йому книжки.

Але в цей час справді щось трафилося.

Нагло отворилися двері.

Оба добродії жахнулися нагло, оглянулися поза себе і легше віддітхнули, коли побачили звичайне румяне лице під зімнятим циліндром.

— Буфет? — спитало лице.

— Ні! — відказали оба добродії рівночасно.

— По другій стороні, — сказав парох.

— А прошу вас, замкніть двері — додав Кусс дещо подражненим голосом.

— Добре — відказав чужий низьким голосом, який виглядав цілком відмінним від першого голосу. — Добре — повторив своїм першим голосом.

Відтак зник і замкнув за собою двері.

— Мусить бути моряком — помітив парох.

— Цілком можливо — відказав Кусс. — Нерви мої нині розстроєні. Я мало не підскочив... двері так нагло отворилися.

Парох усміхнувся.

— А тепер — промовив з лекшим віддыхом — вертаймо до книжок...

— Хвилину — промовив Кусс і замкнув двері на ключ. — Думаю, що тепер нам ніхто не перешкодить.

— Одна незбита річ — промовив парох, і присунувся bliще до Кусса. — В кількох послідних днях сталися в Іпінг дивні річи... дуже дивні річи. Не вірю в ту дурну історію о невидимости...

Це не до увірення—потакнув Кусс — прямо

неможливе. Але мимо цього є фактом, що я видів... цілком певно видів наскрізь через порожній рукав....

— Але чи ви виділи... чи ви дійсно певні?... Припустім, наприклад, що це зеркало... Привиди так дуже легко викликати. Не знаю чи виділи ви коли доброго штукаря?

— Не буду другий раз повторяти своїх висновків — відказав лікар. — Ми говорили вже про це. А тепер маємо ці книжки.... Є в них слова, котрі уважаю за грецькі!

Вказав пальцем на середину сторінки. Парох почервонів і зближив своє лице ближче до книжки, але не міг досить докладно доглянути через окуляри.

Парох грецького письма не знав, але перед знакомими уходив за знатока грецьких і гебрейських оригіналів. А тепер... Чи ж мав би признатися? Чи має дальше удавати? Нагло дізнав дивного почуття в карку. Хотів рушити головою, але стрінувся з опором.

Почуттям тим було якесь дивне натискання...

— Не руштеся смертельники — шепнув Голос, а то розтріскаю обом голови.

Глянув на лице лікаря і спостеріг в нім відбиття свого власного перестраха.

Дуже мені прикро, що так немилосердно з вами обходжуся. Але це річ необхідна... Від якого то часу навчилися ви пхати свої носи в приватні нотатки дослідників? — питав голос дальше, а дві бороди ударили рівночасно в стіл і дві парі щок затріщали. — Від котрого то часу навчилися ви вдиратися до приватного меш-

кання нещасливого чоловіка? — і знова повторився тріск голов.

— Що сталося з моїм убранням? Слухайте — промовив голос — вікна замкнені, а ключ з дверей я сам витягнув. Я досить сильний чоловік і маю під рукою погребач, а крім того я невидимий. Нема жадного сумніву, що міг би я вас обох забити і відійти собі спокійно, як би я сего забажав... розумієте мене? Добре. А коли пущу вас, чи прирікаєте мені не пробувати жадних дурниць і чи поступите так, як вам кажу?

Парох і лікар дивилися на себе, а лице лікаря сильно набреніло.

— Так — промовив парох, а лікар повторив за ним те саме.

В той час тиснення карку зменшилося, а лікар і парох піднесли свої червоні лица і крутили головами.

— Прошу сидіти там, де в цій хвилі знаходитеся — сказав Невидимий Чоловік. — Видите погребач?

— Коли я ввійшов до кімнати — продовжав даліше Невидимий, я не припускав, що застану її занятою; я сподівався за це знайти в додатку до моїх книжок, також мое убрання. Де воно є? Но... не підноситься. Виджу, що його нема. В цей час хотяй дни досить теплі так, що можу ходити голий... але за це вечері є холодні. Потребую убрання. Рівнож мушу мати ці три книжки.

РОЗДІЛ XII.

**НЕВИДИМИЙ ЧОЛОВІК ТРАТИТЬ
ТЕРПЕЛИВІСТЬ**

Мусимо перервати оповідання в цій місци з дуже болючої причини, котра виясниться в недовзі. Коли щойно описана сцена відбувалася в сальоні, коли Гакстер слідив Марвела опертого о стовп, з люлькою в зубах, не цілих двацять кроків в бік, Галл і Тедди Генфрей говорили в стані сильного подразнення також про ранішні приключення.

Нагло почули гримання о двері сальону, відтак острій крик, почім все замовкло.

— Но, но! — відіззався Тедди Генфрей.

— Но, но! — долетіло з буфету.

Галл орієнтувався добре, але за поволи.

— Тут щось не в порядку — промовив і підійшов до дверей сальону.

Разом з Теддим приближився до дверей, а на їх лицях малювалася напружена увага.

— Щось є не в порядку — повтотрив Галл, а Генфрей кивнув потакууючо головою.

Занюхали запах хемікалів, а до їх вух дійшов звук скорої і придушеної розмови.

— Чи там все в порядку? — поспитав Галл і запукав.

Муркотання в тій хвилі затихло, через хвилю панувала тишина, а відтак розмова розпочалася знова шепотом, нараз почувся проймаючий крик:

— Ні! не роби!

Почули наглий рух, перевернення крісла, коротке шамотання. Врешті все затихло.

— Що, до чорта, — промовив Генфрей півголосом.

— Чи там все в порядку — поспитав Галл по раз другий.

Голос пароха відповів дивно уриваючим тоном: — Цілком в порядку, прошу не перешкаджати.

— Це дивна річ — зауважив Генфрей.

— Дуже дивна — відказав Галл.

— Говорить, щоб йому не перешкаджати — промовив Генфрей.

— Тиж самий чув — відказав Галл.

— І якесь потягнення носом — додав Генфрей.

Стали і надслухували. Розмова провадилася скоро і притишеним голосом.

— Не можу — сказав парох з подражненням — кажу вам, що не зроблю!

— Що воно таке — поспитав Генфрей.

— Каже, що не може зробити — відповів Галл. — Чи говорив може до нас?

— То соромно! — відізався парох з кімнати.

— Соромно... — повторив Генфрей. — Ти чув докладно?

— Хтож тепер говорить? — поспитав Генфрей.

— Мені здається, що лікар — відповів Галл. — Чи чуєш щонебудь?

Мовчанка. Звуки в кімнаті невиразні і помішані.

— Звуки подібні до відголосу розпростертого накривала — промовив Галл.

В буфеті з'явилася пані Галл. Муж наказу-

вав їй мігами мовчання і давав до пізнання, щоб підійшла до него. Це розгнівало її.

— А що ти там підслухуєш? — спитала вона. — Чи не маєш нічого ліпшого до роботи в такий день як нині?

Галл старався мігами дати їй все до зрозуміння, але пані Галл нічого не хотіла розуміти. Почала навіть кричати, тому Галл і Генфрей підійшли на пальцях до буфету, щоби їй все об'яснити. Але вона не хотіла видіти в тім нічого надзвичайного, що вони чули. Відтак зажадала від Галла, щоб заховувався спокійно, щоби мовчав, а тимчасом Генфрей мав все оповісти. Відчувала, що ціла ця історія — це дурниця... бо може так собі сували меблями.

— Я чув як хтось говорив: то соромно! — я чув напевно — промовив Галл.

— І я то чув — пані Галл — підтвердив Тедді Генфрей.

— Пст! — шепнув Тедді. — Чи ви, пані не чули скрип вікна?

— Якого вікна? — спитала пані Галл.

— Вікна в сальоні — відповів Генфрей.

Всі пильно надслухували. Нараз двері до буфету отворилися, в них показався Гакстер з витріщеними очима і силько розмахував руками.

— Гов — кричав Гакстер. — Тримайте злодія! — Відтак скочив через подвіря до фіртки і зник.

Рівночасно в сальоні було чути галас і звук замиканого вікна.

Галл, Генфрей і прочі, котрі були в буфеті вибігли на дорогу. Побачили когось утікаючого на дорозі, що провадить на оболоня, виділи як Гакстер підскочив в повітря і упав на землю.

На дорозі стояли люде здивовані, інші бігли за ним.

Гакстер упав приголомшений. Генфрей став, щоби переконатися про це, але Галл і два робітники з буфету побігли на дорогу, викрикуючи якісь незрозумілі слова, а Марвел за той час зникав за церквою. Прийшли до заключення, що це Невидимий Чоловік, котрий нагло став видимим і побігли здовж дорогою. Але щойно Галл перегіб яких тисячу кроків, крикнув голосно і упав на землю, а падаючи повалив одного з робітників. Другий робітник, думаючи, що Галл упав з власної волі, почав бічи дальше лише на це, щоби звалитись з ніг так само як Гакстер. Коли перший робітник піднісся на ноги, зістав повалений ударом, який міг би убити і вола.

В тій хвилі від сторони села почувся крик. Перший прибіг властитель страгану з кокосовими оріхами, товстий мущина в блакитній нагортці, здивувався, коли побачив пусту дорогу, а на ній побитих людей. В тій хвилі сталося йому щось в ноги, через що він упав і покотився на бік в сам час, щоби його спільник, котрий летів за ним зашпотався о него і повалився на землю. Відтак оба зістали скопані і стратовані людьми, котрі бігли за ними.

Коли Галл, Генфрей і робітники вибігли з кімнати, пані Галл, маючи довголітний досвід остала в гостинниці при касі. Нагло двері сальону отворилися, а в них появилвся лікар Кусс і недивлячися навіть на неї вибіг скоро на двір.

— Тримайте його! — кричав — не позволяйте йому кинути пакунка! — Можна його видіти так довго, доки держить пакунок в руці.

Не знав нічого о присутності Марвеля, а Невидимий Чоловік віддав книжки і пакунок на подвірю. Лице лікаря було гнівне і затяте, а з убрання його дещо бракувало.... бо мав він на собі щось в роді вільної білої шкоцької спіднички, котра моглаби увійти лише в Греції.

— Тримайте його!—ревів. Забрав мені мої штани!... і ціле убрання пароха!

— Я йому покажу! — кричав до Генфрея, минув лежачого на землі Гакстера, а коли скручував на розі, щоби прилучитися до погоні, зістав повалений з ніг і простягся на землю.

Хтось, біжучи за ним став йому на палець. Він скрикнув, почав зриватися на ноги, але знова зістав повалений і опинився на рачках, і аж тогди прийшло йому на гадку, що не бере участі в ловленню, але в утечі. Всі вертали поспішно до села. Піднісся і він і вернув з другими до гостинниці, перескакуючи через полишеного Гакстера, котрий сидів на дорозі.

Коли вже був на половині сходів почув поза собою рик гніву, який визначався з посеред множества змішаних голосів, а також виразний удар в лице. Голос розпізнав як голос Невидимого чоловіка.

В цій хвилі лікар знайшовся знова в сальоні.

— Вертає, отче Бунтінг! — крикнув — ратуйся!

Парох стояв задуманий, стараючися закрити себе старою матою і кавалком газети.

— Хто вертає? — спитав так перестрашений, що мало костюм не злетів з него.

— Невидимий Чоловік! — сказав лікар і полетів в напрямі вікна. — Ліпше буде, коли забе-

ремося звідси! Бе як скажений! Попросту як божевільний.

І за хвилину вже знайшовся на подвірю.

— Боже мій! — промовив парох, не знаючи що робити.

Чув завзяту боротьбу в коритарі гостинниці і в тій хвилі зробив постановлення. Висунувся через вікно, упорядкував свій костюм, і полетів в село так скоро, як лише його малі товсті ноги змогли понести.

**
*

Від хвилі, коли Невидимий Чоловік рикнув з люті, а Бантінг відбув свою памятну уттечу на село, від тої хвилі трудно подати точний опис подій в Іпінг. Першим наміром Невидимого чоловіка було правдоподібно ословити утечу Марвеля з убранням і книжками. Але його успосіблення, що ніколи не заслугувало на назву лагідного, мусіло в наслідок якогось принагідного удару, попсуватися еще гірше, через що він почав бити кого попало і кидати людьми до землі для свого вдоволення справляти біль.

Мусимо собі уявити вулицю, повну втікаючих людей, замикання з лоскотом дверей і шукання захисту. Мусимо уявити собі товпу, як зносить нагло несталу рівновагу Флечера, стоячого на досці, спертій о два крісла... що счинило розуміється катастрофу. Мусимо уявити собі перестрашену пару, схоплену на гойданці. А відтак уся товпа розбіглася, вулиця в Іпінг опустіла, лиш що зістала закидана оріхами, знищеними шатрами та розсипаними солодощами. Всюди чути було замикання віконниць, засування

ригнів а одиноким слідом чоловіка було ту і там блискуче з під піднесеної повіки око, що визирало з кута шиби.

Невидимий Чоловік забавлявся через хвилю вибиванням всіх вікон в гостинниці, а відтак кинув ліхтарню через вікно до сальонику пані Грограм. Він то мусів також перетяти телеграфічні дроти в напрямі до Адердін, зараз за мешканням Гігінса на дорозі Адердін. По тім всім, з особлившими його прикметами, зник зівсім з людських очей так, що в Іпінг ніхто більше про него не чув, ні його більше не видів. Зник безповоротно.

Минуло майже дві години, заки хтось в Іпінг відважився показати на улицу носа.

РОЗДІЛ XIII.

МАРВЕЛ ОБГОВОРЮЄ СВОЮ РЕЗИГНАЦІЮ

Коли смеркалося, а село Іпінг почало щойно боязко виходити на сумне побоевище недавньої боротьби, низький, сильний чоловік, в помятім циліндрі ступав з трудом поза буковим лісом по дорозі до Брамбелгурст. Двигав три книжки, звязані якоюсь елястичною опаскою і пачку, завинену в блакитну сервету. Його зарумянене лице виражало помішання і утому, здавався бути в стані нервового подражнення. Товаришив йому Голос, відмінний від його власного голосу і Марвел час до часу вився під пальцями невидимих рук.

Коли утечеш ще раз — говорив Голос — коли будеш пробував другий раз утікати, то...

— Боже — йойкнув Марвел. — Мое рамя, повне синяків.

— Слово чести — докінчив Голос — убу тебе!

— Я цілком не пробував утікати — відповів Марвел голосом подібним до плачу. — Присягаю, що я не думав. Я не знав в котру сторону звернути. Якжеж я мав знати в котру сторону звернути? Тимчасом ти повалив мене...

— Чекає тебе ще більше таких самих приємностей, коли будеш непослушний — сказав Голос, а Марвел нагло замовк, надув лиця, а очі його були повні тривоги.

Вже і без того з книжками сталося зле; ці гбури відкрили мій секрет. Щастя для них, що уступились з дороги. Дотепер ніхто не знав, що я невидимий! А тепер, що маю робити?

— Що маю чинити? — повторив Марвел притишеним голосом.

— Всі говорять про це! Дійде до газет! Будуть мене шукати. Кождий буде вистерігатися...

Голос скінчив проклонами і замовк. На лиці Марвела виступала щораз більша розпука, а кроки його ставали вільнійші.

— Вперед! — розказав Голос.

На лиці Марвела виступили сині і червоні плями.

— А не загуби дурню книжок! — промовив суворо Голос.

— Фактом є, що буду мусів тебе визискати — продовжав Голос по хвилі. Ти є дуже мізерним орудієм, але мушу.

Я дуже мізерне орудіє — повторив Марвел.

— То правда — відказав Голос.

— Я найгірше орудіє, яке ти міг вибрати

— поправив Марвел. — Я слабий — процідив по хвилі. — Я дуже слабий.

— Ні!

— Але серце моє слабе. Ці річи.... приніс я їх вправді, але я міг їх і кинути.

— Но і щож?

— Не маю ні відваги ні сили до услуг, яких жадаєш від мене.

— Не журися, я додам тобі сил.

— Я волівби, щоб ти не робив того. Не хочу помішати твоїх плянів, а це може статися нехотячи, лише зі самого перестрашу....

— Цего не буде — промовив Голос — мушиш мені помочи!

— Волівби я скорше не жити — зітхнув Марвел. — Це несправедливо — говорив — мушиш це признати.... Думаю, що маю повне право....

— Рушай дальше! — приказав Голос.

Марвел приспішив кроку і хвильку ішли мовчки.

— Це дуже тяжке — промовив Марвел.

Слова ці не викликали жадних наслідків. Попробував иншого викруту.

—Що буду мати з того? почав знов незадоволенним тоном.

— От мовчи!—перервав йому нетерпеливо Голос, я вже все полагаджу якнайлучше. Ти роби лише то, що тобі скажу. Роби добре. Ти справді дурень, але мушиш робити....

— Кажу вам, що я не відповідний до цього чоловік. Я цілком не відповідний до цього.

— Коли не замовчиш, то змушу тебе до цього силою — промовив Невидимий.

Тимчасом між деревами заясніли два жовті

світла і в недовзі показалася квадратовна церковна вежа.

— Буду тримати руку на твоїм рамени через ціле село. Іди просто і не пробуй жадних штукочок. Кожда спроба утечі вийде зле для тебе.

— Знаю про це—зітхнув Марвел. Знаю про все.

Нешчасливець в пімятім циліндрі перейшов через мале село з тягаром під пахою і зник в темряві ночі.

РОЗДІЛ XIV.

В ПОРТ СТОВ

Слідуючого ранку о девятій годині, знаходимо Марвела, неголеного, брудного, опаленого, з руками з кишенях, що виглядав дуже змучений, зденервований і подразнений. Сидів на лавці коло малої гостинниці в Порт Стов. Біля него знаходилися книжки, вже звязані шнурком. Пакунок покинено в лісі, згідно з пляном Невидимого чоловіка. Марвел сидів на лавці і мимо того, що ніхто не звертав на него уваги, був безнастанно подразнений.

Коли так сидів якийсь час, вийшов з гостинниці старший моряк з газетою в руках і сів коло него.

— Досить гарний день — промовив.

Марвель оглянувся докола себе з почуттям перестрашу.

— Дуже гарний — відповів по хвилі.

— Дуже відповідний на цю пору року — продовжав моряк.

— А... так — сказав Марвел.

Моряк добув видовбачку і був зайнятий нею кілька хвиль. Тимчасом очі його могли обсервувати запорошене лице Марвела і лежачі коло него книжки. Присунувся блище Марвела і почув якби звук кинених в кишеню грошей. Це здивувало його. Марвел не виглядав на заможного чоловіка. Але гадка його була занята більше подією, про котру всюди говорено.

— Книжки? поспитав нагло,

— Марвел кинувся і поглянух на них.

— О так — сказав — то книжки.

— Часами находяться поза книжками особливі річі — завважав моряк.

— Вірю вам — відповів Марвел.

Підозріло кинув оком на свого товариша, а відтак оглянувся кругом.

— От приміром в газетах знаходяться цілком дивні річі — промовив моряк.

— Цілком певно.

— Між иншим в цій газеті...

— Ох! — скрикнув Марвел.

— В цій газеті знаходиться історія — продовжав моряк дальше, прошиваючи Марвела своїм проникливим оком — знаходиться історія про Невидимого Чоловіка.

Марвел скривив рот, подрапав себе по лиці і почув, що вуха його горять.

— О чім то нині не пишуть? — промовив, а відтак додав слабим тоном: — В Австралії чи Америці?

— Ні там, ні там — відказав моряк — лише тут!

— Боже! — обізвався Марвел.

— Коли говорю тут — додав моряк для ве-

ликої полекші Марвела — не маю на думці цього власне місця, лише околицю.

— Чоловік Невидимий? — сказав Марвел.
— Ну і щож він такого зробив.

— Все — відповів моряк, проникаючи зором Марвела — все.

— Я не мав газети від чотирох днів — муркнув Марвел.

— Перший раз з'явився в місцевості Іпінг — продовжав моряк.

— Чи може бути?

— Так, зачав з Іпінг. А куди пішов звіттам, ніхто не знає. От дивіть “Особлива історія в Іпінг”. Газета говорить, що є надзвичайно сильні докази.

— Боже! — шепнув Марвел.

— Це надзвичайна історія. Свідками є па-рох і лікар... виділи його, як має бути... або радше не виділи. Затримався, як говорять, якийсь час в гостинниці під “Диким конем” і ніхто не знав о його нещастю, доки в часі суперечки не здерто бандажі з його голови. Тоді доперва запримічено, що його голова невидима. Сейчас пороблено старання, щоб його піймати, але він скинувши з себе убрання, потрафив смикнути, але доперва по завзятій боротьбі, в котрій поважно потовк нашого поліцая Джеферса. Досить дивна історія, що? Назвиска і всі подробиці по-дані.

— Боже! — йойкнув знова Марвел, дивлячися нервово довкола себе, а в голові снувалися йому дивні гадки. — Це звучить надзвичайно дивно.

— Чи не правда? Називаю це річею незвичайною. Ніколи перед тим я не чув о Невидимім

Чоловікови, але нині чуємо про такі незвичайні річи... що і та відомість...

— Є правдоподібна? — підхопив Марвел, стараючись заховати спокій.

— Цілком правдоподібна — відповів моряк.

— І наробивши пакости зник?, спитав Марвел. — Ну і щож, на тім кінець?

— А кінець — відповів моряк. — Ба!... чи того ще не досить?

— Певно, що цілком досить — відказав Марвел.

— І мені так здається, що досить—додав моряк.

— Чи мав яких спільників?... Нічого газета не пише про спільників? — питав Марвел скбро.

— Чи не досить такого одного добродія? розсміявся моряк.

Кивнув легко головою і продовжав:

— Сама гадка, що такий злочинець ходить собі по світі свobodно, робить на мене цілком немиле вражіння... Сейчас він на свободі, а можна навіть припускати і бути певним, що свої кроки звернув до Порт Стів. Видите, що ми в самій середині справи. Цим разом не маємо до діла з американськими чудами. І лише подумайте, що він може доказувати! Що зробилиб ви, як би він сягнув рукою по Вас. Скажім, що хоче рабувати... ніхто не може йому перешкодити! Може зайти всюди, може прослизнутися через кордон поліції так легко як ви або я мігби уйти перед сліпим чоловіком! Навіть ще лекше! Бо сліпі мають дуже острій слух.

— Безперечно має страшну перевагу — промовив Марвел. — А до того...

— Слушна замітка — перервав моряк.

Через цілий час розмови, Марвел оглядався довкола дуже уважно, якби надслухував кроків. Здавалося, що повзяв якусь велику постанову.

Оглянувся довкола ще раз... слухав... похилився до моряка і тихим голосом шепнув:

— Так воно зложилось, що я сам знаю дещо про цього Невидимого Чоловіка. З приватних жерел.

— О! промовив моряк — ви знаєте?

— Так — відповів Марвел — знаю.

— Чи може бути? продовжав моряк. А чи вільно мені поспитати....

— Це вас здивує—сказав Марвел, притулюючи долоню до уст. То річ нечувана.

— Чи може бути — повторив моряк.

— Фактом є — почав Марвел довірочним тоном.

Нагло його лице змінилося дивно.

— Авв! — крикнув і випростувався на лавці, а лице його зраджувало фізичні терпіння.

— Авв! — крикнув вдруге.

— Що вам сталось? — поспитав моряк.

— зуб болить мене — відповів Марвел і приложив долоню до вуха. Хопив за книжки.

— Мушу вже йти — промовив і в дивний спосіб відсунувся від моряка.

— А леж ви мали мені щось сказати про Невидимого чоловіка — докоряв йому моряк.

Марвел здавався надумувати.

— Кпини — сказав Голос.

— Це все кпини — повторив Марвел.

— Але мимо того є в газеті — сказав моряк.

— А однак це байки — сказав Марвел. —

Знаю того, хто пустив качку. Цілком нема Неви димого Чоловіка... Брехня!

— Але якже з газетою? Що хочеш сказати?

— Нема там ні слова правди — запевняв Марвел енергично.

Моряк заглядав в газету, а Марвел неспо- кійно оглядався довкола.

— Чекай хвилинку — сказав моряк, встав і цідив дальше слова. — Чи хочеш тим сказати....

— Так, хочу — відказав Марвел.

— То пощож позволив ти говорити мені ці всі дурниці? Чому ти не перервав мені? Видно ти кпив собі з мене....

Марвел надув лице. Моряк нагло почерво- нів і затиснув кулаки.

— Я говорив не менше десять хвиль — ска- зав — а ти бовване не міг здобутися на крихіт- ку чемности....

— Лише най тобі не забагається суперечки зі мною — промовив Марвел.

— Суперечки? Я спокійно настроений....

— Забирайся! — відіззався розказуючо Го- лос і Марвел зістав нагло піднесений з лавки.

— Забирайся з відси! крикнув моряк.

— Хто має забиратися? — поспитав Марвел, а ле урвав, бо мусів поступати поспішно вперед, роблячи вражіння неначеб з ким шарпався. Від так здавалося, що почав півголосом говорити зі собою.

— Дурна худобина — промовив моряк, сто- ячи на дорозі. Я тобі покажу, ти варіяте, смія- тися з мене! Адже все написано в газеті.

Марвел відказав незрозуміло і зник на за- круті, але моряк стояв ще довго визиваючи, аж надїзджаючий віз змусив його уступитися.

— Всюди повно блазнів — бурмотів тихо до себе. — Його ціллю було посміятись з мене. Аджеж в газеті написано!

Тимчасом лучилася инша надзвичайна річ, про котру мав скоро довідатися і котру замічено майже за його плечима. Була то поява “кулака повного грошей” котрий посувався без жадної помочі улицею св. Михаїла. Якийсь моряк побачив це, кинувся до грошей, але зістав повалений на землю, а золотий метелик зник.

Історія про літаючі гроші була правдива. І всюди в тій околиці з кас склепів і гостинниць, зникали цього дня гроші цілими пригорщами і звоями, посувалися тихо вздовж стін і тінистих кутів, зникаючи скоро перед зближаючимся людським оком.. А хочай цього ніхто не достеріг, всі гроші кінчили свою таємничу подорож в кишені того розстроеного добродія в знищеном циліндри, який сидів на лавці гостинниці села Порт Стів.

Лише через десять днів, коли инша нова історія стала добре відома, моряк критично зіставив ріжні факти і почав розуміти, як близько він находився до Невидимого Чоловіка.

РОЗДІЛ XV.

ЧОЛОВІК В БІГУ

Вчасним вечером, Др. Кемп сидів в своїй робітні в будинку уміщеном на узгіррю, домінуючнм понад Будроком. Була то мала але мила кімната з трома вікнами, до півночи, заходу і полудня, в котрій знаходилися шафи з книжками і атлясами, широкий столик до писання, а під

північним вікном мікроскоп, куски скла і якісь дрібні інструменти, вкінці розкинені фляшочки з хемікаліями. Лямпа Др. Кемпа вже горіла, хочая на небосклоні ясніли ще послідні проміні заходячого сонця, а ролети на вікнах були піднесені, бо не було переходячих, котрі би загляданням до середини змушували до стягнення заслон. Др. Кемп був високим, струнким молодим чоловіком, з волоссям білим як лен і з білявими вусами, а праця, якою займався, повинна була, після його гадки, принести йому славу і приряття до Королівського Товариства.

Його око, в сій хвилі відвернене від праці, споглядало на послідні лучі ховаючогося за узгір'ям сонця. Сидів так хвилю з пером в устах, подивляючи розкішні золоті барви соняшних лучів, коли його увагу звернула мала темна стать чоловіка, біжучого через узгір'я лицем до него. Був це малий, сильно збудований мущина, мав на голові циліндер, а біг так скоро, що ноги його лише мигали.

— Ще оден з тих ослів — обізвався Др. Кемп. — Подібний до того осла, котрий влетів нині рано до мене з криком: — Невидимий Чоловік надходить. — В голові мені не міститься, що ще так багато дурних людей. Здається мені, що жию в тринадцятім століттію.

Встав, підійшов до вікна і вдивлявся в тонуний в сумерках горбок і на темну стать, біжучу поспішно в долину.

— Здається мені, що йому до чорта спішно — промовив Др. Кемп — але здається також, що він не дуже то скоро посувається вперед. Колиби мав кишені повні олова, не бігби повільнійше бігти.

По хвилі нищі будинки, що вносилися на узгір'ю Будрок, сховали біжучу постать. Утікаючий указався знова на хвилину і так три рази ховався і з'являвся знова в відступах межі домами, відтак зник цілковито.

— Осли! — промовив доктор, відвернувся і підійшов до бюрка.

Але ці, що виділи цю стать блище і за-примітили страшну тривогу на її спітнілім лиці, цілком не поділяли легковаження доктора. Утікач утікав, побренькуючи при тім гейби мішочок з грішми підкидав на всі боки. Не дивився ні на ліво ні на право, а його широко отворені очі дивилися в діл горбка, де почато світити лямпи і де по вулиці проходилося множество людей. Його уста були отворені, а спінена слина покрила його губи, а його віддих був голосний і тяжкий. Всі, кого він стрічав, приставали і дивились на не го з родом неспокою і питали о причину такого поспіху.

Відтак нагло, далеко на узгір'ю, пес, що бавився на дорозі заскавулів і полеїв в браму, а коли люде ще так здивовані стояли, щось... якби вітер... якби тяжкий віддих... перелетіло коло їх вух.

Всі почали тепер кричати і зіскакувати з хідників, утікаючи інстинктивно в діл горбка. Заки Марвел перелетів половину улиці, почали підноситися крики. Всі хоронилися до домів і замикали за собою двері. Марвел відчував це і зробив послідний очайдушний крок. Але тривога попереджала його і небаром обняла ціле місто.

— Невидимий Чоловік надходить! Невидимий Чоловік!

РОЗДІЛ XVI.

В ГОСТИННИЦІ ПІД “ЧОРНИМ КОТОМ”

Гостинниця під “Чорним котом” знаходиться у стіп узгір'я, де саме починаються трамваєві лінії. Буфетчик спер свої червоні товсті рамена на столі і говорив з візником про коні, коли тимчасом мущина з чорною бородою в сірім убранню поспішно заїдав пироги зі сиром і поливав пивом, говорячи з американським поліцаєм, котрий саме вертав зі служби.

— Чого властиво люде так кричать? — відізвався візник і старався через вікно гостинниці заглянути на двір.

Тимчасом на дворі перелетів хтось мимо гостинниці.

— Може вогонь? — запримітив буфетчик.

Тяжкі кроки зближались, двері отворилися нагло, а Марвел, плачучи, з розвіяним волоссям і без капелюха, з роздертим на шиї сурдуттом вбіг, скрутився конвульсійно і старався замкнути двері. Пасок тримав їх на пів отворені.

— Зближається! — крикнув з перестрахом. — Зближається! Невидимий чоловік гонить за мною! О Боже! Поможіть! Поможіть!

— Замкни двері — сказав поліцай. Хто наближається? О що ходить?

Підійшов до дверей, розпустив пасок, через що двері замкнулися з лоскотом. Американець замкнув і другі двері.

Позвольте мені ввійти до середини — промовив Марвел плаксивим голосом, але мимо того тримав сильно книжки.

— Позвольте мені ввійти до середини. Схо-

зайте мене денебудь. Кажу вам, що гонить за мною. Удалось мені утечи перед ним. Сказав, що уба мене і так зробить.

— Ти тут безпечний — промовив мущина з чорною бородою. — Двері всі замкнені. О що ходить?

— Позвольте мені ввійти до середини — повторяв Марвел і крикнув, коли хтось загричав в двері і почав кричати.

— Гало! — відіззався поліцай — хто там?

Марвел почав поспішно шукати місця на сховок.

— Він уба мене!... Має ніж або щось подібного!... На милість Бога!... — — —

— Іди туди — сказав буфетчик і отворив дзерцята, котрі провадили за ляду.

Марвель скочив скоро і зник за лядою, а штурм на дворі повторився знова.

— Не отвирайте дверей! Прошу вас, не отвирайте дверей! Сховайте мене!

— Чи це Невидимий Чоловік? — поспитав мущина з чорною бородою. — Вже найвищий час, щоби його зловити.

Нагло вікно гостинниці влетіло до середини, а з дороги долетіли крики і біганина на всі сторони. Поліцай став на деревляну лавку похитився наперед і старався побачити хто стоїть під дверима. По хвилі зіскочив і покрутив головою. Буфетчик, стоячий під дверима, котрі ішли до салі, а котрі щойно зачинено за Марвелем, поглянув на розбите вікно і приступив блище до двох товаришів.

Нагло все затихло.

— Шкода, що не маю свого бияка — відіззався поліцай і підійшов непевним кроком до

дверий.—Скоро отворимо—увійде. Нема способу, щоб його затримати.

— Лише нехай тобі так дуже не спішиться з тими дверми — додав візник.

— Відсуньте засуви — сказав мущина з чорною бородою — а як лише ввійде....

Показав револьвер.

— Це нічо не pomoже — сказав поліцей — зрештою це морд.

Знаю добре, в яким краю я знаходжуся, — відказав мущина з чорною бородою. — Буду стріляти в ноги. Отворить двері.

— Лише не пробуйте стріляти поза моїми плечима — відізався буфетчик, заглядаючи че рез вікно.

— Будьте спокійні за свої плечі — запевняв мущина з чорною бородою, похилився дещо і очікував з готовим до стрілу револьвером.

Буфетчик, візник і поліцей розглядалися кругом.

— Війди! — сказав бородач притишеним голосом, цофнувся трохи взад і вдивлявся в замкнені двері, а револьвер сховав за себе.

Але ніхто не входив. Двері остались замкнені. Пять хвиль пізнійше, коли инший візник встро мив осторожно голову через вікно, вони все ще чекали. В цій хвилі перестрашене лице показало ся з салі і поспитало:

— Чи всі двері позамикані? Він обходить довкола, винюхе. Він такий хитрий, як чорт.

До ката! — крикнув товстий буфетчик — лишились ще задні двері. Ви пильуйте тут, а я..

Оглянувся безрадно кругом. Двері до салі замкнулись з лоскотом і було чути скрегіт ключа.

— Лишилися ще двері приватного мешкання і двері на подвіря — повторив буфетчик і вибіг з буфету.

За хвилюк вернув з великим ножом.

— Двері від подвіря були отворені — сказав, а товста долішна губа опала йому в діл, що означало пригноблення.

Тепер вже може бути в середині — зауважав перший візник.

— Нема його в кухні — відізвався буфетчик. Там є лише дві жєнщини. Зрештою я перешукав кухню тим ножом. Жєнщини говорять, що не міг вийти.

— Чи ви замкнули двері? — спитав перший візник.

— Вже я і сам знаю, що маю чинити — відрізав буфетчик.

Бородатий мущина опустив револьвер. В щій хвилі з тріскотом отворилися двері кімнати, де находився Марвел. Всі почули, що Марвел переразливо запищав як зловлений зайчик і в тій хвилі кинулися йому на поміч. Револьвер бородача вистрілив, а зеркало потрафлене кулею, розлетілося на дрібні куски.

Коли буфетчик увійшов до кімнати побачив Марвела дивно скорченого і опираючогося о двері, котрі виходили до кухні. Буфетчик ще не рішився, що почати, як двері відчинилися, і Марвела щось волікло до кухні. Счинився крик і замішання. Марвел з головою в діл опирався сильно, але щось тручало його до дверей кухні а засуви вже відсувалися.

Поліцай, котрий старався минути буфетчика влетів з одним з візників, вхопив за невидиме рамя, котре тримало Марвела за ковнір, але

в цій хвилі дістав в лице і покотився взад. Двері отворилися, а Марвел напружив всі сили, щоби затриматися. Візник зловив щось і крикнув:

— Маю його!

Червоні руки буфетчика шукали з поспіхом Невидимого.

— Є тут! — кричав буфетчик.

Марвел, увільнений упав на землю і старався всунутися поза ноги змагаючихся. Бійка продовжалася коло дверей. По раз перший почуто голос Невидимого Чоловіка, який крикнув грізно, коли поліцай наступив йому на ногу. Відтак закликав гнівно, а кулак його почав увихатися в повітря як ціп. Візник, копнений в живіт крикнув і скрутився. Двері з стріскотом замкнулися. Люде, котрі були в кухні скоро переконалися, що боряться з порожнім повітрям.

— Де він подівся? — питав бородач. — Утік?

— Сюди — промовив поліцай, увійшов до городу і затримався там.

Відломок каменя свиснув йому коло голови, влетів до кухні, де потовк начиння.

— Я йому покажу! — крикнув бородач. Сталева люфа револьвера блисла в його руках і п'ять куль пішло в те місце, звідки вилетів камінь. Бородач стріляв і посував люфу так, що стріли його летіли як шприхи колеса.

Настала хвиля мовчання.

— П'ять набоїв — промовив мущина з чорною бородою. — То найліпше средство. Принесіть ліхтарню, пошукаємо цього добродія.

РОЗДІЛ XVII.

ГІСТЬ ДОКТОРА КЕМПА

Др. Кемп писав даліше в своїй робітні, доки стріли не звернули його уваги.

— Що! — промовив, вкладаючи перо в уста і надслухуючи. — Хтож там знова уряджує собі стрілянину в Бурдок? Що ці осли думають?

Підійшов до полудневого вікна, отворив його і вихилився. Дивився в діл на вікна домів, на орошені газові ліхтарні, на склепи і на їх вистави. У стіп горбка, зараз коло гостинниці зауважив якесь зібрання людей, тому лишився коло вікна і надслухував. Відтак очи його понеслися далеко понад містом, де блискотіли світла кораблів в пристані. Місяць в першій квартирі звисав понад східними узгір'ями, а звізди світили ясно, немов денним світлом.

Стоячи при вікні Др. Кемп дав волю гадкам, котрі почали фантазувати на тему суспільних відносин в будучности. Дперва по добрій хвилі замкнув вікно і вернув до свого столика.

За годину пізнійше задзвонив дзвінок коло фронтвих дверей. Від часу вистрілів доктор писав з певного рода зденервованнням. Тепер надслухував. Чув як служниця отворила двері і чекав на її появу; але вона не приходила.

— Цікавий я, хто дзвонив? — промовив Др. Кемп до себе.

Пробував взятися знова до роботи, по хвилі однак встав, зійшов на долину і закликав слу-

жницю, а коли вона показалася в сінях, запитав:

— Чи то був почтар?

— Ні, то якийсь збиточник — відповіла дівчина — задзвонив і утік.

— Я якийсь непокійний нині — шепнув др. Кемп до себе, відтак вернув до своєї кімнати і забрався рішучо до праці.

По хвилі в кімнаті було чути лише тикання годинника і скрегіт пера, яке посувалося скоро по папери.

Доперва около другої години др. Кемп скінчив роботу. Встав, зівнув і пішов до спальні. Стягнув вже сурдут і камізельку, коли нагло почув спрагу. Взяв свічку, зійшов до їдальні, щоби пошукати сифон і флящину горівки.

Наукові досліди заострили у др. Кемпа спостерігаючий змисл, тож коли вертав через сіни зауважив пляму на дивані біля сходів і тоді прийшло йому на гадку застановитися над значінням тої плями. Поставив сифон і горівку на підлозі, нахилився, діткнувся рукою плями і переконався зі здивованням, що то була скипіла кров.

Подумавши хвилю, взяв сифон і горівку і вернув на гору, розглядаючись кругом і стараючись вияснити собі значіння тої плями. Нараз спостеріг знова загадочну річ: клямка від дверей кімнати була також закровавлена.

Глянув на свої долоні: були чисті; рівночасно пригадав собі, що двері були отворені, коли виходив з робітні і не мав причини дотикатися клямки. Увійшов до робітні стараючися успокоїтися. Переглядаючи уважно всі знаряди, кинув оком на ліжко. На накривалі відніла калужа крові, а простирало було подерте. По одній стороні

постіл була помята, як колиби хтось сидів на ній перед хвилиною.

Причучося йому, що хтось шепнув тихим голосом:

— Боже, це Кемп!

Але др. Кемп не вірив в тайні голоси.

Встав і розглядав простирано. Чи справді чув голос? Оглянувся знова кругом, але не спостеріг нічо більше, як лише помяту постіл на ліжку. По хвилі почув якийсь виразний рух коло умивальні. Всі люде, навіть високо освічені попадають часом під вплив забобонів. Якесь немиле почуття опанувало др. Кемпом. Замкнув двері, підійшов до стілика, положив на нім сифон з горівкою. Тепер спостеріг звинений закровавлений бандаж, який висів в повітряю межи ним а умивальнею.

Вдивлявся в це явище зі здивованням. Був це пустий бандаж... бандаж звинений і звязаний, але зовсім порожний. Вже хотів зловити його, коли щось затримало його рамя і якийсь голос відізвався зараз коло него:

— Кемпе!

— Що? — поспитав доктор, — чуючи що дрощ переходить через него.

— Не бійся — промовив Голос. — Я, Невидимий Чоловік.

Кемп мовчав хвилину, вперто вдивляючися в бандаж.

— Невидимий Чоловік? — відізвався по хвилі.

Через ум Кемпа пересунулася з блискавицею ранішня історія, з котрої він так сміявся. Здається, що не був перестрашений ані здиво-

ваний в цій хвилі. Свідомість цього наступила богато пізнійше.

Я розумів, що це все є звичайною брехнею — промовив і рівночасно через ум пересунулися йому всі аргументи повторювані рано.

— Чи маєш на собі бандаж? — спитав.

— Так! — відказав Невидимий Чоловік.

— Ах! — промовив др. Кемп, а покрутивши головою додав: — Але це дурниця. Це якась штука....

Посунувся вперед, а долоня його висунена вперед стрінулася з невидимими пальцями.

Цофнувся і трохи зблід.

— Тримайся відважно, Кемпе, на милість Бога! Потребую твоєї помочі. Стій!

Невидима рука зловила його за рамя, а він вдарив її.

— Кемпе! — крикнув Голос. — Тримайся, Кемпе!

При тих словах пальці невидимої руки затиснулися сильнійше.

Доктора опанувала неограничена охота увільнитися, але рука обандажованого рамена зловила його за груди, почім Невидимий Чоловік підбив йому ноги і кинув плечима на ліжку. Кемп отворив рот, хотів кричати, але риг простирала знайшовся межи його зубами. Невидимий Чоловік повалив його, але рамена мав вільні, тож почав ними ударяти і копати ногами.

— Успокійся, прошу тебе — вговорював Невидимий, тримаючи його, мимо того, що дістав кілька ударів в ребра. — Слово чести, ще хвилина, а допровадиш мене до люти.

Кемп все кидався, а тогди Невидимий Чоловік крикнув йому в саме вухо:

— Алез успокійся, бовване!

Кемп боровся ще хвилю, врешті піддався.

— Коли пічнеш кричати, гримну тебе в лице! — загрозив Невидимий Чоловік, відтикаючи йому уста. — Я є Невидимим Чоловіком. Це не є жадна штучка ані магія. Я в дійсности Невидимий Чоловік. Притім потребую твоєї помочі. Не маю гадки робити тобі кривди, але буду примушений ужити насильства, коли будеш так заховуватися як неотесаний гбур. Чи не пригадуєш собі мене? Я-ж Грифін з університетської Колегії.

— Позволь мені підвестися — промовив Кемп. Позістану в цім місці. Позволь мені посидіти хвилю спокійно.

Піднісся, сів і посунув рукою по шиї.

— Називаюся Грифін, а зробився я невидимим — говорив Голос... Я є звичайнісіньким чоловіком, котрого ти добре знав, лише невидимий.

— Ти Грифін? — промовив Кемп.

— Так, Грифін — відповів Голос. — Я був молодший від тебе, шість стіп високий, сильно збудований, з білим лицем і червоними очима, я є той сам, котрий дістав медаль за хемію.

— Крутиться мені в голові — промовив Кемп. — Якуж звязь це все має з Грифіном?

— Я-ж власне Грифін самий.

Кемп призадумався.

— Це страшне — шепнув по хвилі. А якої чортівської штучки мусить ужити чоловік, щоб стати невидимим?

— Нема в цім жадної чортівської штучки. Це звичайний процес науки, цілком зрозумілий...

— Алеж це страшно! — повторив Кемп.—
Якжеж до чорта?

— Певно, що страшно. Але я ранений. Біль
чую великий, чуюсь умучений...Кемпе будь чо-
ловіком, не денервуйся... Дай мені щось випити
і позволь мені тут сісти.

Кемп вдивлявся в бандаж, порушаючийся
по кімнаті, відтак видів як бамбусове крісло су-
нулося по підлозі і затрималося коло столика.
Крісло заскрипіло, а сидження заглубилося о
якого чверть цяля. Доктор протер очі і знова
потер рукою по карку.

Це ліпше від духів! — промовив і засміяв-
ся з примусом.

—Смієшся? Дякувати Богу! Це значить,
що починаєш відзискувати здорові змисли.

— Або радше дурію — шепнув Кемп і зно-
ва протер очі.

— Дай мені трохи горівки. Я ледви живий—
промовив Голос.

— Деж ти знаходишся? Чи, як встану, не
впаду на тебе?

— Будь спокійний.

— Горівки... От і є. Де маю її тобі подати?

Крісло заскрипіло, а доктор почув, що
хтось відбирає йому шклянку. Віддав її. Шклян-
ка затрималася яких двацять цілів від поруча
крісла. Кемп вдивлявся в неї з небувалим помі-
шанням.

— Це є... це мусить бути гіптотизм. Ти му-
сів хиба вмовити в мене, що ти невидимий.

— Дурниця! — відказав Голос.

— Шалена дурниця.

— Слухай мене.

— Нині рано я доказав остаточно, — перервав Кемп — що невидимість....

— Менше з тим, що ти доказав! Умираю з голоду — відіззався Голос — а вечір був холодний для неодітого чоловіка.

— Хочеш їсти? — поспитав доктор.

Келішок з горівкою перехилився.

— Так — відповів Невидимий Чоловік, випивши горівку, а відтак додав: — Чи може маєш шляфрок?

Кемп відказав щось притишеним голосом, пішов до шафки і витягнув шляфрок темної барви.

Чи це вистарчить? — спитав.

Щось відібрало від него шляфрок. Через хвилию повис він цілком порожний в повітрі, відтак зашелестів, виповнився і прилично запнятий сів на кріслі.

— Сподні, панчохи і пантофлі булиби дуже пожадані — продовжав Невидимий коротко — але передовсім їдження.

— Служу всім. Є це найбільш дурна історія в яку я колинебудь в моім життю вдався.

Кемп перешукав шуфляди, в пошукуванню за жаданими частями убрання, а відтак зійшов на долину до кухні. Вернув з зимним мясом і хлібом, підсунув легкий столик і положив все перед своїм дивним гостем.

— Ножа непотрібно — промовив гість, відтак в повітря повисло мясо і далось чути жутя.

— Все люблю овинутися в щось перед їдженям — зауважив Невидимий Чоловік з повним ротом їдження.

— Сподіюсь що мій гість чується тепер добре — промовив Кемп.

— Вповні — відказав Невидимий.

— Зі всіх надзвичайних чудних річей, які...

Про це відтак. Дивне це, що власне до твого мешкання я заблудив по бандажі. Мій перший щасливий крок! Будь що будь я мав намір ночувати в цім домі. Мусиш погодитися з цим! Біда з тим, що моя кров є видима! Стається видимою в цей час, коли застигне. Удалось мені лише тканини піддати зміні і то лише на так довго, як довго жию... Я в твоїм помешканню від трох годин.

— Але як це робиться? — промовив доктор розпучливим тоном.

— Нехай це чорти візьмуть! Ціла ця справа мало не допровадила мене до помішання розуму.

— Будь спокійний, це річ цілком звичайна — відповів Невидимий Чоловік—цілком проста.

Сягнув рукою і взяв флящину з горівкою. Кемп вдивлявся в свій шляфрок. Луч сонячного світла продираючийся через отворену латку на правім рамени, створив ясний трикутник під лівим ребром.

— Що то були за стріли? — спитав лікар. — Як зачалася стрілянина?

— От собі дурак... щось в роді могого спільника, щоб його чорти взяли!... котрий пробував украсти гроші. Удалось йому це.

— А чи він також невидимий?

— Ні!

— Ну і щож?

— Чи не міг би я дістати більше їдження заки переповім цю історію? Я голодний і терпячий, а ти хочеш, щоб я переповідав дурнички!

Кем встав.

— Чи це ти стріляв? — запитав еще.

— Ні! — відповів гість. Дурак якийсь, котрого ніколи в життю я не бачив, стрілив на вітер і трафив зі страху... Всі перестрашилися мене. Нехай це чорти візьмуть! Але передовсім Кемпе, кажу тобі, що я дуже голодний.

— Подивлюся, що там на долині ще лишилося до їдження — сказав Кемп — боюся, що не дуже багато.

По скінченню їдження — а поживився гідно — Невидимий Чоловік попросив цигара. Відгриз кінець і заляв, коли внутрішній листок звився.

Дивний представлявся вид: коли курив, рот і горло, гортанка і ніздря ставалися видимі і подібні до маси склубленого диму.

— Курення, це благословенна річ — сказав і потягнув сильно. — Це ціле мое щастя, Кемпе, що я наткнувся на тебе... Мусиш помочи мені. Що за дивна обставина! Находжуся в прикрім положенню, здається мені гейби я дістав помішання. Що вже я не пережив! Але ми ще покажемо, що уміємо.

Наляв собі знов горівки і содової води. Лікар тимчасом встав, оглянувся кругом і приніс собі шклянку.

— Дивна історія, але це хиба не перешкодить мені випити з тобою.

— Ти мало що змінився Кемпе через тих двацять літ, Ви, учені люде, не зміняєтеся. Зимні і методичні... Кажу тобі, мусимо разом взятися до праці!

— Але як це все сталося? спитав Кемп. Яким способом ти став невидимим?

— Позволь-же мені покурити спокійно, а відтак все тобі розкажу.

Але цієї ночі історія не була оповіджена. Рана докучала Невидимому Чоловікову що раз більше, дістав горячку, був без сил а його гадка вертала уперто до утечі і бійки коло гостинниці. Почав уривати оповідання. Згадував незрозуміло про Марвела, куричвораз скорше, а голос його ставав гнівний. Кевп старався зложити це все в якусь цілість.

— Видно боявся мене, я добре видів, що боявся мене — повторяв Невидимий. — Думав утечи, вічно вичікував спосібности. Якийже я був нерозважний. Довів мене до скажености. Я був в стані убити його...

— Звідки ти мав гроші?—поспитав Кемп. Невидимий мовчав хвилю.

— Не можу тобі цього тепер сказати.

Нагло йойкнув і похилився наперед спираючи свою невидиму голову на невидимих руках.

— Кемпе — промовив благаючи — я не спав добре вже три добі. Мушу в тій хвилі положитися.

— Овшім, положися у мене... положися тут.

— Алеж як я зможу спати спокійно? Скоро усну... він втече. Менше з тим!

— А як виглядає твоя рана? — сппитав Кемп.

— Ех, то дурниця... задраснення і дещо крові. О Боже! Як мене сон морить...

Невидимий, здавалось, вдивлявся хвилину в Кемпа.

— То чому не лягаєш спати?

— Тому, бо не хочу бути зловленим — відповів поволи.

— Кемп жажнувся.

— Який-же з мене дурак! крикнув Невидимий Чоловік. — Я сам навів тебе на цю гадку.

РОЗДІЛ XVIII.

НЕВИДИМИЙ ЧОЛОВІК СПИТЬ

Хоча змучений і ранений не довіряв словам Кемпа, що його вільність безпечна. Оглянув докладно спальню, підніс заслони і отворив вікна, щоби переконатися, чи можнаб туди утечи. Ніч була дуже погідна і спокійна, перша кватирка місяця сходила над оболонями. Відтак переглянув ключі від спальні і від двох інших дверей, котрі могли стати в пригоді. Після цього виявив своє задоволення. Кемп почув нарешті голосне позивання.

— Прикро мені, що не можу оповісти тобі все, що цеї ночі трапилося — сказав Невидимий. Але я дуже перемучений. Певно це смішне. Навіть страшно! Але вір мені Кемпе, що мимо твоїх аргументів, то річ цілком можлива. Я відкрив тайну. Був в мене намір заховати це для себе. Але не можу. Мушу конче мати спільника. А може ти... Будемо творити дивні річі. Але про це завтра. В цій хвилі чуюсь так, що або мушу переспатися або згину.

Кемп стояв по середині кімнати і вдивлявся в безголове убрання.

— Оставляю тебе самого — промовив. Це переходить всяке поняття... Такі три приключення... Це може довести до помішання розуму. Однак правда. Чим можу тобі ще служити?

— Пожелай мені доброї ночі — відказав Грифін.

— Доброї ночі — промовив Кемп і стиснув невидиму руку.

Відтак висунувся боком з кімнати.

Нагло сорочка посунулася спішно до него.

— Памятай — промовила: — жадних спроб затримання або ув'язнення мене, інакше...

Кемп змішався дещо, а ключ обернувся в тій хвилі в замку. А коли так стояв ще з великим здивованням на лиці, скорі кроки зблизилися до других дверей, котрі також замкнулися. Лікар ударив себе долонею по чолі.

— Чи це сниться мені? Чи світ здурів, чи я?

Засміявся і витягнув руку до замкнених дверей.

— Викинений з власної спальні — промовив сам до себе.

Підійшов до сходів, обернувся і вдивлявся в замкнені двері.

— А однак це правдиве! — сказав і дітнувся пальцями своєї легко задрасненої шиї. — Незаперечена правда! Але...

Похитав безнадійно головою і зійшов в діл.

Засвітив світло в їдалні, добув цигаро і почав ходити по кімнаті і час від часу муркотів щось. Вкінці почав монолог.

— Невидимий — говорив. — Чи може існувати невидиме сотворіння?... В океані так.... Тисячі мільйонів всяких риб і морських сотворінь. В океані є більше животин невидимих як видимих. Я ніколи не подумав про це до цієї пори. В ставах є їх також множество. Але в повітрі? Ні! То не може бути. Остаточно.... для чого ні?

Колиби чоловік був створений навіть зі скла, то і тогди був би видимий.

Задумався... Ціле цигаро змінилося в попіл, який опадав на диван, заки відізався знова, а радше крикнув і скорим кроком пішов до свого габінету і засвітив газ. Тут на столі лежали часописі. Ранішні числа лежали в неладі на столику. Хопив їх, перекидав і прочитав статтю під наголовком “Дивна подія в Іпінг”, котру моряк з таким трудом читав Марвелови. Кемп прочитав її з поспіхом.

— Перебраний — шепнув Кемп — скривається. Ніхто до цієї пори не знав про його нещастя. Що це значить?

Випустив часопис з рук, а око його почало блукати без ціли.

— Ах — крикнув і хопив другу газету ще не читану. Тепер довідаємось правди.

Отворив поспішно часопис. Затримався над заголовком: “Ціле село в Сусекс дістало помішання”...

— Сохрани Господи! — промовив Кемп, читаючи з зацікавленням трудний до увірення опис випадків, в Іпінг. Кемп читав їх другий раз:

— “Біг вулицею, ударяв на право і ліво. Джеферс стратив притомність. Гакстер сильно побитий... і все ще не здібний описати те, що видів. Болюче пониження... Парох... Жінка розслабувалася з перестраха. Шиби в вікнах побиті...” Особливо це оповідання є правдоподібно видумане — шепнув до себе. — Це є дуже сензаційне і тому було поміщене...

Випустив часопис з руки і задивився.

— Ні, це не є видумане — відізався по хвилі.

Взяв знова часопис і ще раз прочитав все.
— Але звідки взявся волоцюга? Пощо до чорта гнався за волоцюгою?

Сів на хірургічній канапці.

— Не лише невидимий — шепнув — але в додатку і помішаний! Убийник!

Коли ранній блеск почав мішати своє бліде світло з полонінню лямпи і димом цигара в їдальній кімнаті, Кемп безперестанно ходив ще великими кроками, стараючися зрозуміти цілу непонятну річ.

Занадто був зденерований, щоби спати. Служачі, сходячи на долину, ще заспані застали його убраного і думали, що його пильна праця не дає йому спати. Видав їм дивне але рішуче розпорядження, щоби накрили снідання на дві особи і позістали на долині. Відтак почав знова ходити по кімнаті, доки не принесено ранішні часописі. Але не знайшов нічого нового, лише потвердження вчорашних вечірних випадків і дуже нездібний опис випадків в Порт Будрок. Це оповідання дало Кемпови спосібність запізнатися з назвиском Марвела. — Змусив мене до перебуття з ним через 24 години — говорив Марвел. Кілька меншої ваги фактів додзно до оповідання. Але нічого не було тут такого, щоби могло кинути світло на звязок межи Невидимим Чоловіком а волоцюгою, бо Марвел не дав жадних вияснень щодо трох книжок і грошей, котрі мав. Недовірство зникло, а ціла маса репортерів працювала в ціли розяснення справи.

Кемп читав кожную дрібницю оповідання і вислав служницю, щоби принесла йому всі видання дневників. Також ці почав жадно перечитувати.

— Є Невидимий! — Виглядає так, як колиби шал замінився в манію! Що він є в стані зробити? Чого не може допуститись? І от знаходиться на горі цілком вільний! Щож маю почати з ним? Чи булоби з моєї сторони надужиттям довіря, колиби я так... Ні!

Підійшов до малого столика і почав щось писати. Дійшов до половини, пірвав папір на куски і написав инший. Прочитав уважно і застановився на тим. Відтак вложив в коверту і заадресував до “полковника Адие, в Порт Бурдок”.

Невидимий Чоловік пробудився власне в цій хвилі, коли Кемп кінчив адресувати. Збудився в злім гуморі, а Кемп надслухуючи кожний шмер, запримітив, що перейшов скоро через спальню. Відтак почув як кинув кріслом і розбив збанок в умивальні. Тогди Кемп побіг на гору і запукав поспішно.

РОЗДІЛ ХІХ

ПЕРШІ ЗАСАДИ

— Що тут діється? — поспитав Кемп, коли Невидимий Чоловік отворив двері.

— Нічо — звучала відповідь.

— Так, алеж розбитий збанок?

— Чуюсь в злім гуморі — відказав Невидимий. — Я забув, що маю ранене рамя — болить!

— Чи дістаєш часто такі напади?

— Так!

Кемп перейшов через кімнату і позбирав куски потовченого шкла.

— Всі дрібниці про тебе є знані — сказав, стаючи перед ним.—Все, що сталося в Іпінг і по

дорозі звідтам. Світ довідався о невидимім чоловікові. Але ніхто не знає про це, що він тут.

Невидимий заляв.

— Тайна вишла на яв — продовжав Кемп. Виджу, що це була тайна. Не знаю, які маєш пляни, але охотно поможу тобі.

Невидимий Чоловік сів на ліжко.

— На горі чекає нас снідання—додав Кемп; говорив як міг найлагіднійше і з приємністю за примітив, що його дивний гість підноситься охотно зі сидження. ....

Лікар попровадив його на гору по вузьких сходах.

— Заки зможемо щонебудь зробити — промовив Кемп — мушу довідатися дещо більше про твою невидимість.

Кинув нервовий погляд на вікно і сів з таким спокоем, як чоловік, який забирається до звичайної розмови. Його недовірство розвіялося до решти, коли глянув на місце, де сидів Грифін, той безголовий і безрукий “шляфрок”, отираючий невидимі уста серветою, що держалася в повітря чудом.

— Це звичайна річ і цілком зрозуміла — почав Грифін, відкладаючи на бік сервету.

— Безперечно вона є такою для тебе, але...

Кемп засміявся.

— Так і для мене було це чудом. Але тепер... Ми доконаємо ще дивніших річей! До цього відкриття прийшов я по раз перший в Чесілстов.

— Чесілстов?

— Я удався туди по опущенню Лондону. Чи знаєш, що я покинув медицину і посвятився фізиці? Ні? Отже я так й поступив. Світло мене потягло.

— Ах!

— Оптична густота! Цілий цей предмет є лябіринтом, збором загадок... є сіттю, через котрої дірки розв'язання задачі висувається. Маючи в той час двадцять літ і будучи повний ентузіазму, я постановив собі посвятити цій справі ціле своє життя. Справа заслугує на це. Чейже відомо тобі якими недоуками були ми в віці двадцять двох літ...

— Тоди недоуками, а тепер? — спитав жартом Кемп.

— Не підсміхайся. В той час здається нам, що знання справляє чоловікови задоволення. Отже я забрався до роботи. Після шість місяців праці і роздумувань, спостеріг я світло через оден отвір сітки, світло осліплює! Я відкрив загальну засаду кольорів і заломання. В книжках, котрі волоцюга украв мені знаходяться надзвичайно цінні річи.

— Фію! — свиснув Кемп. — Це дивне! Але не розумію ясно. Розумію, що цим способом мож на змінити вартісний камінь, але звідси до невидимости чоловіка дуже великий скок.

— Власне — перервав Грифін. — Але подумай, що видимість полягає на впливі видимих тіл на світло. Знаєш добре, що або тіло поглотує світло, або відбиває його, або ломить, або робить все разом. Коли не відбиває, не заломлює і не поглотує, то не може само через себе бути видимим. Видимо червону непрозору скринку тому, що кольор поглотує часть світла, а відбиває решту, це значить — ціле червоне світло. Колиби кольор не поглотував жадної части світла, лише відбивав всі части, то скринка виглядалаби біла і лискуча.... Як срібло!

— Так — промовив Кемп — це річ ясна. Кожний ученик учиться про це в школі.

— А тут знова инший факт, котрий кожний ученик тоже знає. Коли розібемо шлянну шибу і потовчемо її на порошок, то цей порошок є більше видимий як шиба. Є він білий, непрозорий. Діється це тому, що спорошковання помножує поверхню шкла, котре заломлює і відбиває світло. Шклянна шиба має лише дві поверхні, а в порошок світло заломлюється і відбивається в кожному зернятку, через котре переходить, а лише мала скількість продирається просто через порошок. Але коли біле спорошковане шкло вложимо до води, то воно сейчас зникне. Спорошковане шкло і вода мають той самий співчинник заломання або відбиття при переходженню з одного тіла в друге.

Шкло робиться невидимим, коли вложимо його в плин о тім самім співчиннику заломання; прозора річ стається невидимою, коли дістанеться до якогонебудь осередка о тім самім співчиннику заломання. А коли застановишся бодаї хвилину, переконаешся також, що шкляний порошок може статися невидимим в повітря, коли його співчинник заломання станеться рівним співчинникови заломання повітря.. В той спосіб не булоби ані заломання ані відбиття при переходженню світла зі шкла в повітря.

— Так, так, — промовив Кемп. Але чоловік не є преці спорошкованим шклом.

— Ні — відповів Грифін — є він ще більше прозорий.

— Дурниця!

— З лікарської точки погляду. Як це скоро забувається! Чи через десять літ забув ти всю

фізику? Подумай лише про всі прозорі річи, хочай вони не виглядають такими! І так наприклад папір робиться з прозорих волокон, а однак є він лише білий і непрозорий. Намасти білий папір оливою, це значить виповни перерви межі частинами товщом так, щоби зрівноважити всюди заломання і відбиття, з винятком поверхні, а станеться він так прозорим як скло. І не лише папір, але волокна бавовняні, льняні, вовняні і кість Кемпе, тіло, волосся, нігті, вкінці нерви, Кемпе, фактично ціла будова чоловіка, за винятком червоних тілок крові і чорної барви волосся, є зложена з прозорої безбарвної тканини.... Тож не багато потрібно щоб ми стались для себе взаємно невидимі. По найбільшій часті волокна живої істоти не є менше прозорі від води.

Так, так! — відказав Кемп. — Власне вчора вечером прийшли мені на гадку морські ларви і галяретоваті риби!

— Тепер розумієш мене. Все це було в моїй голові вже в рік по опущеню Лондону... шість літ тому. Але ці відкриття я затримав в тайні. Я мусів продовжати свою працю серед дуже несприятливих відносин. Мій Професор, Гобема, любив підхоплювати чужі помисли... і вічно підглядав. А знаєш який тепер світ. Я не оголошував нічого, щоби не ділитися з ним моєю заслугою. Я продовжав свою працю дальше, замінюючи щораз більше свою формулу в досвідченнє... в дійсність. Я ніколи не звірявся перед ніким бо я хотів кинути своє нове відкриття здивованому світові з осліплюючим ефектом і стати відразу славним. Я зрозумів квестію барвників для доповнення деяких неточностей і на-

гло... випадково я зробив відкриття з обсягу фізіології.

— Чи так?

— Відомо тобі, що червоний барвник крові може при відповіднім процесі статись білим... безбарвним... а мимо того затримати всі свої давні власности...

Кемп крикнув зі здивовання і недовірства. Невидимий чоловік встав і почав ходити по малій кімнаті.

— Можеш собі викрикувати, коли тобі це подобається. Пригадую собі цю ніч. Була пізна година... В день перешкаджали мені дурні студенти... Часами працював я аж до раня. Нагло прийшла спасенна гадка. В робітні було тихо, світла горіли ясно і спокійно. Значиться можна зробити звірячу тканину прозорою! Можна зробити її невидимою! Все з винятком барвників. — Мігби я сам стати невидимим — промовив я.

Доконання чогось подібного означало те саме, що перевищення всякої магії. Я відразу зрозумів, яке значіння моглаби мати невидимість для чоловіка. Таємничість, влада, вільність. В той час я не предвиджував жадних злих сторін. Подумай собі лише! Оце я мізерний і бідний учитель мігбим відразу статися великим! Я працював дальше витревало три роки, а коли я поконував одну трудність, ставала мені на перепоні инша, ще тяща. Виступали нескінчені дрібниці. Часами опановувала мене розпука. Тимчасом професор, той провінціональний професор вічно підглядав мене.—Коли вкінци приступите до оголошення своєї праці? — вічно питав мене. А тут на перепоні ставали мені мої

ограничені доходи. Я мучився три роки. А по трох літах я прийшов до переконання, що неможливо було цього виконати.

— Якто? — поспитав Кемп.

— Гроші... — відповів Невидимий і знова зачав виглядати через вікно.

РОЗДІЛ XX.

В ПОМЕШКАНЮ ПРИ УЛИЦІ ГРЕЙТ ПОРТЛЕНД

Через хвилину сидів Кемп мовчки, вдивляючися в плечі безголової постаті, стоячій в вікні. Нагло, кинувся під впливом якоїсь гадки, встав, взяв за невидиме рамя і відвів його від вікна.

— Ти змучений — сказав — а мимо того я сиджу, а ти ходиш. Сідай.

Самий сів межи Грифіном, а найблищим вікном. Через хвилину Грифін сидів в мовчанню, відтак почав дальше:

— Рік тому в грудню я опустив Челістов Колегію. Винаймив собі покій в Лондоні, власливо велику неумебльовану кімнату в бідній ділянці недалеко улиці Грейт Портланд. Кімната наповнилася в коротці інструментами, і праця йшла дальше і з поводженням зближалася до кінця. Я був подібний до чоловіка, який виходив з гущавини і спостерігав нагло якусь трагедію.

Скорше чи пізнійше розкажу тобі все до найменших подробиць. Тепер не маємо потреби входити в них. По найбільшій частині за винятком деяких річей, котрі я постановив заховати в пам'яті, все є описано цифрами в книжках, котрі украв той волоцюга. Мусимо його вишу-

кати. Конечно мусимо відзискати ці книжки. Голвна фаза процесу полягає на уміщенню прозорого предмету, котрого співчинник заломаня треба обнизити, помежи два промінюючі осередки, які посідають прикмети етеричних вібрацій, про що розкажу тобі трохи пізніше. Не є це проміні Рентгена, я не чув, щоб ті мої проміні були через когось описані, хотяй вони є досить легкі до спостереження. Мені були потрібні дві малі динамічні машини... котрі порушались при помочі газового мотору... Перше моє досвідчення зробив я на білій вовняній тканині. Найдивніший на світі вид представлявся моїм очам, коли кусок тканини найперше яснів серед миготячих промінів, а відтак зник як клуб диму перед оком.

Я заледво міг сам собі повірити, що справді я осягнув цей прояв. Я всунув руку в позірно порожнє місце і наткнувся на предмет, який там знаходився, як попередно. Я дізнав дивного почуття і кинув тканину на підлогу. З трудністю прийшлося мені знайти її знова.

Тогди наступило нове дивне досвідчення. Десь м'явкотів кіт. Я обернувся на п'яті і спостеріг худого, білого кота за вікном. Дивна гадка прийшла мені до голови. — Все чекає на тебе — подумав я, — підійшов до вікна, отворив його і покликав лагідно. Кіт увійшов муркотячи.. Бідачиско був дуже зголоджений... Я нагодував його молоком. Коли кіт наївся, почав ходити по кімнаті і нюхати, видко мав гадку розгосподаритись на добре. Треба було тобі видіти як він почав порскати на невидиму вовну. Я положив його вигідно на ліжку і дав йому трохи масла, щоби змусити його до миття себе.

— Відтак піддав ти kota процесови?

— Так, піддав його процесови. Але давати котови аптичних мішанин, то не така легка справа Кемпе! Процес не дав задовольючого результату.

— Не удався?

— В дрібничках. Діланню оперлися пазурі і барвник.. як він там називається? Барвник, який знаходиться в оці kota. Чейже знаєш про що говорю?

— Мається розуміти!

— Отже тут мені не ішло. Коли я дав котови середник на відбарвлення крові і доконав на нім ще деякі інші чинности, дав я йому опіум і умістив разом з подушкою, на котрій спав в апараті. Коли все вже зникло цілковито, лишилися ще блищачі очі.

— Це дивне.

— Не можу цього вияснити. Розуміється, я обандажував і зв'язав kota. Мав я його отже те пер безпечно в посіданню, але пробудився ще в приголомшенню і почав переразливо м'явкати, в тій хвилі, якби на злість хтось запукав. Була це стара жінка з партеру, підозріваючи мене о вівісекцію. Стара піячка, котра мала одного приятеля в цім коті. Я добув скоро дещо хльороформу, прилагодив для kota і отворив двері.

— Здається мені, що я чула голос kota? — спитала — Мойого kota....

— Не тут — відповів я дуже чемно.

Призадумалась дещо, стараючися зором переглянути кімнату, котра певно представляла для неї дивний вид, бо спостерегла голі стіни, вікна без фіранок, ліжко на ковбках, обер-

таючийся газовий мотор, гудіння промінних пунктів і почула гризучий запах хлороформу в повітря. Вкінці мусіла задоволитися моєю відповіддю і полишила кімнату.

— Кілько треба часу на це все? — поспитав Кемп.

— Кіт потребував трох до чотирох годин. На останку зникли з очей кости, стегна і товщ, як рівнож кінці забарвлених волосків. Однак барвник ока не хотів, як я вже сказав, зникнути.

— Була це вже пізна ніч, коли я все скінчив і я не видів нічого крім притемнених очей і пазурів. Я затримав газовий мотор, відчувив і погладив kota все ще непритомного, розв'язав його, а відтак, змучений, лишивши його спячого на невидимій подушці, положився самий спати. Але не міг заснути. Я лежав і роздумував про різні речі, цілий процес досвідчення стояв мені перед очима; то знова приходили на гадку різні предмети, розпорошувалися гейби в м'раці і гинули в просторі; аж вкінці все, навіть земля на котрій я стояв, зникла мені з очей. Мене огорнула тяжка, невиносима змора. Около другої години кіт почав м'якати і ходити по кімнаті. Я пробував заспокоїти його, але це мені не удалось, тому я постановив його викинути. Памятаю немиле вражіння, яке я дізнав при запалюванню світла; видніли двоє округлих зелених очей завішених в повітрі. Буб би я охотно дав йому молока, але в кімнаті не було ані кроплі. В жаден спосіб не можна було його заспокоїти, сидів біля дверей і м'якав. Я старався зловити його і викинути через вікно, але не давався — все зникав з очей. М'якав безперестанно і в різних місцях кімнати. Вкінці я отворив вікно

і почав галасувати, щоб його виполошити. Думаю, що мусів утечи через вікно, бо я не видів і не чув про него більше.

— Я знова ляг і пробував заснути. Але на роздумуваннях застав мене ранок. Переконавшись, що не зможу спати, замкнув двері на ключ і вийшов, щоби відітхнути свіжим повітрям.

— Не схочеш хіба твердити, що десь на світі існує невидимий кіт? — спитав Кемп.

— Коли не зістав убитий, — відповів Невидимий, — то чому ні?

— Чому ні? — відповів Кемп. — Але я не мав наміру переривати тобі.

— Після всякої правдоподібності мусів однак бути убитий — зауважив Невидимий Чоловік. — Знаю, що жив еще чотири дні після цього, і знаходився за ґратами на улиці Тішфілд, бо я видів товпу, окружуючу це місце, що старалася дізнати, звідки доходить м'явкання.

Замовк на хвилю, відтак почав оповідати дальше:

— Пригадую собі дуже добре ранок, попереджаючий мою переміну. Певно я мусів бути на улиці Грейт Портлянд... бо пригадую собі бараки при Албани улиці, як рівнож жовнірів, які виїжджали кінно, а вкінці знайшовся я на верху узгір'я Прімроз Гилл. Я почувався дуже недобре і дивно. Був це соняшний січневий день, оден з цих ясних морозних днів, котрі того року попередили появу снігу. Змучений мозок старався обняти ситуацію і уложити плян ділання.

Зі здивованням переконався я тепер, коли нагорода за мої труди була вже неначе в моїх руках, що осягнення її непевне. Чувся я дуже

вичерпаний, Надмірний труд близько чотиролітної, безперервної праці позбавив мене сил і чуття. Я був апатичний і даремно старався відзискати ентузіязм, з яким я провадив перші досвідчення і ту жажду відкриття. Здавалося, що нічо мене не обходить. Я знав добре що це був переходовий стан, котрий повстав через перепрацьовання і безсонність і що при помочі ліків, або відпочинку, відзискаю енергію.

Про одно я міг думати ясно, а це про то, що почату річ належить допровадити до кінця, бо мої фінанси були на вичерпанню. Я поглядав кругом себе, дивився на горбок, на котрім бавилися діти під доглядом пістунок і старався представити собі ті всі фантастичні події, які мусіли би стрінутися на світі Невидимого Чоловіка. По хвилі поволікся домів, зів щонебудь, зажив сильну дозу морфіни і положився спати в убраню на непостеленім ліжку... Морфіна Кемпе, є сильним тонічним середником, витягаючим з чоловіка хвилеву байдужність.

— Чортівський це середник — перервав Кемп.

— Збудився я сильно покріплений, але в стані подражнення. Знаеш це почуття.

— Знаю — відповів Кемп.

— Тимчасом хтось запукав до дверей. Був це мій господар, котрий грозив мені і питав про ріжні річи. Був це старий галицький жид в довгім сірім халаті і затовщених пантофлях. Був переконаний, що цеї ночі я знущався над котом. Правдоподібно стара баба щось йому наговорила. Хотів конечно довідатися про подробиці. Закон цього краю карає дуже строго за знущання над звірятами... і він міг би був бути від-

вічальним. Я заперечив всьому категорично: не бачив жадного кота. Відтак він скаржився, що в цілім будинку чути гудіння газового мотору. Не було сумніву що до цього. Пересунувся попри мене на середину кімнати і розглядався кругом через свої окуляри, а мене опанував нагло страх, щоби не виніс зі собою моєї таємниці. Я старався стояти межи ним а концентраційним апаратом, але це ще більше підносило його цікавість. Хотів довідатися, що я такого роблю? Чому я все самий і оточуюся такою таємничістю? Чи моя праця дозволена законом? Чи є може небезпечна? Дім його не був ніколи підозріваний, хочай находився в дуже ославленій дільниці. Нагло стратив я терпеливість і казав йому забратися. Почав протестувати проти цього і говорити о своїм праві господаря. В цій хвилі я схопив його за ковнір.. щось розпоролось... і сам не знаю коли, знайшовся на коритари. Тріснув дверима за ним і замкнув на ключ, а сам сів і дрожав зі злости.

Наробив крику, на що я не звертав уваги, а по хвилі відійшов.

Але це приключення спровадило кризис. Я не знав, що думає робити, як також я не застановлявся над тим, що закон дозволяє йому робити. Перепровадження до иншого помешканя потягнулоби за собою нове опізнення, а маючи всего двацять фунтів штерлінгів в банку, я не міг собі на це дозволити. Я мусім конечно зникнути. Але це знова потягнулоби за собою вивіди і перешукування моєї кімнати.

На саму гадку про це, що моя праця могла би бути відкритою або перерваною в хвилі, коли вже була на укінченню, я попав в гнів і забрався

до діла. Вибіг я з тими трома книжками, де містилися самі замітки і з чеками, котрі під цю хвилю є в посіданню волоцюги і вислав їх з найблищої поштової стації до стації “посте-рестанте” для листів і посилок при вулиці Грейт Портленд. Старався вийти неспортережено. Вийшовши, запримітив я господаря, що спокійно ішов сходами... припускаю, що мусів чути як я замикав двері. Ти сміявсяб, дивлячись, як він скочив в бік, запримітивши, що іду за ним. Дивився на мене, коли я минав його; я тріснув дверима за собою, що аж цілий будинок задрожав. Чув я як увійшов на мій поверх, затримався там хвилину і вернув. Я забрався сейчас до моїх приготовань.

Все було полагоджене того самого вечера і тої самої ночі. Коли я сидів ще під впливом сильних середників відбарвляючих кров, — нагло запукав хтось два рази до дверей. Пукання затихло, але вnedовзі знова повторилося. Хтось старався всунути під двері кусок синього паперу. Тогди в стані подражнення я встав, підійшов до дверей і відчинив їх на отвір.

— Хто там? — запитав я.

Був це мій господар, з судовим вимовленням мешкання, чи чимось подібним. Подаючи мені акт, видко зауважив щось незвичайного в моїх руках, бо підніс очі на мое лице.

Дивився хвильку, відтак крик перестраху вирвався з його грудий, свічку кинув на землю, а документ покотився по темних сходах.

Я замкнув двері на ключ і підійшов до зеркала. Відразу зрозумів я його перестрах.... Моє лице було біле — біле як вапно.

Я провів ніч в великих болях, серед нудів і

омління. Затиснув зуби і не йойкнув, хочай шкіра і тіло були гейби в вогни. Лежав я так на пів мертвий. В той час зрозумів я, чому кіт так переразливо мявкотів, доки не зістав захльороформований. Щастя, що я мешкав сам оден і ніхто мене не підслухував. Часами плакав я, йойкав і говорив сам до себе. Але витримав... Я стратив притомність і збудився гей би без життя, в темноті.

Болі проминули. Я думав, що скінчу життя, але це мене дуже мало в цей час обходило. Ніколи не забуду перестраха, який я відчув з надходом ранка на вид моїх рук, подібних до потовченого шкла, що ставалися щораз більше прозорачні так, що вкінци я міг видіти через них великий непорядок в моїй кімнаті, хочай мої повіки були замкнені. Части мого тіла зробилися шклисті, кости і жили виполовіли, зникли, аж врешті я став невидимим. З затисненими зубами я вичікував кінця... Вкінци лишилися лише мертві кінці нігтів на руках цілком білі і якась темна пляма, якогось квасу на пальцях.

Я зірвався на ноги. Зразу був я так незручний як новонароджене немовля; з трудом порушав я ногами, котрих не видів. Був ослаблений і дуже голодний. Заглянув в зеркало і нічого в нім не побачив, за винятком місць поза сітківкою ока, де лишилися ще мрачні сліди барвника.

З надлюдським виселенням доволікся я знова до апарату і докінчив врешті процес.

Ціле передполудня я спав, натягнувши на себе простирало. Около полудня збудило мене знова пукання. Я відчував, що відзискав сили. Сів і надслухуючи почув шепіт. Зірвався на ноги

і почав, як можна найтихше, розбирати апарат і розкладати поодинокі частини по кімнаті так, щоб ніхто не зміг зложити їх знова в цілість. Нагло пукання повторилося і дали чулися голоси, — перше голос мого господаря, а відтак інші. Щоби зискати на часі, я відповідав на голоси. Впала мені в руки невидима подушка і шмат, які викинув я через вікно. В хвилині коли я відчиняв вікно двері почали сильно тріщати. Хтось відважив їх з наміром виломання. Але сильні засуви, які я прикріпив кілька днів тому, не пустили. Це насильство перестрашило мене сильно. Я почав горячково затирати всякі сліди, трясучись цілий.

Позбирав я всякі куски паперу, солону і инше сміття, зложив все по середині кімнати і отворив газ. Але не міг знайти сірників. Зі злости товк об мур. Не бачучи иншого виходу, замкнув газ, вийшов через вікно на покриття цистерни, зачинив вікно дуже осторожно і безпечний, бо невидимий, сів собі, щоб вже спокійно слідити дальший перебіг справи. Я видів як виломили двері, відірвали завіси і як врешті увійшли до кімнати. Був це господар і його два пасерби — сильні, молоді люде в віці около двацять кілька літ. Поза ними показалася стара п'ячка з партеру.

Можеж собі представити їх здивовання,, коли знайшли порожну кімнату. Один з пасербів підбіг чимскорше до вікна, отворив і виглянув через него. Його витріщені очі і бородате лице з грубими губами опинилися о яку стопу від мого лица. Зібрала мене охоти вдарити його, але стримався.

Дивився впрост через моє тіло. Це саме

зробили і другі, котрі прилучилися до него. Старий жид заглянув під ліжку, відтак всі кинулися до креденсу. Тому, що я не відповідав на їх заклики, прийшли до переконання, що правдоподібно мусіли помилитись. Почуття надзвичайної радості опанувало мною в хвили, коли я сидів за вікном і дивився на тих четверо людей — бо і старуха ввійшла, оглядаючися підозріло, як кіт, — котрі старались довідати, хто я властиво і чим займаюся.

О скільки я міг зрозуміти, старий жид погодився з припущеннями старої, що мушу бути вівісекціоністою. Сини противилися цьому лозманою англійщиною, твердячи, що я є електротехніком, причім показували на динамічні машини, як рівнож на радіатори. Всі очікували нетерпеливо на мою появу, але вкінці замкнули фронтіві двері. Старуха заглянула ще раз під ліжку і до креденсу. Оден з моїх співмешканців, що займав сусідну кімнату, з'явився коло дверей з якимсь різником, і їм оповідала ця чвірка несотворені річи про мене.

Прийшло мені на гадку, що колиб мої радіатори попали в руки якогось спритного і образованого чоловіка, то моглиби відкрити багато з моєї тайни, щоби цьому перешкодити, вичекавши на відповідну хвилю, скочив я до кімнати, повалив одну з малих динамічних машинок, і поломив нею оба апарати. Якжеж перестрашилися!... Відтак, коли старались пояснити собі причину цього випадку, я висунувся з кімнати і зійшов тихо вділ. Там почекав я аж і вони зійшли, все ще розговорюючи і роблячи різні припущення, заведені, що не відкрили жадних страшних річей. Коли порозходилися до своїх кім-

нат, я вбіг знова на гору з коробкою сірників, запалив купу паперу і сміття, доложив крісло і ліжку і допровадив до цієї купи газ при допомозі кавчукової рурки.

Підпалив кімнату?! — крикнув Кемп.

— Так! Був це одинокий спосіб затертя слідів, а безперечно дім був асекурований.

Спокійно відсунув я засуви при фронткових дверях і вийшов на вулицю. Я був невидимий і доперва тепер почав я розуміти ті нечувані користи, які давала мені моя невидимість. Моя голова була повна ріжних плянів і зухвалих діл, котрих я міг тепер допуститися безкарно.

РОЗДІЛ ХХІ.

НА ОКСФОРД ВУЛИЦІ

Сходячи в діл пораз перший, переконався я про несподівані труднощі, а це тому, що я не видів власних стіп; спіткнувся навіть два рази і дуже незручним рухом зловив за клямку. Вкоротці однак я научився ходити по рівнім досить добре, не дивлячись вділ.

Настрій мого ума був знаменитий. Дізнавав я такого почуття, якого міг би дізнати чоловік, одітий в нешелестяче убрання і стоячий спокійно в місті замешканім через невидимих. Огорнула мене охота жартувати, страшити людей, плескання їх по плечах, скидати їм капелюхи з голов і взагалі розкошувати моїм незвичайним положенням.

Але коли я опинився на Грейт Портлянд вулиці, нагло ударило мене щось в плечі, а коли я

оглянувся, спостеріг чоловіка, що ніс кіш сифонів содової води і дивився зі здивованням на мене. Хотяй удар дійсно був болючий, то однак його здивовання було таке комічне, що я не міг стриматись і розсміявся голосно.

— Чорт сидить в коші! — крикнув я і вирвав йому кіш з руки.

Пустив його безпроволочно, а я підніс кіш з сифонами в гору.

Тимчасом якийсь дурний візник, що стояв під шинком, кинувся нагло по кіш і в бігу ударив мене своїми простертими пальцями дуже болючо в вухо. Тоди я кинув кіш на візника, а коли почала збиратися коло мене товпа, коли цікаві почали виходити зі склепів і всякого-рода вози почали затримуватися біля мене, зрозумів я, якого пива наварив я собі; тож, проклинаючи свою дурноту, вицофався я скоро з товпи, оперся плечима о якесь виставове вікно і виглядав відповідної хвилі, щоби висунутися з юрби. Вкоротці був би я певно окружений і відкритий. Пересунувся попри різницького хлопця, котрий на щастя не оглянувся для переконання, що його відпихає на бік і зник поза стоячим возом. Не знаю як загадка з кошом зістала розвязана, бо я перебіг з поспіхом через дорогу, котра на моє щастя була порожня, і не думаючи довго в котру іти сторону, зі страху щоб мене не відкрито, всунувся я в полудневий натовп на Оксфорд вулиці.

Я старався іти разом з людьми, але натовп був за густий, почали топтати мені по пятах, тому зійшов я на бік, де шорстка дорога оказалась для моїх, непривиклих до острого бруку ніг, дуже болючою; вкоротці дишель якогось

фякра цілком немило полоскотав мою лопатку, пригадуючи мені, що я вже і без того був досить потурбований. Я усунувся фякрови з дороги, минув дитячий візок з великим трудом і знайшовся поза двокінною дорожнюю. Спасла мене щаслива гадка. Я поступав безпосередно за возом, дрожачи і дивуючися зміні мого положення; не лише дрожачи, але прямо трясучись.

Був це ясний січневий день, а я не мав на собі жадного одіння, а тонка верства болота, що покривала дорогу примерзала. Тепер ця річ видається мені дурнотою з моєї сторони, але тогди я не подумав, що прозорий, чи не прозорий, не переставав я підлягати впливам температури.

Отже, як я вже сказав, прийшла мені до голови щаслива гадка. Підбіг я дещо вперед і скочив до фякра. Дрожачий і перемерзлий, чуючи початки катару і сильний біль в крижах, їхав я вільно здовж Оксфорд вулиці. Успокійнення моє було тепер цілком інше від того, з яким я вийшов в світ десять хвиль тому. Справді, гарна то річ та невидимість! — говорив я тогди, а тепер роздумував, як вийти з цього немилого положення.

Переїхали ми попри книгарню Мудого; тут якась висока жінщина, з книжками під пахою, крикнула на візника, а я мав лише тільки часу, щоби вискочити заки вона всіла. Я завернув на Блумсбури Сквер з заміром скрутити на північ поза музеєм, щоби в цей спосіб дістатися в спокійну дільницю. Був я страшенно перемерзлий, а моє положення так мене зденервувало, що я біг і плакав. На західнім розі скверу малий, білий

пес вибіг з бюро Аптичного Товариства і з носом при землі в тій хвилі звернувся в мою сторону.

Ніколи перед тим не прийшло мені на гадку, що ніс для пса є тим самим, чим око для видючого чоловіка. Пси так розпізнають запах ідучого чоловіка, як чоловік спостерігає його видиму тілесну поволоку. Звіря почало гавкати і бігати, оказуючи цілком докладно, що відчуває мене. Я перейшов через Грейт Россел вулицю, і пустився здовж Монтагю вулиці, поки я зорієнтувався, на що наражаю себе.

В цій хвилі почув я галасливий звук музики, а кинувши оком здовж вулиці, спостеріг громаду людей, що виходили з Россел Сквер, в червоних нагортках і несли хоругов Армії Спасення. Такий натовп, що співав на дорозі, представ ляв для мене страшні труднощі до поборення, а боючись вертати і віддалятися щораз дальше від мого мешкання, вбіг я на білі ступні дому, де перебув, поки не перейшла товпа. На щастя, пес на голос музики пристав, завагався і покрутивши хвостом, полетів з поворотом до Блумсбур Сквер.

Орхестра зближалася щораз блище, граючи гейби на глум гимн, що починається від слів “Колиж побачимо Його лице”? Здавалось мені, що цілі віки уплили, занім фаля натовпу проплила попри мене. Бум! бум! бум! відзивався гудячий бубен, а я, на жаль, не спостеріг двох збиточників, що затрималися під штахетами коло мене.

— Видиш це? — спитав оден.

— Що маю видіти? — відповів другий.

— А ці сліди босих ніг. Такі самі відбиваються в болоті.

Я глянув в діл і спостеріг, що хлопці розглядали заболочені сліди стіп, полишені мною на свіжо побілених сходах. Переходячі попихали їх і поштуркували, але їх проклятий дар спостерігання занявся сильно незвичайним явищем. Тимчасом бубен гудів далше: ‘Бум! бум! бум!, колиж, бум, побачимо, бум, Його лице, бум, бум, бум!’...

— Хтось босими ногами ввійшов по цих сходах, або я є послідним ослом — відіззався оден з урвителив. — І не сходив в діл. А при цім його нога кровавила.

Як на біду натовп вже перейшов.

— Дивись там, Тед! — промовив молодший з детективів з виразом здивовання в голосі і показав палцем на мою стопу.

Поглянув і я в діл і спостеріг зариси моїх ніг витиснені в болоті. Хвильку стояв я безвладно.

— А то геца! — зауважив старший. — Знаменита геца! Це цілковито виглядає на ноги дужа, чи не так?

Завагався, відтак витягнув руку і поступив вперед.

Якийсь переходячий затримався, щоб побачити, що він там таке ловить, а з ним і якась дівчина. Ще хвиля, а бувби мене діткнувся. Тоди не знав я вже, що маю почати. Я поступив крок вперед, хлопець перестрашився, відступив з криком, а я швидким рухом перескочив до передсінка слідуючого будинку. Але молодший відразу спостеріг цей рух і заки я знайшовся в

новій криївці, прийшов до себе і почав кричати, що стопи перескочили через мур.

Кинулися до других сходів і запримітили мої сліди на низших ступенях, і на хіднику.

— А там що? — запитав хтось з переходячих.

— Стопа! Видиш? Стопа біжить!

Всі на дорозі, за винятком тих трох, що переслідували мене, посувалися за Армією Спасення, а цей натовп стримав не лише мене, але також і їх. Повстало замішання і ряд хаотичних питань. Перевернувши одного з хлопців, відістався я щасливо і почав бігти, як опутаний, вколом Россел скверу, а шестеро чи семеро здивованих людей бігли за мною. Не було часу на роздумування в обличчя так грізної небезпеки.

Два рази завертав я на вуглах, перебігав три рази впоперек дороги і вертав на старий слід, а коли врешті мої ноги огрілися і висхли, вогкі сліди почали никнути. Вкінці зловив я дещо віддиху, отер ноги руками і тим способом уйшов погоні без клопоту. При кінці видів я часть моєї погоні, що була зложена з якого тузина людей, які з нескінченим здивованням приглядалися як висихав поволи слід стопи, що повстав в наслідок калюжі на Тевістак Сквер, стопи так для них незрозумілої, як сліди стіп, відкриті чере Робінзона Крузо.

Біганина розіграла мене до певного ступеня, тому ішов я далі з деяким підбадьоренням через лабіринт менше глітних улиць цієї околиці. Мій хребет задеревів і зіштивнів, мігдалки під щокою потерпіли від пальців візника, а шкіра на карку носила сліди його нігтів, стопи боліли мене незвичайно, а на одну навіть я куляв.

По хвилі спостеріг я сліпця, що зближався до мене, перед котрого сильним відчуттям я зі страху утік.

Раз чи два лучилися випадкові зіткнення, чого наслідком були прокляття з моєї сторони, які переходячі не уміли собі вяснити. Відтак щось тихо і спокійно упало мені на лице, і вкоротці цілий сквер покрився тонкою поволокою снігу. Я набавився катару і мимо всіх зусиль, не міг я здержатися, щоби час до часу не пчихнути. Кожний пес, що з'являвся на дорозі з наставленим носом, переймав мене страхом.

Відтак почали бічи старі і молоді, одні за другими і викрикувати. Вибух власне вогонь. Всі бігли внапрямі молодого мешкання. Я був певний, що це іменно моє мешкання стояло в полумінях; мое убрання, апарати, всі приряди, за винятком книжки з чеками і тих трох томів записок, очікуючих на мене при Порлянд вулиці, знаходилися там. Вогонь! Спалив я всі сліди за собою! Все стояло в полумінях.

Невидимий Чоловік зупинився і задумався. Кемп заглянув неспокійно через вікно.

— Це дуже інтересне — промовив — оповідай даліше.

РОЗДІЛ XXII.

В ВЕЛИКІМ СКЛАДІ ТОВАРІВ

Так отже минулого січня, рівночасно з початком морозів і сніжних заметіль,—змучений, пригноблений, зболілий не до описання стурбований, а в додатку до половини переконаний о мо-

їй невидимости, почав я нове життя, яке до цієї пори продовжую. Видання тайни зробилоби з мене лише посміховиско і видовище.

Мимо того я мав намір зачіпити якогось переходячого і здатися на його ласку або неласку. Але я знав добре, який перестрах, яке брутальне знуцання викликалаби моя зачіпка. На дорозі не був я здібний до упляновання чогонебудь. Одиноким моїм бажанням в цій хвили було постаратися про охорону перед снігом, убраться і загрітися, а тоді мігби подумати про якийсь плян. А навіть для мене, Невидимого Чоловіка, ряди лондонських домів були щільно замкнені, заригльовані і недоступні.

З одного лише я здавав собі справу ясно, а це, що я є наражений на голод і нужду. Нараз впав я на знамениту гадку. Звернувши в одну з вулиць, що вела з Говер вулиці до Тотенгам Корт Род, де я опинився перед дверми так званого "Омніум", це значить величезного складу, в котрім можна все дістати. Знаєш це місце, ярини, овочі, полотно, меблі, убрання, навіть олійні образи, великий збір творячих радше лабіринт склепів. Я думав, що застану двері отворені, тимчасом були вони замкнені. Стояв я так перед прикрашеним входом, як надіхав повіз, затримався на вулиці, а служачий в уніформі — знаєш того рода услугу, з написом Омніум на шапці — отворив двері. Вдалося мені увійти. Тут натрафив я на відділ, в яким продавано стяжки і рукавички, панчохи і інші подібні річи, а відтак прийшов я до величезної салі призначеної на кошики і плетені меблі.

Тут не почувався я безпечним, бо множество людей ходило у всіх напрямках тому кру-

тився я неспокійно, доки не опинився в однім відділі на однім з вищих поверхів, де знаходилося множество ліжок; видрапався я на одно і знайшов врешті відпочинок на великім стосі матраців. Це місце було ясно освітлене і тепле, тому постановив я лишитись тут, слідячи пильно кілька груп купуючих і продаючих, котрі волочилися по магазині аж до замкнення. Роздумував я, що легко зможу обрабувати магазин з поживи і убрання, оглянути його, перетрясти все, що в нім є, а може навіть переспатися на однім з ліжок. Мій плян здавався бути легкий до здійснення. Моїм наміром було передовсім добути убрання, щоби статися видимою постатею, вправді щільно окутаною, але можливу для людського ока. Коли стану видимим, буду міг добути дещо грошей, відібрати мої книжки там, де вони на мене чекали, набути денег у убрання і виробити плян повного здійснення тих користей, які — після мого тодішнього думання — давала мені моя невидимість.

Магазин замкнено досить скоро. Не пізніше як в годину по приміщенюся на матрацах, зауважив я що стягають заслони на вікнах, а купуючі опускають склеп. Відтак кілька зручних молодих людей почали з дивною скорістю порядкувати розкинений товар. В міру зникання товпи, ставав я сміліший, опустив свою криївку і почав розглядатися обережно по складі. З подивом приглядався я як молоді муштини і жінщини порядкували товари, порозкидані в тягу дня. Всі скринки з товарами, висячі тканини, пушки з солодощами в споживчій відділі, все це зістало усунене, поскладане, повкладане в чисті сховки, а це, чого неможливо було здійснити і

схоронити, зістало накрите покривалами з якогось твердого матеріалу. Вкінці всі стілці, ногами до гори, зложили на канторах, через що підлога опустошилася. Коли лише котрий зі служби скінчив свою роботу, підбігав до дверей з таким виразом оживлення, який я рідко коли стрічав у склепових робітників попередно. Відтак надійшли молодики, котрі сипали на підлогу трачовиння і несли ведра з водою і щітки. Мусів я пильно уступатися їм з дороги, причім поколов ноги о трачиння. Через якийсь час, ходячи по притемнених відділах, чув я відголос щіток. Врешті в добру годину по замкненню магазину, до моїх вух долетіло замикання дверей. В льокалі запанувала тишина, а я почав блукати по просторих і крутих відділах великого складу, по його галеріях і оказових кімнатах. Всюди панувала тишина; в однім місці знайшов я вхід від сторони Тотенгам Корт Род і почув тупання переходячих.

Першу візиту зложив я складови панчіх і рукавичок. Було тут цілком темно, тому вишукав я сірники в малій шуфляді каси. Відтак треба було постаратися о свічку. Мусів я постягати накривала і перешукати множество коробок і шуфляд, заки вкінці удалося мені дістати це, що було мені потрібне; напись на коробці звучала: вовняні сподні і вовняні камізельки. Відтак відшукав я панчохи і грубий шаль на шию; відтак удався я до відділу з убраннями, де дібрав собі штани, довгий сурдут, плащ і капелюх о великих крисах, повислих в діл. Так почав я знову почуватися людською істотою, а тогди подумав про їдження.

Саме на горі знаходилася їдалня, де знайшов я зимне мясо. Кава була ще в чайнику, тож засвітив я газ і пригрів її; взагалі давав я собі раду досить добре. Відтак волочився я по магазині і шукав за колдрами, так попав на відділ споживчий з množеством солодощів, овочів і бургундських вин; по другій стороні був відділ з забавками і тут прийшла мені до голови добра гадка. Знайшов я значну скількість штучних носів.... носів маскових, до котрих думав я додати чорні окуляри. Але “Омніюм” не мало оптичного відділу. Мій ніс представляв справді поважну трудність. Думав я про малярську фарбу. Тоді відкрив я склад перук і масок. Нарешті уснув на стосі колдер з піря, де було мені дуже тепло і вигідно.

Заки я заснув, мої послідні гадки належали до наймиліщих від хвилі особливої переміни. Я знаходився в стані фізичного супокою, який відбився на стані мого ума. Думав я, що пощастить мені вислизнутися зараз з рання в убраню, по закриттю лица білим шаликом, відтак купити окуляри і в цей спосіб доповнити перебрання. Роздумуючи так, заснув я і снів про все, що приключилося мені за послідні дні. Видів я огидного малого жида господаря, що голосно викрикував в моїй кімнаті; видів його двох синів, врешті поморщене лице старухи, що шукала кота. Накінець почув слова старого священника, що муркотів під носом: “земля до землі, попіл до попелу, порох до пороху” — над гробом мого батька.

—І ти тоже — відіззався якийсь голос і нагло якась сила почала пхати мене до гробу. Я боронився, кричав, просив помочи людей, але

вони як камінні постаті, сповняли даліше свою службу; старий священик також не звертав на мене уваги, а співав даліше нагробні пісні. Вдивів я, що я невидимий і що переможні сили мають мене в своїм посіданню. Даром напружував я свої сили, мене зіпхнуто на беріг могили, трумна загуділа глухо, коли я впав на неї, а земля почала сипатися. Ніхто не звертав на мене уваги, ніхто не знав про мене. Я почав конвульсійно кидатися і це мене збудило.

— Свитало. Склеп виповнився сірим світлом, що продиралося через шпари в заслонах. Сів я і через хвилю не міг здати собі справи і зрозуміти, де нахожуся. Кругом мене стоси колдер і подушок, а також ряди залізних стовпів. Але в коротці, коли я опам'ятався, дійшли до моїх вух відголоси якоїсь розмови.

Відтак, далеко десь на долі, в яснійшій світлі, спостеріг я двох муштин, що зближалися до мене; я скочив на рівні ноги і шукав кругом себе якогось способу утечі; тогди власне шмер моїх рухів звернув їх увагу. Мусіли побачити мене.

— Хто там? — крикнув оден з них.

— Стій! — розказував другий.

Я почав утікати і влетів просто, будучи чоловіком без голови, на п'ятнайцятьлітнього хлопця. Він крикнув переразливо, а я перевернув його і побіг даліше, скрутив за найблизшим стовпом і дякуючи щасливій гадці, упав на землю поза лядою. По хвилі перелетіли попри мене стопи погоні, а до моїх вух дійшли голоси: — Всі до дверей! — причім всі взаємно питалися, що сталося і радились, як мене зловити.

Лежачи так на землі, був я перестрашений до утрати притомности. Може виглядати тепер

дивною річею, що в той час не прийшло мені на гадку скинути убрання, я повинен був учинити це сейчас. Нагло коло мене хтось крикнув:

— Тут є!

Я зірвався на рівні ноги, схопив крісло з ляди, кинув ним з цілої сили в дурня, що мене відкрив, звернув за стовпом і влетів на другого, відігнав його на бік і полетів по сходах на гору. Однак він не упав, крикнув голосно і пустився за мною на гору. Там були нагромаджені в великій кількості ті яснобарвні горшки, як вони там називаються?

— Артистичні збанки — відповів Кемп.

— Так, так. Артистичні горшки. На найвищим сході я обернувся, схопив оден з верха цілого стосу і розбив його на дурнім лобі за це, що біг за мною! Цілий стос горшків звалився і я почув крики і біганину на всі сторони. Я біг як варят, до реставраційного відділу, де знаходився якийсь чоловік в білім убранню, правдопо дібно кухар, котрий також прилучився до погоні. Я завернув ще раз і знайшовся межі лямпами і залізом. Скочив я поза ляду і тут очікував на кухара, а коли цей влетів на чолі погоні, повалив його до землі лямпою. Коли він так лежав на землі, я присів за лядою і почав скидати зі себе убрання як найскорше. Пальто, нагортка, штани і черевики злетіли скоро, але вовняна камізелька тримається чоловіка, як його власна шкіра. Чув я, що надходить щораз більше служби, кухар однак лежав по другій стороні ляди, оголомшений і перестрашений аж до утрати мови, а я мусів зробити ще одно розпучливе напруження, як крілик, вистрашений з купи дров.

— Сюди, поліцаю! — відіззався якийсь голос.

Я знова знайшовся в відділі ліжок. Сховався та положився на землю і по довгім шамотанню, увільнився нарешті з моєї камізельки і почувся знова вільним чоловіком в хвилі, коли поліцай з трома склеповими послугачами зявилися з поза ляди. Кинулися на камізельку і хопили штани.

— Кидає свою добич — сказав оден з молодих людей. — Мусить бути десь в цій сторони.

Але мене не відшукали.

Я слідив якийсь час погоню, проклинав собаче щастя, котре приневолило мене кинути з таким трудом набуте убрання. Відтак удався до реставраційного відділу, напився трохи молока і сів при вікні, щоб подумати що дальше чинити.

По хвилі ввійшло двох купчиків, котрі з великим здивованням почали розговорювати про свіжий випадок, причім заховувалися як звичайні дурачки. Почув я дуже пересаджене оповідання о доконанім мною спустошенню і ріжні припущення що до мойого побуту. Тоді почав я знова укладати пляни. В часі загального напруженя неможливо було добути чого небудь в склепі. Зійшов я до складу, щоби переконатися, чи нема способу запакувати щонебудь і вислати на мій власний адрес, але на нещастя не знав я цієї цілої маніпуляції. Около одинайцятої години, коли вже сніг стопився, а день став лагідніщий і тепліщий від попереднього, прийшов я до заключення, що в великім склепі нічого не роздобуду і зажурений неповодженням, вийшов я знова на місто з дуже неясними плянами на будуче.

РОЗДІЛ ХХІІІ.

НА ВУЛИЦІ ДРУРИ

Починаеш напевно тепер представляти собі — оповідав даліше Невидимий Чоловік — ціле нещастя мого положення. Я не мав ні помешкання, ні убрання, а здобути убрання, це значило позбутися всіх користей мого винаходу, зробити зі себе річ дивну і страшну. Притім мусів я постити, бо наповнитися незасимільованим кормом, наразилоби мене в найзвичайніший спосіб на зраду.

— Не думав я о тім. Ніколи не прийшло мені це на гадку — промовив Кемп.

— Ані мені. Сніг остеріг мене про інші небезпеки. Не міг я виходити на дорогу, коли падав сніг, бо сніг осідавби на моїй шкірі і в цей спосіб зрадивби мене. Дощ теж надав би мені якийсь невидимий зарис, блускучу, видну поверхню в роді чоловіка. Виглядав би я як водяна баня. А мрака — в ній виглядав би я як блідша банька, але все банька. Що більше. Ходячи по вуляцях міста, болото осаджувалося кругом моїх ніг, а саджа і порох на шкірі. Не знав я як довго треба би чекати на це, щоби з цієї причини статися видимим, але думаю, що це не забрало би століття.

— Слушна увага — запримітив Кемп.

— Удався я в біднішу дільницю і опинився на кінці вулиці, при котрій я колись мешкав. Не пішов я в ту сторону, бо товпа все ще збиралася і цікаво приглядалася згарищам підпаленого мною будинку. Моєю найважливішою потре-

бою було убрання. Тогди то, в однім з тих малих склепиків з ріжними товарами, заглянув я ряд масок і носів і пригадав собі гадку, яка прийшла мені до голови в великім магазині “Омніюм”. Звернув я отже, вже не без ціли і пішов кругом, щоби уникнути рухливих вулиць, до вулиць положених поза Страндом. В тій дільниці знаходяться також крамниці гандлярів театральними костюмами.

День був зимний, а вулицями, що звернені до півночі віяв острый вітер. Я ступав скоро зі страху, щоб не бути зловленим. Кожний перехід через перехрестні вулиці грозив мені небезпекою. Кожний переходячий вимагав сильної уваги. Коли на розі Бетфорд вулиці минав я якогось переходячого, цей звернув нагло, впав на мене і зіпхнув мене з вулиці майже під колеса переїзджуючої дорожки. Ця стріча так мене сильно зденервувала, що я удався на Гарден Маркет і сидів там якийсь час в затишнім місці, але вневдовзі мусів звідтам забратись, щоби пчиханням не звернути на себе уваги.

Накінець осягнув я ціль свого пошукування, це є малий склепик в бічній вулиці коло Друри Лейн, де в вікні було повно Костюмів, штучних камінів, перук, пантофлів, домін, а також театральних фотографій. Був це старий склеп, низький і темний, а над ним вносився чотириповерховий, чорний і понурий дім. Я заглянув через вікно, не видів нікого в середині і увійшов. Відіззався алярмовий дзвінок. Я лишив двері отворені, перейшов порожнє мешкання і сховався за стоячим, високим зеркалом. Час якийсь ніхто не показувався. Відтак почув я тяжкі кроки і якийсь мущина зявився в склепі.

Мій плян був в цей час цілком ясний. Я постановив увійти до помешкання, сховатися десь на горі, чекати спосібности, а коли все вже успокоїться, перешукати склад, добути перуку, окуляри і убрання, а відтак пуститися в світ, може як гротескова фігура, але для людських очей відповідна. При цій нагоді міг я ограбити цей дім також з підручної готівки.

Мущина, котрий увійшов до склепу, був низьким чоловіком, трохи горбатий, брови великі, довгі рамена і короткі, каблуковаті ноги. Виглядало, що я перервав йому снідання. Оглянувся кругом з виразом очікування. Відтак наступило здивовання і гнів на вид порожнього склепу.

— Нехай чорти візьмуть цих урвritelів — муркнув.

Відтак вийшов на дорогу. По хвилі вернув, замкнув двері, і муркотячи щось під носом пішов туди, звідки прийшов.

Я пустився в тій хвилі за ним, але на шмер моїх кроків затримався. Я зупинився тоже, здивований бистротою його слуху. Тріснув мені мешкальними дверима перед носом.

Я надслухував. Нагло почув я, що вертає і справді двері отворилися знова. Оглядався кругом по склепі, як чоловік незадоволений і неспокійний. Відтак, муркотячи під носом, заглянув за ляду. Хвилю стояв нерішений. Двері до мешкання лишив отворені, через котрі я всунувся до середини.

Була це мала, дивно умебльована кімната, в куті лежало повно різних масок. На столі стояло снідання властителя і кажу тобі Кемпе, що дуже тяжко приходило мені дивитися, як він

пив каву, запах котрої дражнив мій ніс. До малої кімнати провадило трое дверей, одні на гору, другі на діл і в цій хвилі всі були позамикані. Я не міг видобутися з кімнати, як довго він в ній знаходився; я не мав смілости навіть рушитися, з причини його чуйности. Два рази затримав в сам час пчихнення.

Хотяй було на що дивитися, то однак я чувся дуже змучений і злий, бо він снідав дуже поволи. Вкінці перестав їсти, поскладав глиняні горнята на чорну, бляшану тацу, де примістив також чайник, зібрав всі кришки з похляпаного муштардою обруса і забрав це все зі собою. Дверей не міг замкнути, що був би напевно зробив. Ніколи не видів я нікого, щоби так завзято замикав за собою двері. Я пішов за ним до дуже брудної підземної кухні. Я мав приємність видіти, як почав мити ті горнята; я переконався, що для мене не вигідно позістати на долині, а до того відчуваючи проникливе зимно від цегляної підлоги, вернув я на гору і сів в його кріслі при вогні. Вогонь горів дуже слабо, тож не думаючи довго, докинув я дещо вугля. Шмер спровадив його в тій хвилі на гору; став передомною в цілій величині. Навіть по перепровадженню нового слідства, еще не був задоволений. Розглядався по цілій кімнаті і мало що не діткнувся мене. Перед відходом в долину став в дверях і ще раз розглянувся по кімнаті.

Чекати в малій кімнаті видалося мені віком, але вкінці надійшов і отворив двері, котрі провадили на гору. Я пішов за ним.

На сходах затримався нагло і я мало не діткнувся його. Поглянув взад і дивився просто в моє лице і надслухував. — Мігбим присягну-

ти...—Довгою, оброслою волоссям рукою потягнув за долішню губу, перебіг сходи оком в діл і в гору. Відтак муркнув і почав знова йти на гору.

Його долоня затрималася на клямці дверей, але тут знова затримався з тим самим виразом гніву і помішання на лиці. Чув легкий шмер моїх ніг. Мусів мати чортівсько острій слух. Нагло бухнув гнівом:

— Если хтонебудь є в цім домі...—крикнув, закляв і не докінчив.

Всунув руку в кишеню, а не знайшовши того, чого шукав, пересунувся попри мене і збіг на долину, потикаючись і відгрожуючись. Але я вже не пішов за ним, сів на горі сходів і чекав на його поворот.

Вкортці з'явився знова, все ще муркотячи. Отворив двері кімнати і заки я міг ввійти до середини, тріснув мені ними перед носом.

Я рішився розслідити дім і провів якийсь час на тім занятті можливо найтихше. Дім був дуже старий і зруйнований, вогкий так, що стіни облітали, а за ними гніздилися щурі. Більшість клямок була нерухома і я боявся їх натискати. Кілька кімнат було порожних, інші знова були набиті театральними ґратами, купленими в другій руки, як можна було догадуватися. В кімнаті, сусідуючій з його кімнатою знайшов я множество старого убрання. Я почав перешукувати ті лахи і в своїй запопадливості забув що може мене почути. Я почув тихі кроки, а піднісши голову в гору, запримітив його, заглядаючого через купу убрань зі старим револьвером в руці. Я стояв тихо, коли він з отвореним ротом і з виразом підозріння розглядався кругом.

— Це вона мусіла бути — промовив пово-
ли. — Бодай її біс!

Замкнув спокійно двері і безпосередно по-
тім я почув, як ключ обернувся в замку. Його
кроки віддалилися. Я був замкнений і через хви-
лю не знав, що почати. Ходив від вікна до две-
рий, вкінці затримався збурений. Напав мене
пароксизм гніву. Але перед підприємтям чого-
небудь, постановив розглянути убрання. Перша
моя проба не удалася і цілий тлумок злетів на
підлогу. Це привело знова господаря з міною
ще більше ніж передтим понурою. Цим разом
дійсно діткнувся мене, відскочив зі здивованням
і став по середині кімнати.

Вскротці успокоївся дещо.

Щурі — промовив півголосом, з пальцями
на устах.

Я висунувся хильцем з кімнати, але якась
доска закрипіла. Тогди той втілений чорт по-
чав ходити по цілім будинку з револьвером в
руці, замикав за собою всі двері, а ключі ховав
в кишеню. Коли врешті я зрозумів, що задумує,
опанував мене шалений гнів... я ледво міг запа-
нувати над собою, щоби дочекатись спокійної
хвилі. Рівнож переконався я, що мій господар
мешкає сам оден в цілім домі, тому не робив я
собі з ним більше церемонії, лише лопнув його
прямо в лоб.

— Ти вдарив його в лоб? поспитав Кемп.

— Так... я його оголомшив... в хвилі, коли
сходив на долину. Лопнув його з заду столиком,
котрий попав мені в руки. Покотився в діл як мі-
шок січки.

— Алеж... якжеж так!

Я мусів конечно з дому вийти перебраний і так, щоби він мене не побачив. Не було іншого виходу. Відтак закнеблював йому уста якоюсь камізелькою з часів Людвига XIV. і завязав в простирало.

— Завязав його в простирало?!

— Так, зробив з него щось в роді мішка. Була це добра гадка тримати того дурака в стані перестрашу і цілковитого супокою, відтак видістатися зі стричка, на яким моя голова вже по части висіла. Мій дорогий Кемпе, нема сенсу, щоби ти дивився так, як колиби я поповнив убійство. Він мав револьвер. Якби мене доглянув, був би напевно стріляв....

— Алеж — протестував Кемп — в Англії... і в нинішніх часах. Преці той чоловік знаходився в своїм власнім домі, а ти попросту напав на него і рабував.

— Рабував! Нехай це чорти візьмуть! Ти ще готов назвати мене злодієм. Я певний, Кемпе, що маєш за багато розуму на це, щоби грати на старі цимбали? Чи не можеж зрозуміти мого положення?

— Але і його положення також!

Невидимий чоловік став енергічно.

— Що хочеш через це сказати?

Лице Кемпа прибрало твердий вираз. Мав вже щось відповісти, але затримався.

— Здається мені — сказав нагло змініним тоном — що ти був примушений так поступити. Ти знаходився в клопотливім положенню. Але мимо того....

— Так, я знаходився в клопотливім положенню.... дуже прикрім положенню. А і він допровадив мене до бішености тим польованням

на мене по цілім домі. Попросту довів мене до розпуки. Хиба не ганиш мене, що? чи ганиш?

— Не маю звичаю ганити нікого — відповів Кемп. — Щож робив ти дальше?

— Я був голодний. На долині знайшов бохонець хліба і дещо старого сира... більше чим треба було до заспокоєння голоду. Напився трохи води з коняком, відтак минув свого звязаного властителя... лежав він цілком спокійно... і удався до кімнати зі старим убранням. Вікна цієї кімнати виходили на дорогу, а заслоняли їх дві фіранки, темні від пороху. Я заглянув через шпару. На дворі був вже білий день... осліплюючо білий, через контраст з тінями понурого дому. На вулиці панував вже живий рух... переїжджали вози з овочами, рибою і паками. З задоволенням звернувся я до шарагів. В кімнаті розносився запах газоліни, уживаної правдоподібно до чищення убрання.

Я почав шукати за потрібними річами. Тепер міг я догадуватися, що властитель мусів вже від якогось часу мешкати самий в цім домі. Все це, що евентуально могло мені придатися, зніс я до одної кімнати, а відтак почав вибирати. Я знайшов там ручну торбину, котра була мені потрібна вкінці трохи пудру, червонила і проче.

Прийшло мені на гадку помалювати і напудрувати лице, щоби стати видимим, але невигода була в тім, що для поновного зникнення треба було терпентини, а також інших прирядів, а передовсім багато часу. Вкінці вибрав я собі досить добрий ніс, чорні окуляри, сиваві бакенбарди і перуку. Не міг знайти я білизни, але її набув пізніше. Рівнож не було панчіх, а-

ле черевики господаря були досить добрі В бюрку в склепі знайшлося трохи грошей, а в креденсі знайшов я трохи золота. Я міг знова рушити в світ як так заосмотрений.

Тогди зродилася в мене деяка непевність. Чи дійсно виглядаю можливо? Заглянув в мале зеркало в спалні, приглядався зі всіх сторін, чи не догляну може якогось забутого місця, але не знайшов нічого підозрілого. Я виглядав дивно, можна сказати театральнo... типовий сценічний скнира... але в кожному разі не представляв я фізичної неправдоподібности. Набравши відваги, зніс я зеркало на долину, спустив склепові заслони на вікнах і оглянувся ще раз в великім стоячім зеркалі.

Кілька хвиль зійшло мені на збиранню відваги, відтак отворив я двері склепу і вийшов на дорогу, дозволяючи малому чоловікови відістатися з простирала, коли йому буде це подобатися. В пять хвиль пізнійше межі мною а складом театральних приборів лежав вже шмат дороги. Ніхто не звертав на мене уваги. Здавалось мені, що послідна трудність зістала поконана.

Перестав знова.

— І не журився ти більше про склепара?— спитав Кемп.

— Певно, що ні — відповів Невидимий. — Навіть до цієї пори не чув я, що сталося з ним. Припускаю, що розв'язався або увільнився при допомозі ніг. Однак вузли були досить сильно за-тиснені.

Замовк, підійшов до вікна і виглянув на двір.

— Щож сталося, коли ти знова опинився на Странді?

— Ох! стрінуло мене розчарування. Здавалося мені, що мої клопоти скінчилися. Я думав, що посідаю можливість чинити безкарно все, що мені подобається... з винятком зради свого секрету. Нічо мене не обходило, що роблю і які можуть бути з цього наслідки. Лікарством на все було скинути убрання і зникнути в кожній хвили. Ніхто не був би в стані зловити мене. Я міг брати гроші звідки мені лише подобалося. Я постановив зробити собі бенкет, затриматися в добрім готелю і громадити припаси на будучність. Я чувся рішучо певний себе; не дуже то приємно пригадувати тепер, що на те треба було бути ослом. Ввійшов я до якогось закладу і вже почав я замовляти їдження, коли прийшло мені на гадку, що неможливо буде мені їсти без виставлення на публичний вид мого невидимого лица. Я занехав цей замір, освідчив кельнерови, що верну за десять хвиль і вийшов дуже незадоволений. Не знаю, чи дізнав ти коли заводу в хвили сильного голоду?

— Ніколи в так високім степені — відповів Кемп — але не тяжко представити собі такий стан.

Мав я охоту всіх розбивати. Вкінці, омліваючий з голоду, удався я до иншого закладу і зажадав віддільної кімнати. Я дещо здеформований — сказав я. Цікаво приглядалися на мене, але це мало мене обходило. Врешті міг я зїсти снідання. Не було воно подане дуже старанно, але вистарчало, а коли врешті я наївся, закурив і почав укладати пляни дальшої акції. На дворі шаліла сніжна заметіль.

Чим більше думав я, тим більше приходив до переконання, як безрадний є Невидимий Чо-

ловік.... особливо в зимнім кліматі і люднім, цивілізованім місті. Заки я переконався о тім, мріяв о тисячах милих приключках. Тимчасом того полудня представилося все з противної сторони. Перебіг я гадкою предмети, які чоловік уважає за потрібні. Безперечно невидимість дає можливість їх набуття, але за це не дає можливості уживати їх по набуттю.

— Але яким же способом дістався ти до Іпінг? — спитав Кемп, щоб зневолити гостя до дальшого говорення.

— Я удався туди, щоб дальше працювати. Мав я повну надію, однак це був лише задуманий проект. Маю його до цієї пори в своїй голові. в цей час ся ідея вже цілком дозріла. Спосіб вернення до давного стану. Спосіб відроблення того, що я зробив. І то тогди, коли буде мені подобатися. Коли врешті все доконаю, маю замір ділати невидимо. І це властиво річ, про котру головно в цій хвилі хочу з тобою говорити.

— Ти удався впрост до Іпінг?

— Так. Потребував я лише відзискати мої записки, книжку з чеками, річи і убрання, замовити відповідну скількість хемікаліїв, щоби випрацювати і здійснити цю мою ідею... Обраховання покажу тобі зараз по відзисканню книжок... І тогди почав я на ново. Пригадую собі ту сніжну бурю і ту трудність, з якою удалося мені охоронити мій картоновий ніс перед розмоченням....

— Вкінці — перервав Кемп — передвчера, коли тебе відкрито, ти.... о скілько можна судити з газет....

— Так, справді я допустився переступства. Чи не убив я може цього дурня поліцає?

— Ні — відповів Кемп — сподіються, що прийде до себе.

— Но, це вже його щастя. Я зівсім утратив силу пановання над собою. Чому ці дурні не лишили мене в супокою? А той блазен склепар?

— І тому не грозить смерть — відповів Кемп.

— Не знаю нічо, що діється з тим моїм волюцюгою — продовжав Невидимий з немилим усміхом. Направду, Кемпе, такі люде, як ти, не знають, що то шал... Працював я довгі літа, укладав пляни, а відтак якийсь влізливий і короткозорий ідіот влазить мені в дорогу!... Коли дальше так піде, то попросту одурію... і почну усувати їх з дороги силою. Вже і так обставини погіршили цілу справу!

РОЗДІЛ ХХІІІ.

НЕВДАЛИЙ ПЛЯН

— Але тепер — сказав Кемп, заглядаючи через вікно — що маємо почати?

Приближився до свого гостя, щоби не позволити йому побачити трох людей, котрі входили по дорозі на горбок, як здавалось Кемпови дуже поволи.

— Що ти задумував, коли удався до Форт Бурдок? Чи мав ти який конкретний плян?

— Я задумував забратися з краю. Але від коли побачив тебе, змінив я свій плян зівсім. Думав я, що тепер, коли маємо тепло і невидимість є зівсім можлива, можу удатися на полудне. Особливо, коли моя тайна стала відкри-

тою і кождий буде пошукувати чоловіка замаскованого і окутаного. Маємо звідси до Франції осібну корабельну лінію, хотів я дістатися на оден з кораблів і заризикувати переїзд. Звідтам міг би я потягом удатися до Іспанії або навіть до Альгеру. Це не представлялоби для мене трудностей. Там чоловік міг би бути вічно невидимий, а мимо того жити. А крім цього доконати ще дечого більше. Того волоцюгу уважав як схожок моїх гроший і носія річий, котрого хотів я затримати при собі так довго, доки не рішуся, в який спосіб відзискати книжки і інші, на мое ім'я вислані предмети.

— То річ цілком ясна.

— Тимчасом ця худобина мусіла мене обікрати! Він то, Кемпе, сховав мої книжки. Коли пощастить мені дістати його в мої руки.... Але перша річ дістати книжки.

— Чи знаєш де він тепер знаходиться?

— Знаходиться в мійськiм поліційнім постерунку, де його замкнено на його власне жадання і то в найсильнійшій вязничій келії.

Тут Невидимий Чоловік закрляв.

— Та обставина мішає дещо мої пляни.

— Мусимо відзискати книжки, бо вони конечно потрібні.

— Невідклично — промовив Кемп дещо нервово, бо здавалося йому, що на дворі почув людські кроки. — Мається розуміти, мусимо конечно дістати книжки. Але це не буде тяжкою річею, коли ніхто не буде знати, що тобі мають бути віддані.

— Певно — відповів Невидимий і задумався.

Кемп старався підсунути яку небудь тему, щоби лише розмова продовжалася; але Невидимий Чоловік почав з власного натхнення:

— Я заблудив до твого дому, Кемпе, і це змінє всі мої пляни, бо ти є чоловіком, котрий може мене зрозуміти. Мимо всего, що сталося, мимо виявлення справи, мимо страти книжок і мимо всіх моїх терпінь, лишається мені можливість доконати ще великих річий, повна можливість... Ти нікому не сказав про це, що тут знаходжуся? — спитав нагло.

Кемп завагався.

— Цеж преці було услівем — відказав.

— Цілком нікому? — поспитав ще раз Грифін.

— Абсолютно нікому.

— Ох! Так тепер...

Невидимий Чоловік встав і почав ходити по кімнаті.

— Я поповнив блуд, Кемпе, страшний блуд, через це, що старався цілу справу сам перепровадити. Змарнував сили, час, добру спосібність. Дивна то річ, як небогато може зробити чоловік самий. Трохи украсти, трохи шкоди зробити і на цім кінець. Всею, чого тепер потребую, то надзирателя, помічника і укриття; урядження, при котрого помочи міг би я спати, їсти і відпочивати спокійно і непідглянений. Мушу мати спільника. Зі спільником, при їді і випочинку, можу доконати тисячі річий. До цієї пори ступав я непевними стежками. В цей час мусимо докладно роздумати, яке властиво значіння посідає невидимість; як рівнож і це все, супроти чого нічо не значить. Не має великого значіння для підслухання, бо чоловік рухами зраджу-

ється. Дає невелику поміч... напевно невелику поміч... при вломлюванні до домів. По зловленню прийшлобся вже не тяжко мене увязнити. Але за це, тяжко мене зловити. Невидимість є властиво добра в двох случаях. Придається в утечі, додається ріжнож при зближенню. Але спеціальне значіння має при мордованню. Можу ходити коло чоловіка, без згляду на це, як він узброєний, вибрати собі відповідне місце, вдарити як мені подобається, утечи як подобається і уйти погоні. Тому то, Кемпе, мусимо взятися до мордовання.

— Передовсім мусимо зайнятись мордованням? — повторив Кемп. — Слухав я твого пляну, Грифіне, але не годжуся з ним, памятай. Длячого мусимо забивати?

— Певно, що не для забавки, але з почуття справедливости. Річ мається так: Загально тепер відомо, що існує Невидимий Чоловік... так само як ми знаємо про него... А той Невидимий Чоловік мусить дати початок панованню терору. Може це здивувати тебе, але в дієности Пановання терору. Мусить він вибрати якесь місто, хочби і Бурдок і тримати його силою своєї влади. Мусить видавати розкази. Може робити це тисячами способів... кавалки паперу кидані під двері, вистарчилиби цілковито. Мусить убивати всіх непослушних і тих всіх, котріб боронилися.

— Ба! — промовив Кемп, не слухаючи вже більше Грифіна але шмеру своїх фронтових дверей, котрі отворились і замкнулись. — Здається мені Грифіне — промовив, щоби затерти помішання — що твій спільник знайшовся в труднім положенню.

— Ніхто не знав би про него — відповів скоро Невидимий. А відтак додав нагло: Пст! Що там діється на долині?

— Нічо — відповів Кемп і почав знова скоро і голосно: — Не годжуся на це Грифіне. Старайся зрозуміти мене, що на це не годжуся. Пощо мріяти про виповідження війни людству? Чи в цей спосіб думаєш осягнути щастя? Не будь самітним вовком. Оголоси наслідки своїх винаходів... допусти цілий світ, або бодай власний нарід до тайни... Подумай лише, що міг би ти осягнути при допомозі мільонів...

Невидимий Чоловік перервав йому.

— Чую якісь кроки на сходах — сказав.

— Здається — відповів Кемп.

— Погляну — сказав Невидимий і з витягнуною рукою підійшов до дверей.

Тепер випадки наступали по собі дуже скоро. Кемп завагався хвилю, а відтак підійшов, щоби заступити йому дорогу. Невидимий Чоловік жахнувся.

— Зрадник! — крикнув і нагло шляфрок отворився, а Невидимий усів і почав розбиратися. Кемп підійшов скоро до дверей, тимчасом Невидимий Чоловік, котрого стопи вже зникли, зірвався з криком на рівні ноги. Кемп отворив двері.

Доходив до них відгомін кроків на партері.

Скорим рухом пхнув Кемп Невидимого Чоловіка взад, відскочив на бік і тріснув дверима. Ключ знаходився з середини, готовий до замкнення дверей. За хвилю Грифін бувби полонений, колиби не одна дрібничка. Ключ в замку був

дуже вільний і коли Кемп тріснув дверима, ви-летів тихо на диван.

Лице Кемпа зблідло. Наш Невидимий захопив за клямку обома руками. Через хвилю тягнув за неї з цілої сили. Двері відхилилися на шість цалів. Але Кемпови удалося замкнути їх поновно. Двері отворилися другий раз, тим разом на стопу, а шляфрок вспів всунутися в отвір. Невидимі руки захопили Кемпа за горло, тому пустив він клямку, щоби боронитися. Зістав однак в тій хвилі пхнутий взад, повалений з ніг і кинений напрасно в ріг сходової клітки. Порожний шляфрок накрив його.

На сходи входив вже начальник поліції в Бурдоку, полковник Адие, котрий отримав лист Кемпа, що з'явився тепер перед ним так несподівано в товаристві пустого і скачучого в повітрі убрання. Видів, як Кемп зістав повалений і як піднісся на ноги; видів як захитався, поступив вперед і впав на землю. Відтак нагло щось і його ударило. Здавалось йому, що якийсь великий тягар упав на него, а відтак покотився на лоб — на шию по сходах, притім щось тримало його за горло і перло коліном. Невидима стопа стала йому на карку, немиле для вуха тупання відізвалося на сходах, почув як оба сторожі справедливости кричать і біжать, врешті фронтіві двері дому нагло отворилися і замкнулися напрасно з тріскотом.

Поточився і сів з витріщеними очима. Відтак побачив Кемпа, сходячого зі сходів непевним кроком, окритого порохом, з розбуреним волоссям, з білим, від сильного удару лицем на одній стороні, з закрівавленими губами, тримаючого кілька кусків убрання в руках.

— На Бога — крикнув Кемп, гра скінчилася. Утік нам.

РОЗДІЛ XXV.

ПОЛЬОВАННЯ НА НЕВИДИМОГО ЧОЛОВІКА

Через добру хвилю Кемп так був помішаний, що не міг в'яснити Адиему перебігу справи. Оба стояли на сходах, а Кемп говорив з поспіхом, все ще тримаючи куски убрання Грифіна.

Але по хвилі Адие почав розуміти ситуацію.

То варят — промовив Кемп — нелюдське сотворіння. Тож уосібнення самолюбства. Про нічо іншого не думає лише про власні зиски, про власне безпеченство. Почув я власне від него історію такого поступовання. Ранив людей. Буде убивати, если нам не удасться перешкодити цьому. Викличе загальний перестрах. Нічо не зможе його повстримати. А тепер іде в світ... шалений!

— Мусимо його зловити — промовив Адие.
— Це не улягає сумніву.

— Але як? запитав Кемп і нагло прийшла йому добра гадка до голови. — Мусиш розпочати сейчас, мусиш запрячи до праці всіх своїх людей, мусиш перешкодити йому опустити цей округ. Скоро раз удасться йому вимкнути, буде в можности перейти цілу місцевість, калічити і убивати людей. Мріє о правлінню терором! Кажу тобі дословно — о панованню терору! Мусиш поставити сторожі на дорогах, в потягах і на кораблях. Військо мусить прийти з помічю. Належить визвати поміч телеграфічно. Одно-

ка причина, яка може його тут затримати, то охота відзискання кількох книжок, нотаток, котрі уважає за дуже потрібні для себе. Скажу то бі про це більше. На поліційнім постерунку на-ходиться чоловік назвиском Марвел....

— Знаю — сказав Адие — знаю. Ті книжки, так. Але той волоцюга....

— Може каже, що нічого про них не знає. Але Невидимий все ще твердить, що вони в його посіданю. Мусите не дозволити йому на їдження і спання... день і ніч мусите матися перед ним на осторожности. Вся пожива повинна бути щільно замкнена так, щоби мусів здобувати її силою. Всі доми мусять бути для него недоступні. Оби Бог зіслав нам зимні ночі і дощі. Ціла околиця мусить розпочати нагінку і провадити її. Кажу вам, що це дуже небезпечний чоловік...і. і если не буде зловлений, прямо страшно подумати про це, що може наброїти.

— Щож иншого можемо зробити? — запита-вав Адие. — Мушу сейчас почати організацію погоні. Але чому ви не моглиби піти з нами та-кож? Ідім разом. Мусимо відбути щось в роді воєнної наради, візвати до помочі Гопса... і за-лізничих директорів. Справа не терпить прово-локи. Ходіть, а по дорозі розкажете мені про всі дрібниці. Щож ще можемо чинити?

По цих словах Адие почав сходити на доли-ну. Фронтіві двері знайшли отворені, поліцай стояв перед ними і дивився в порожний простір.

— Пане, утік нам.

— Мусимо в тій хвилі удатися на головну стацію — промовив Адие. — Оден з вас нехай піде вперед і пришле фякра. А тепер, докторе, що маємо почати?

— Будуть нам потрібні пси — відказав Кемп. — Справді його не зобачуть, але зате звітрять знаменито. Конечно треба псів.

— Добре — відповів Адие. — Знаю, що важливі урядники в Гаустед знають когось, хто має пси до польовання на людей. Значиться пси. Що ще?

— Памятай про це — говорив Кемп — що все, що з'їсть, є у нього видиме, доки не зістане перетравлене. Отже по кожнім їдженню мусить ховатися. Мусимо перешукати всі закутки. Мусимо усунути все, що в данім разі могло би послужити йому за оружжя. Він не може носити оружжя довго. Все, що в данім случаю міг би хотіти і чим ударити або зранити і убити, мусить бути усунене з дороги.

— І на це я годжуся — відповів Адие.

— Споршковане скло... — говорив дальше Кемп. — То страшна річ, правда. Але подумайте лише про це все, що він може зробити.

— Розумію — споршковане скло, розсіпане по дорогах... — вицідив Адие через зуби. — То не дуже по лицарськи. Маю деякі сумніви. Мимо того кажу прилагодити споршкованого скла. Коли посунеться за далеко...

— Кажу вам, цей чоловік став нелюдським сотворінням — відіззався Кемп. — Я певний, що постарається запровадити пановання терору... і то сейчас, як лише охолоне з вражіння сеї утечі... я так певний, як того, що говорю сейчас з вами. Одиноким средством є випередити його. Преці самий позбавив себе всяких прав людських. Нехай його кров спаде на його власну голову.

РОЗДІЛ XXVI.

УБИЙСТВО ВІКСТЕДА

Здається, що Невидимий Чоловік вибіг з дому Кемпа в стані скаженого подразнення. Якась мала дитина, що бавилася коло дверей дому доктора, зістала напрасно піднесена в гору і відкинена на бік так нагло, що аж лопатка пукла невинній жертві. Потім Невидимий зник на кілька годин цілком з людських очей. Ніхто не знав, куди пішов і що робить. Але не тяжко було представити собі його, ідучого, а радше біжучого в горячий червневий ранок на узгір'я, а відтак на отворене оболоня поза Порт Бурдок, нарікаючи на своє критичне положення, змученого і укриваючогося в корчах Гінтондін, з цілею поновного уложення своїх плянів проти людства. Здається, що це місце було для него найлучшою охороною і там то знаходився він о годині другій пополудни.

Цікава річ, який міг бути стан його ума і які нові пляни обдумував. Не улягає сумніву, що зрада Кемпа привела його до розпуки, а коли зрозуміємо причини, котрі склонили Кемпа до того кроку, то з другої сторони можемо собі легко представити скажений гнів Грифіна, викликаний заміром зловлення його, то мимохить будемо співчувати з ним.. Може бути, що пригадавши собі тяжкі випадки на Оксфорд вулиці, рахував вже тепер на поміч Кемпа в своїх варварських мріях тероризовання цілого світа. В кождім разі зник з межі людей коло полудня і жаден жиючий свідок не є в можности сказати,

що робив аж до години пів до другої. Для людства була це дуже приємна обставина, але для него оказалась та безчинність рішучо фатальною в наслідках.

В тім часі багато людей розійшлося по цій околиці в пошукуванню за ним. Рано був Грифін попросту байкою, пострахом; пополудни, задля енергічно сформованої проклямації Кемпа, прибрав поставу реального ворога, котрого можна зловити, ранити, поконати, тому ціла околиця почала зброїтися проти него з горячковим поспіхом. Ще о годині другий міг утечи з цієї місцевости, дістатися на потяг, але по другій було це вже неможливо, бо кождий особовий потяг на лінії межі Совтгамптон, Вінчестер, Брайтон і Горсгам мчався при замкнених дверях, а перевіз товарів затримано цілковито двацять миль кругом. В околиці Порт Бурдок ходили люде громадками по трох і чотирох з псами, озброєні в стрільби і палиці, перешуковуючи поля і дороги.

Здовж сільських стежок посувалися кінні поліцаї, затримувалися при кожній хаті, остерігали мешканців, щоби щільно замикали дома і не виходили з них, хиба добре озброєні. Всі школи зістали замкнені о третій годині, а діти, перестрашені і збиті в громадки спішили домів. Проклямація Кемпа, підписана Адієм зістала розліплена по цілім окрузі вже о годині четвертій пополудни. Пояснювала коротко але зрозуміло всі способи боротьби, конечність не допустити Невидимого Чоловіка до поживи і супочинку, рівнож радила мату бачну увагу на обяві його присутности. Акція була так скоро і рішачою, так загальна була віра в це незвичайне со-

творіння, що перед настанням ночі кількасот милевий простір знайшовся формально в стані облоги. Рівнож перед настанням ночі дрозч тривоги потрясав цілою, зденерованою і приготованою сільською околицею, бо розійшлася з блискавичною скорістю вістка про замордвання громадянина Вікстеда.

Коли наші припущення, що густі корчі Гінтондін послужили Невидимому Чоловікови за схоронення, є правдиві, то мусимо тепер припускати, що пополудни опустив їх знова по повзятю якогось пляну, котрий до виконання вимагав ужиття зброї. Немислимо додуматись, що то був за проект, але щонайменше для пишучого це оповідання не підлягає сумніву, що Грифін був в посіданню залізної штаби ще перед стрічою Вікстеда.

Очевидно не можемо нічого докладного сказати про саму боротьбу. Відбулася вона над берегом долу з піском о двіста ярдів від брами палати лорда Бурдок. Все вказувало на розпучливу боротьбу, а це: стоптана земля, чисельні рани, які отримав Вікстед, поломана палиця; але напад мусів бути доконаний з заду в приступі божевілля, бо инакше не можна його зрозуміти. Вікстед мав около сорок пять літ і був льокаем в лорда Бурдока; відзначався лагідним успосібленням і не можна було його посуджувати, щоби міг кого роздражнити, тимбільше такого страшного противника. Убив його Невидимий Чоловік залізним дручком, який вирвав зі знищеного частокола. Спинив його, як ішов до дому на обід, заатакував його, позбавив слабої оборони, зломив йому рамя, повалив

і розтріскав йому голову, кладучи його трупом на місци.

Мається розуміти, що залізний дручок мусів прилагодити перед тим. Ще дві інші подробиці, поруч вже вичислених, здаються мати в тій справі значіння. Одною є та обставина, що діл з піском не лежав на прямій лінії до дому, але о кількасот кроків в бік. Друга є зізнання малої дівчинки, котра ідучи до школи виділа Вікстеда, як в дивний спосіб біг в напрямі долу з піском. Наслідуючи той біг, дівчинка представ ляла чоловіка, який гонив щось по землі перед собою і бив того щось без перерви палицею. Була вона послідною, що виділа його живим. Зник їй з очей на дорозі смерти, бо боротьбу закрив перед її очима кругляк беріз і легка похилість ґрунту.

Отже та обставина позбавляє убієство характеру звичайного вибрику або припадку. Можемо представити собі легко, що Грифін уважав залізний дручок справді за оружжя, але без жадного уплянованого заміру, щоб ужити його як знаряд морду.. Тимчасом міг надійти Вікстед і спостеречи дручок, який порушався в повітря в якийсь незрозумілий для него спосіб. Не думаючи про Невидимого Чоловіка, міг пуститися в погоню за дручком. Можна також припускати, що він навіть не чув про Невидимого Чоловіка, котрий не хотів, щоби запримічено його присутність в тім місци, коли тимчасом Вікстед, цікавий і заінтригований, почав гонити той дивно порушаючийся предмет і бити його своєю палицею.

Невидимий Чоловік міг очевидно утечи перед погонею в звичайних обставинах; але поло-

ження, в яким знайдено тіло Вікстеда, доводить, що удалося йому загнати свою жертву в густу, жигучу кропиву і діл з піском. Нечувана дражливість Невидимого Чоловіка пояснює дальший перебіг і кінець трагедії.

Але все це є лише припущенням. Одинокі незаперечені факти, бо оповіданням дітей не все можна вірити, то знайдення тіла замордованого Вікстеда і закровавленого залізного дручка, який лежав в кропиві. Полишення дручка Грифіном насуває припущення, що Невидимий по доконанню убійства, змінив замір, з яким заосмотрився в оружжя, коли взагалі мав який. Був він безперечно дуже самолюбним і нечулим чоловіком, але мимо того, від жертви скржавленої і лежачої перед ним, міг викликати якийсь від дав на притлумлений викид сумління, котрий врешті продер тверду скорупу егоїзму.

— По замордованню Вікстеда, мусів правдоподібно рушити через село на оболоня. Кілька людей чуло на полі близько Ферн Боттон, якийсь дивний голос. Він заразом ляментував і сміявся, плакав і стогнав, а від часу до часу викрикував. Голос ішов серединою лану конюшини і зник в напрямі узгір'я.

— Тимчасом Невидимий Чоловік мусів довідатися о скорім зужиттю його звірень Кемпом. Коли застав доми позамикані, може волочився коло залізничних стацій і гостинниць, де безперечно читав осторогу і зрозумів до певного степеня спосіб боротьби, яку йому вповіджено. Вечером на полях появилися громади людей, по чотирох і трох, в товаристві псів. Люде мали докладні вказівки як мають собі взаїмно помагати в разі нападу. Але йому удалося

всіх уникнути. Не тяжко нам зрозуміти його розпуку, о стільки більшу, бо він самий дав ті всі інформації, сейчас так немилосерно проти него визисканих. Щонайменше цього дня переняв його страх. Через двацять чотири години, з винятком часу, коли напав на Вікстеда був переслідуваний, як дикий звір. В ночі мусів їсти і спати, ранком почувся знова собою, був чинний, могутий, гнівний і шалений, готовий до послідної великої боротьби з цілєм світом.

РОЗДІЛ XXVII.

ОБЛОГА ДОМУ КЕМПА

Кемп читав дивний лист, писаний олівцем на куску товстого паперу, слідуючого змісту:

Ти був надзвичайно енергічний і спритний, але не можу зрозуміти, що хочеш через це осягнути. Звертаєшся проти мене. Цілий день ти переслідував мене, старався позбавити мене їдженя і спання. Мимо того здобув я їду і спав дуже добре, а гра доперва розпочинається. Нема иншої ради як започаткувати терор. Це пляни першого мого терору: Порд Бурдок не є вже більше під володінням короля, скажи про це своїому начальникови поліції, але під моєю владою, під панованням терору! Є це перший день першого року нової епохи: Епохи Невидимого Чоловіка. Я перший Невидимий Чоловік. З початку моє пановання буде лагідне. Першого дня відбудеться лише одна ексекуція: для приміру згине чоловік на імя Кемп. Нині вибирається смерть до него. Може найшільніше замкнутися, забезпечитися, окружитися сторожею, і

узбоїтися, коли йому це подобається. Смерть, невидима смерть зближається. А як підприїме всі середники осторожності, викличе ще більше вражіння на людей. Смерть вийде з поштової скринки коло полудня. Лист буде там доручений в хвили, коли почтар буде переходити. Гра розпочинається. Смерть іде. Нині Кемп мусить умерти.“

Кемп прочитав **цей** лист два рази і відповів:

— Це не жарти. Це його голос. Дійсно такий є його замір.

Обернув зложений аркуш і на стороні з адресою зобачив поштову печатку Гінтондін і прозаїчний додаток: “доплатити два пенси”.

Встав звільна, лишаючи недокінчене снідання; лист отримав ранішню поштою. Удався до робітні, задзвонив на служачого; казав сейчас обійти цілий дім, переглянути всі засуви при вікнах і позамикати всі віконниці. Віконниці в своїй робітні замкнув власноручно. З малої шуфляди в спалні витягнув невеликий револьвер, оглянув його докладно і сховав до кишені. Написав кілька листів, з них оден до полковника Адие, вручив їх служачому і обяснив подрібно в який спосіб має вийти з дому.

— Нема жадної небезпеки — запевняв себе, а в дусі додав: — для тебе.

Коли скінчив все, стояв хвилину в задумі, відтак вернув до свого, зимного вже снідання.

Ів з перервами, в котрих задумувався глупо. Вкінці ударив сильно кулаком в стіл.

— Зловимо його — промовив — а я буду принадою. Здається мені, що цим разом зайде задалеко.

— Удався до дальших кімнат, замикаючи за собою щільно всі двері.

— Це дивна гра — сказав — дуже дивна гра.... але всі дані по нашій стороні, пане Грифін, помимо вашої невидимости. Що за зухвальство! Грифін проти цілого світа!... З почуття пімсти!

Стояв при вікні і вдивлявся в узгір'я.

— Мусить здобувати їдження щодня... не завидую йому цього. Чи справді спав минулої ночі? Мусів бути десь далеко в полі... безпечний від всяких стріч. Я желавби йому сильного морозу і слоти, замість тепла. Тепер може мене слідити.

Підійшов блище вікна. Щось пошкробало делікатно мур понад віконницею, а Кемп кинувся нервово взад.

—Починаю денервуватися — шепнув.

Лише по п'ятох хвилинах підійшов знова до вікна.

— Мусів це бути хиба воробець — промовив сам до себе.

Нагло відізався дзвінок фронтвих дверей, тому побіг в діл.

Відсунув риглі, переглянув докдно ланцюг, звільнив його і осторожно відхилив двері, не виглядаючи. Повитав його добре відомий голос. Був це Адие.

— Напав на вашого служачого — промовив за дверей.

— Що?! — крикнув Кемп.

— Відібрав йому ваш лист. Мусить бути десь тут близько. Пустіть мене.

Кемп спустив ланцюг, Адие вслизся через можливо найменший отвір, а коли знайшовся в

сінях дізнав деякої полекші, коли видів, що Кемп замикає старанно двері.

— Лист вирвав йому з руки — оповідав не без зворушення. — Перестрашився бідачиско страшенно і тепер знаходиться на поліційній стації. Дізнав гістєричного атаку. А він мусить бути близько вашого дому. О що ходило в листі?

Кемп заляв.

— Якийже я дурний! — крикнув — преці я міг догадатись. Нема години дороги до Гінтондін. Тому вже?...

— Що такого- — спитав Адие.

— Питайтеся — промовив Кемп і завівши полковника до своєї робітні, вручив йому лист Невидимого Чоловіка.

Адие відчитав його, причім легко посвис-тував.

— А ви що не це?—спитав по прочитанню.

— Я плянував засідку, як пересічний дурак — відказав Кемп — і вислав відомість служачим для него.

— Тепер заберєся — відіззався Адие.

— Того не зробить — заперечив Кемп.

З гори відіззався звук розбитого шкла.

Адие запримітив блєск малого револьєра з кишені Кемпа.

— То вікно на горі — завважав Кемп і у-дався з полковником на поверх.

Були ще на сходах, коли до їх вух дійшов знова звук товченого шкла. В робтні знайшли два розбиті вікна, а на підлозі куски шкла і великий камінь. Затрималися в дверях і приглядалися знищенню. Кемп знова заляв, а тимча-

сом трете вікно, вирване з завіс, повисло на хвилю в повітрі а відтак з лоскотом упало на підлогу.

— А це що? — спитав Адие.

— Це власне початок — відповів Кемп.

— Чи нема способу видрапатися тут?

— Ані навіть для kota — запевняв Кемп.

— Нема віконниць?

— Не тут. Віконниці мають всі кімнати на долині... Гов!

З долини долетів відголос товченого скла, а відтак сильний удар в дошку.

— Нехай це чорти візьмуть — промовив Кемп. Мусить вже бути. Атакує одну зі спалних кімнат. Видно має намір зруйнувати цілий дім. Алеж який він дурний. Віконниці позамикані, скло паде на двір. Покалічить собі лише ноги.

Тимчасом вже і друге вікно зістало знищене. Кемп і Адие стояли на сходах, сильно змішані.

— Вже знаю, що робити! — промовив Адие. Дайте мені палицю або щось подібного, піду на поліційну стацію і приведу псів. Вони занюхають його.

Ще одно вікно зістало виломане.

— Маєте револьвер при собі? — спитав Адие.

Рука Кемпа заглибилася в кишени, завагався.

— Не маю револьвера.... до віддання — відповів.

— Принесу вам його як вернуся — сказав Адие. Виж тут цілком безпечні.

Кемп завстиджений, що признався до страху, віддав йому жадане оружжя.

— Тепер ходім до дверей—промовив Адие.

Коли стояли коло дверей вагаючися, почули як вікно спалні на першій поверсі заскрипіло і пукло. Кемп підійшов до дверей і почав відсувати риглі, як можна найтихше. Його лице було дещо блідше як звичайно.

— Мусите сейчас вийти — промовив до полковника.

По хвилі Адие знайшовся на сходах перед домом, а риглі всунулися знова в своє місце. Зійшов сміло в діл, минув травник і зближився до фіртки. Легкий подув колисав травою; коло него щось щорушилося.

— Почекай хвильку — відіззався Голос і Адие став, як вритий, стискаючи в руках револьвер.

— Чого хочеш? — запитав, перестрашений і сильно зденерований.

— Зроби мені приємність і вернися до дому — промовив Голос, що зраджував не менше піднесення.

— Прикро мені — відповів Адие, звогчуючи губи язиком — що не можу цього зробити.

Здавалось йому, що Голос знаходився перед ним по правій стороні; надумувався, чи не пробувати щастя і стрілити.

— А куди ідеш? — питався Голос.

Адие все ще надумувався і вагався.

— Куди іду — процідив поволи — то моя річ.

Ще ці слова дрожали на його устах, як якась рамя зловило його за шию і сильним шарпненням повалило на землю. Потягнув тоді за

курок і почав стріляти, але вкоротці щось ударило його в лице і револьвер вилетів йому з руки.. Даром старався встати... знова зістав перевернений.

— Нехай це чорти візьмуть — заляв через зуби.

Голос сміявся.

— Я убивби тебе тепер, колиб не жалував кулі — сказав.

Адие заглянув револьвер в повітря, висячий над його головою.

— Щож дальше? запитав Адие, сідаючи.

— Встань! — приказав Голос.

Адие сповнив приказ.

— Увага! — промовив Голос з натиском — не пробуй жадних штучок. Памятай, що можу видіти твоє лице, хотяй ти мойого не бачиш. Мусиш вернути до дому.

— Він мене не впустить — відповів Адие.

— То шкода — муркнув Невидимий. — З тобою не маю нічого до роботи.

Адие звогчив знова губи язиком. Відвернувши очи від люфи револьвера, спостеріг в віддалі блакитне море, озолочене проміннями полудневого сонця, гладке, зелене оболоня, білі скали і густо залюднене місто. Нагло почув, що життя, це дуже мила річ. Відтак його очі знова звернулися до малого металевого предмету, висячого над ним о не цілих шість стіп.

— То щож маю почати? — поспитав нагло.

— Що маєм почати? — повторив Невидимий. — Коли тебе пущу, то спровадиш йому поміч. Одиною для тебе річею є безпроволочний поворот до цього дому.

сли межі домом а фірткою. Адие лежав на травнику близько тої фіртки. Віконниці всіх дверей що стояли здовж дороги були позамикані. А в якійсь малій, зеленій альтані видніла біла статуя. Видно якийсь старець спочивав там, погружений в сні. Кемп питаючо розглядався кругом дому, шукаючи зором револьвера, але не міг його відкрити. Його очі звернулися до Адие-го. Гра починалася на добре.

Нагло діалося чути дзвонення і пукання дз фронтоних дверей. Зміцнялося щораз сильніше, але відповідно до розпорядження Кемпа служба позамикалася в своїх кімнатах. Відтак все утихло. Кемп сидів якийсь час спокійно, відтак почав заглядати через три вікна по черзі. Відтак зближився до сходів і надслухував уважно. Узброївся в погребач і удався на долину, щоб оглянути внутрішні засуви партероних вікон. Все було в порядку і безпечно. Вернув на гору. Адие лежав без руху на висипаній шутром стежці, так, як упав. Дорогою попри будинок переходив служачий в супроводі двох поліцаїв.

Панувала глуха тишина. Троє людей зближались дуже повільно. Кемп думав, що в цій хвили робить його ворог.

Нагло жахнувся. З долини долітав до него відголос битих шиб. Завагався і зійшов знова в долину. Тепер почав розходитися по домі відголос тяжких ударів і колення дров. Учув товчення шкла і виразний скрегіт залізних риглів віконних. Витягнув ключ і отворив кухонні двері. В тій хвилі віконниці, потріскані на дрібні куски влетіли до середини кімнати. Кемп стояв перестрашений. Віконна рама за винятком одної поперечки, була ще ненарушена, але за те лише

малий кусок шкла лишився в однім розі. Віконніні зістали виломані до середини при помочи сокири, а в цій хвилі ця сама сокира ударила сильно о рами вікна і на залізні пруті, що осланяли її. Нагло відскочила в бік і зникла.

Кемп спостеріг тогди револьвер, що лежав на стежці; по хвилі почав він підноситися в гору. Кемп уступився в бік. Револьвер вистрілив трохи за пізно, а тріска, вирвана з дверей, перелетіла понад його голову. Тріснув дверми, а коли замикав їх за собою, почув крики і сміх Грифіна. Відтак сокира знов почала свою працю.

Кемп стояв в коритарі і роздумував. Незадовго Невидимий Чоловік був вже в кухні. Двері не затримають його довго, а тогди...

При фронтвих дверях відізвався знова дзвінок. Це могла бути поліція. Кемп побіг до сіний, звільнив ланцюг і відсунув засуви. Справді була це сторож безпеченьства.

— Що це товчєння шкла означає — спитав оден з поліцаїв.

— Уже є в кухні, або зараз там буде — відповів Кемп. — Знайшов десь сокиру.

Нараз цілий дім наповнився галасом, що доходив з кухні. Служниця утекла з кухні до їдалні. Кемп старався вияснити цілу справу уриваними реченнями. Чули як кухонні двері зістали виломані.

— Сюди — крикнув Кемп, здобуваючися на енергію і пхув поліцаєв в двері, що провадили до їдалні.

— Погребач! — крикнув Кемп і підбіг до комина.

Вручив погребач поліцаєви, який нагло відступився взад.

— Гов! — крикнув, нахилився і застромив погребачем перед сокирою. Револьвер виставив свій передостанній набій і роздер темний образ.

Невидимий пробував дістатися до кімнати — розпочалась боротьба.

При першій атаці служниця крикнула перерозливо і не перестаючи кричати побігла отворити віконниці, щоби туди утечи.

Сокира відступилася на коритар і зависла о дві стопи від землі. Всі тепер чули віддих Невидимого чоловіка.

— Ви два уступіться в бік — відіззався Невидимий ворог до поліцаїв — хочу дістати в свої руки лише Кемпа.

— А ми хочемо дістати в свої руки тебе — відповів поліцай, висуваючись скоро вперед і кидаючи погребачом в напрямі голосу.

Невидимий Чоловік мусів очевидно відступити, бо погребач полетів в кут.

Коли поліцай лагодився до удару погребачем, Невидимий Чоловік ударив його сокирою в голову. Шолом поліцая зморщився як кусок паперу, а його властитель звалився на землю коло сходів, що провадили до кухні.

Але другий поліцай хопив за погребач і ударив ним щось м'якого. Відіззався острій крик болю і сокира упала на землю. Поліцай ударив ще раз, ногою притримав сокиру і повторив удар, а відтак з погребачем в руці надслухував.

Почув отвірання вікна в їдалні і приспішені кроки за домом. Його товариш приповз і сів: кров стікала йому з рани межі оком а вухом.

— Де він? — поспитав товариша.

— Не знаю. Я вдарив його. Мусить стояти

десь в сінях, о скільки не прослиз попри тебе.
Докторе!

— Пане Кемп! — крикнув другий поліцай.
Але доктор не відзивався.

Сидячий на землі поліцай з трудом встав на ноги. Нагло відізався відголос босих стіп на сходах кухонних.

— Гоп! — крикнув перший поліцай і кинув погребачем, який вдарив в щось невидиме.

Рушив з заміром переслідування Невидимого Чоловіка по сходах, але роздумався і вернув до їдалні.

— Др. Кемп... — почав кричати.

— Др. Кемп є лицаром — докінчив його товариш і показав на широко отворене вікно їдалні.

Оба поліцаї поглянули значучо на себе, а оден з них промовив коротко:

— Гм... боягуз.

РОЗДІЛ ХХVIII.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УТІКАЮЧОГО

Добродій Гілас, найблизший сусід Кемпа, спав в тій хвилі, коли почалася облога дому Кемпа. Належав він до цеї упертої більшости, котра не хотіла вірити в ті “всі дурниці” о Невидимім Чоловікови. Але його жінка була иншої гадки, і незадовго він мав переконатися, що слушність була по її стороні. Добродій Гілас, стоячи на своїм, перейшовся по городі, а відтак, по старому звичаю, пішов переспатися. Щасливо переспав товчення шиб в сусідстві і нагло збудився з вражінням, що діється щось незви-

чайного. Поглянув в напрямі дому доктора протер очі і поглянув знова. Відтак сів і пильно надслухував. Закляв здорово, але мимо тако дивний вид не змінився. Дім виглядав так, якби був полишений від кількох тижнів і то по страшнім рабунку. Всі вікна були вибиті і повіривані, хочай всі віконниці, з винятком робітні були позамикані.

— Я мігби присягнути — муркотів, дивлячись на годинник — що перед двацять хвилями дім був в повнім порядку.

Учув сильний лоскіт і звук товченого скла. Приглядаючися хаті сусіда дальше побачив нове диво. Віконниці і далні отворилися, а служача старалася отворити вікно. В цій хвилі зявився коло неї якийсь мущина і почав її помагати... Був це Кемп. Врешті вікно отворилося, служача вискочила, а знайшовшися в городі, зникла в корчах. Гілас встав, і з подиву почав нагло кричати, на вид таких незвичайних річей. Видів доктора, як стояв в вікні як зіскочив з вікна і побіг стежкою серед корчів і як оглядався пере-страшено на всі сторони, як чоловік, котрий старається сховати. Зник за якимсь корчем, відтак почав драпатися на огорожу, що граничила з отвертим полем. Врешті зсунувся в діл і зі всіх сил почав бічи до него.

— О Боже — крикнув Гілас — хиба Невидимий Чоловік зявився там? Чиж це все правда?

В добродія Гіласа чин наступав скоро за гадкою. Тому то вневдовзі його кухар спостеріг зі здивованям, як його пан летить зі скорістю десяти миль на годину. Вкоротці теж далося чути тріскання дверей, нагле дзвонення і загремів формально рик Гіласа:

— Замикайте двері, замикайте вікна, замикайте все... бо надходить Невидимий Чоловік!

В одній хвилі цілий дім наповнився вереском, розказами і біганиною. Сам Гілас побіг замкнути вікно, що виходило на веранду, а в цій власне хвилі голова і рамена Кемпа появилися на плоті. Вкоротці пересунувся Кемп через город засаджений шпарагами і біг через тенісову площу в напрямі дому.

— Не можете увійти! — крикнув Гілас за суваючи риглі. Дуже мені прикро, що вас переслідує... але не можете увійти.

Кемп притулив перестрашене лице до шиби, пукав і сильно шарпав вікно, через котре правдоподібно хотів дістатися до мешкання. Видячи, що його зусилля даремні, побіг здовж веранди, дістався на другий кінець дому і почав знова гримати в бічні двері. Відтак ще раз оббіг кругом і через бічну фіртку дістався на стежку, що провадила на узгір'я. Заледво перестрашений Гілас позбувся Кемпа, коли якісь невидимі стопи почали топтати по його шпарагах. На вид цього утік на гору і дальний перебіг погоні був для него незнаний. Коли минав вікно на сходах, почув, що хтось тріснув бічною фірткою.

Коли Кемп добіг до дороги, звернув нею в діл і сам розпочав перегони, з яких чотири дні тому так немилосердно кепкував собі.

Як на чоловіка без вправи, то пописувався не зле, і хочай лице його було біле і мокре, то ум його був цілковито холодний. Біг великими кроками, а коли закримічував дорогу покриту острим каміням або шклом звертав туди, лиша-

ючим невидимим а босим стопам довільний вибір напрямку.

Тепер доперва переконався Кемп, що дорога на узгір'я нескінчено довга і пуста, рівнож, що місто лежить дивно далеко від цього узгір'я. Рівнож переконався, що перший біг є спортом дуже повільним і тяжким. Всі будинки, дримаючі в теплі полудневого сонця, здавалися бути поза микані і забарикадовані на його власне поручення. Алеж всі повинні були передбачити таку власне евентуальність як ця. Тимчасом показалося місто, море блестіло поза ним, люде ходили досить чисельно. До стіп узгір'я зближався власне трамвай. Поза узгір'ями знаходилася поліційна стація. Вже чує відголоси людських кроків... Добув послідних сил.

Люде дивилися на него, а кількох з них почало бічи за ним. Кемп ледво дихав. Трамвай був досить близько, а гостинниця під Чорним Котом з лоскотом замикала свої двері.. Поза трамваєм вносилися стовпи і купи шутру: це фабрика дренів. Кемпови прийшло на гадку вскочити до трамваю і замкнути за собою двері, не зробив однак цього, а постановив удатися на поліційну стацію. Минув двері гостинниці, знайшовся на кінці вулиці, окружений людьми. Трамваєвий візник і його помічник здивувалися на вид його шаленого поспіху, стояли і придивлялися, причім забули привязати коні. Дальше визирали з понад купи шутру здивовані лица робітників.

Кемп звільнив дещо кроку, але почувши скорий біг свого ворога, рушив знова вперед.

— Невидимий Чоловік! — кричав до робітників і нараз як гімнастик перескочив рів, через що межи ним, а переслідуючим його знаходила-

ся громада робітників. Відтак занехав замір, щоби дістатися до поліційної стації, а звернув в малу бічну вуличку, перебіг попри віз гандляра з вощиною, завагався хвилю перед склепом з солодощами, вкінці звернув в алею, що провадила до головної вулиці Гілл. Тут бавилося кількоро малих дітей, котрі почали кричати і утікати на його вид; в тій хвилі поотвіралося вікна і двері домів, а занепокоєні мами питали о причину тревоги. Врешті добіг до Гілл вулиці, де сейчас зауважив сильні оклики і рух серед густо згромадженого натовпу.

Глянув на вулицю, що провадила на узгір'я. О кільканайцять кроків біг величезного росту робітник і грозив і вимахував лопатою, а зараз за ним біг трамваєвий кондуктор з затисненими кулаками. За ними бігли інші, котрі також кричали і вимахували руками. В діл до міста поспішали муштини і жінщини, а Кемп зауважив якогось чоловіка, що виходив зі склепу з грубою палицею в руці.

— Розступіться! Розступіться! — кричав хтось.

Кемп зрозумів нагло, що то його переслідують. Хотячи вияснити непорозуміння, затримався і почав кричати:

— Невидимий Чоловік! Є близько! Переслідує мене! Створіть лінію впоперек дороги...

Нагло отримав такий сильний удар в вухо, що заледво міг утриматися на ногах. Відтак знова дістав удар в щоку і як довгий повалився на землю. Зараз якесь коліно притиснуло йому живіт, а пара рук вхопила за горло, почув однак, що натиск одної руки був слабший від натиску другої; удалося йому зловити невидимі руки і

почув крик болю, що видерся з грудей його на-насна; відтак лопата робітника свиснула в повітрі над його головою і ударив в щось з тупим відголосом. Кемп почув мокрі краплі на своїм лиці. Нагло натиск гортанки ослаб, через що Кемп став вільний, зловив безвладне вже ра-мя Невидимого і видобувся на верх. Близько землі хопив за невидимі лікті.

— Маю його! — крикнув. — Ратуйте... ратуйте... тримайте! Маю його під собою. Тримайте його за ноги!

Товпа кинулася на змагаючихся, а чужий чоловік міг би припускати, що ці люде грають партію якогось виключно завзятого футболу. По крику Кемпа залягла тиша... Чути було лише удари і тяжі віддихи.

Нараз Невидимий Чоловік зірвався на ноги. Кемп причепився до него з переду, як пес до оленя, кільканайцять рук шарпнуло невидимого ворога з заду. Трамваєвий кондуктор зловив його за карк і волік взад. Знова упала скупчена громадка людей на землю, а по хвилі розлягся переразливий голос:

— Милосердя! Милосердя!

— Уступіться на бік, нерозумні! — крикнув Кемп. Кажу вам, що він ранений. На бік!

Товпа розсунулася, а тогди спостережено доктора, що клячав о п'ятнайцять цалів від землі в повітря і тримав при землі невидимі руки. Поза ним поліцей тримав невидимі ноги.

— Лише не пустіть його — кричав якийсь здоровий робітник, що тримав закровавлену лопату — він лише удає.

— Він цілком не удає — промовив лікар,

підносячи обережно коліно — а зрештою я тримаю його.

Кемпове лице було червоне, а губа закровавлена. Увільнив одну руку і здавалося що дотикався невидимого лица.

— Ціле лице мокре — промовив а відтак додав: — Боже Великий!

Встав, випростовався, відтак укляк на землі коло чогось невидимого. Тимчасом громадився щораз більший натовп. Люде почали виходити з домів. Двері гостинниці отворилися. Панувала тиша. Кемп слідив пильно і здавалося, що його руки порушаються в порожнім повітря.

— Не дихає — промовив — серце перестало бити.

Якась старуха, що дивилася через рамено робітника крикнула переразливо:

— Дивіться тут!

І показала поморщеним пальцем в місце в котрім спостережено тепер зариси безвладної руки, зверненої долонею в діл, зариси слабій, гейби зі шкла, прозорі до того степеня, що жили, кости і нерви давалися легко відрізнити. Постепенно зариси ставалися щораз виразніші і щораз менше прозорі.

— Ого! — крикнув поліцай — нога починається показувати.

Так звільна, почавши від рук і ніг, а ідучи до середини, наступала та дивна зміна, з невидимости до видимости. Наперед виступали малі, білі, жилки, відтак шклисті кости і помотані у своїм складі бючки, відтак мясні і шкіра. Все це зявлялося спершу в шклистій формі, відтак густіло в непрозору масу. Накінець

◇

можна було вже доглянути розшматовану грудь рамена і зариси болем скривленого лица.

Коли Кемп встав, на землі лежало побите і zdeформоване в боротьбі з товпою тіло чоловіка в віці около 30 літ. Його волосся і брови були білі, не зі старости, але з причини альбінізму... а очі подібні до гранатів. Долоні були затиснені, очи широко отворені, а вираз лица гнівний і пригноблений.

— Закрийте йому лице, — крикнув хтось з товпи. — На милість Бога, закрийте це лице!

Хтось инший приніс простирало, котрим прикрито небіщика і занесено до гостинниці. Там, на мізернім ліжку, в брудній і темній кімнаті окружений товпою, лежав в страшний спосіб замордований, зраджений своїм давним товаришом і ніким не жалований Грифін, котрий перший з учених світа зробив себе невидимим. Грифін, геніяльний фізик, скінчив життя ганебно і страшно.

Е П І Л Ї О Г

Історія про Невидимого Чоловіка скінчена. Хто хотівби більше довідатися, нехай удасться до гостинниці недалеко Порт Стів і нехай розговориться з її властителем. За вивіску гостинниці слжуть звичайна доска, на якій намальована пара чобіт і капелюх; а напис на вивісці є такий самий, як і заголовок нинішньої повісти. Господар її низький, присадкуватий чоловічок, з твердим волоссям, з сильно вистаючим носом і зачервоненим лицем. Пий у него сумлінно, а він також сумлінно розкаже тобі про все, що йому притрафилося і про те, як адвокати хотіли позбавити його всіх предметів, які знайшли при Невидимім Чоловікови.

Як їх знайшли — оповідає — не були в можності довести, чиї вони були, а помимо того хотіли мене позбавити цієї правдивої копальні золота. Бо не оден з добродіїв платить мені суто за ніч, щоби я лише оповідав йому все власними словами про Невидимого Чоловіка, показував річи, котрі належали до него, а котрі він мені повірив, через що стали по його смерті мою власністю.

Коли хочеться перервати нескінчену балачку господаря, вистарчить лише поспитати: чи не знає щонебудь про три рукописи Невидимого Чоловіка. Тогди скаржиться, що кождий підозріває, що він їх сховав і переховує. Але якжеж міг би їх мати.

— Невидимий Чоловік, хопив їх і сховав, в той час, коли я побіг до Порт Стів — твер-

дить. Це лише др. Кемп вмовив в людей, що я їх маю.

По цім запевненню, задумується, дивиться на гостя крадьком, порається нервово коло шинквасу і опускає кімнату.

Він нежонатий і так далеко посунувся в ка валерських привичках, що в цілім його домі не знайдеться жінчини на лікарство. Мимо того не бракує йому гузиків при убраню, хотяй правдоподібно замість шлійок носить шнурки. Дім свій провадить дуже старанно, рухи його повільні, є великим мислителем. В цілій місцевості уходить за розумного і ощадного.

Що неділі, як рівнож і що вечера відривається від світа, іде до своєї кімнати зі шклянкою джину в руці, кладе її на столі, замикає двері, спускає заслони, а навіть заглядає під стіл. Упевнившись, що нікого нема отвирає креденс, відтак коробку в креденсі, відтак шуфлядку в коробці і добуває три томи в темній оправі, котрі врочисто кладе на середині стола. Окладинки знищені і позеленілі... бо колись знаходилися в рові, а брудна вода змила цілковито деякі сторінки тих книжок. Господар сідає вигідно в кріслі, поволи напихає свою глиняну люльку, пожираючи книжки очима. Вкінці отвирає одну з них і починає студіювати, перекидаючи картки.

При цій роботі його брови морщать, а губи порушаються тихо.

— Дивні і незрозумілі знаки. Боже, що за ум мусів це бути!

Нагло перериває, опирається о поруча крісла, кидає через дим оком на предмети, яких нікому не показує.

— Повно таємниць! — шепче. Дивні тайни! Але колись їх відгадаю... А коли відгадаю, не буду так поступати, як він.

Говорячи так, пакає люльку і нарешті западає в нескінчено розкішний сон.

Мимо найсильніших пошукувань Кемпа, жадна жива душа, з винятком нашого господаря, не знає, де знаходяться книжки Невидимого Чоловіка, ці книжки, в котрих є вияснена тайна невидимости і множество геніяльних відкрить. І ніхто про це не довідається, аж по смерті шинкаря.

ІНТЕРЕСНУ КНИЖКУ, ЯКА ПОЯВИЛАСЯ
ТІЛЬКИ В РОЗПРОДАЖІ П. 3.:

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ?

Якщо хочете знати причини нищівної депресії і як довго
вона потреває, читайте

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Якщо хочете мати доказ, що комунізм є ніщо іншого лиш
жидівський заговор на підбиття світа, читайте

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Якщо хочете довідатися, що жиди і комуністи працюють
разом над знищенням християнства, читайте

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Якщо хочете мати доказ, що жидівські лідери, на позір
миролюбні люде, працюють день і ніч над викликанням
нової світової війни, читайте

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Якщо хочете знати, хто править дійсно Росією і Україною
хто і чому спричинив там страшний голод, читайте

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Якщо хочете мати доказ, що міжнародне фінансове жи-
дівство сподіється захопити абсолютну владу в світі че-
рез кроваву революцію, викликану платними через них
комуністами, читайте

ПРОТОКОЛИ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Якщо думаєте, що поправу долі робітника чи фермера
можна досягнути всесвітною революцією і кровопролит-
тям, то знак, що ви ще не читали

ПРОТОКОЛІВ УЧЕНИХ СТАРШИН СІОНУ!

Читаючи ті тайні Протоколи, ви зрозумієте багато важних
подій, що діються у світі на ваших таки очах, а над ко-
тими ви ніколи не застановлялися.

ЦІНА ТОЇ ІНТЕРЕСНОЇ КНИЖКИ 50 Центтів

Замовляйте в:

PEOPLE'S PUBLISHING CO.

175 McGregor St. — Winnipeg, Canada

НАЙДЕШЕВША УКР. КНИЖКА

Синя Фльота

В ДВОХ ЧАСТЯХ ПО 450 СТОРІН КОЖДА. РАЗОМ 900 СТОРІН ДУЖЕ ІНТЕРЕСНИЙ РОМАН.

“СИНЯ ФЛЬОТА” — се світової слави роман перекладу М. Лозинськокго написана так займаючо, що прямо годі відірватися від читання сеї книжки. З сеї книжки довідаєтеся про всі тайни європейської та американської політики. Хитрощі поодиноких держав, щоб діпняти своєї ціли. Про залізну волю чоловіка, котрий постановив при помочи своїх таємних винаходів зничити всі воєнні фльоти цілого світа і таким способом завести світовий мир.

Ціна за обі части разом лише \$1.25

ЩОЙНО ВИЙШЛА З ДРУКУ

пова сценічна книжка в трох діях п. з.:

Святий Миколай в Канаді

Діточа картина для Українських Рідних Шкіл

Написав Семен Ковбель.

Книжка дуже влучно приноврвлена до канадійських обставин. Всі Рідні Школи і інші товариства повинні набути цю книжку, щоб на слідующий сезон виставити цю картину на сцені.

Ціна книжки 25 центтів

Замовляйте впрост в Видавництві на адресу: —

PEOPLE'S PUBLISHING CO.

(Narodne Wydawnictwo)

175 McGregor St. — Winnipeg, Canada